

เรื่องเล่าคนทำงานสื่อสารคน: “ไทยพีบีเอส”

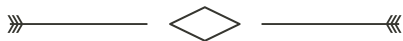
เมืองปลอญดยะ

กรณีโครงการสมุยสะอาด

เรื่องเล่าคนทำงานสื่อสาราระณะ “ไทยพีบีเอส”

เมืองปลอดภัย กรณีโครงการสมุยสะอาด

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ปัญหาขยะเกาะสมุย.--กรุงเทพฯ: ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์
องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย,
2561. 200 หน้า.-- (เรื่องเล่าคนทำงานสื่อสาธารณะ “ไทยพีบี
เอส”)

1. การกำจัดขยะ. 2. ขยะ I. ก่อเขต จันทรเลิศลักษณ์. II. ชื่อ
เรื่อง.

363.728

ISBN 978-616-7737-20-1

เรื่องเล่าคนทำงานสื่อสารภาวะ “ไทยพีบีเอส”
เมืองปลอดภัย:
กรณีโครงการสมุดสะสม

บรรณาธิการที่ปรึกษา

รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล | ก่อเขต จันทเรศลักษณ์

กองบรรณาธิการ

สุรพล ธรรมรัตน์ | นิติธร ทองธีรกุล

เรียบเรียง

สินีพร มฤคพิทักษ์ | จิตติมา บ้านสร้าง

ออกแบบศิลปกรรม

ศิรดา สื่อไพศาล

พิมพ์ครั้งแรก พฤศจิกายน 2561

จำนวน 3,000 เล่ม

จัดทำโดย ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สำนักทรัพยากรมนุษย์

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

ที่อยู่ อาคารสำนักงานใหญ่ 145 ถนนวิภาวดีรังสิต

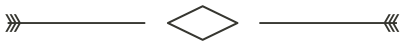
แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทร: 0-2790-2000 | เว็บไซต์: www.thaipbs.or.th

พิมพ์ที่ บริษัท บาย มีเดีย จำกัด

211 ซ.วัฒนสุขนิเวศน์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

คำนำ

ไทยพีบีเอส เป็นสื่อสาธารณะเพียงแห่งเดียวของประเทศไทย ที่ผ่าน
ประสบการณ์ทำงานเป็นเวลา 10 ปี ถึงกระนั้นก็ยังมีคำถามเสมอถึงคุณค่าของ
องค์กรที่มีต่อสังคม

สื่อสาธารณะแห่งนี้ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย
เพื่อขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีเป้าหมาย เพื่อ
ประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งเป็นจุดที่ทำให้องค์กรสื่อแห่งนี้แตกต่างจากสื่ออื่นๆ

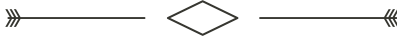
รวมทั้งมีทิศทางในการทำงานสอดคล้องกับแนวคิดของสื่อสารมวลชน
แบบใหม่ ซึ่งเรียกว่า “งานสื่อสารทางออก” (Solutions Journalism) ที่
สื่อสารประเด็นปัญหาสังคมรอบด้าน เน้นให้ผู้รับข่าวสารเข้าใจถึงสถานการณ์
ปัญหา สาเหตุ รวมถึงทางออก ด้วยการนำเสนอตัวอย่าง ให้ข้อคิดในการแก้ไข
ปัญหา ตลอดจนวิธีการหาทางออก เพื่อให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจ และเป็นการ
หนุนเสริมให้เกิดพลังเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

ขณะที่แนวคิด “สื่อพลเมือง” (Civic Journalism) พุดถึงบทบาท
ของสื่อสารมวลชนที่มากกว่าแค่การนำเสนอข้อมูล แต่ยังมีส่วนร่วมใน
กระบวนการประชาธิปไตย โดยส่งเสริมให้พลเมืองมีส่วนร่วมกับการขับเคลื่อน
เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดของ “ประชาธิปไตยทางตรง” ที่

ประชาชนมีความตื่นตัว ต้องการเข้ามามีส่วนในการคิดวิเคราะห์ และแก้ไข
ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

“เรื่องเล่าคนทำงานสื่อสาธารณะไทยพีบีเอส กรณีการจัดการขยะสมุย”
คือตัวอย่างหนึ่งของการทำงานในบทบาทข้างต้น เพราะทีมงานไทยพีบีเอส ไม่
เพียงแต่ทำหน้าที่รายงานข่าวปรากฏการณ์ “ขยะล้นเกาะสมุย” เท่านั้น หาก
แต่ยังปลุกความรู้สึกการมีส่วนร่วม ทำให้คนสมุยมองเห็นปัญหาร่วมกัน และ
ลุกขึ้นมาบริหารจัดการขยะด้วยพลัง และแนวทางของตนเอง ผ่านโครงการสมุย
สะอาดที่ไทยพีบีเอสผลักดันให้เกิดขึ้น กระทั่งเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัย
สำคัญ รวมทั้งมี 4 โมเดลต้นแบบ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นๆ ได้
ตามความเหมาะสม

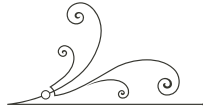
สารบัญ

บทนำ	1
บทที่ 1 บทบาทสื่อสาธารณะกับขยะ 150 ตัน/วัน	7
เกาะสมุย สภาพการณ์วันนี้	8
เทศบาลนครเกาะสมุยกับการจัดการขยะหลากหลายวิธี	11
ไทยพีบีเอสกับโครงการสมุยสะอาด	19
บทที่ 2 กว่าจะได้เวทีเดียวกัน	27
ฉากแรกที่เกือบเป็นทางตัน	29
บรรลุทางออกแรก - ก้าวข้ามความขัดแย้ง	35
พบทางออกที่สอง - ฉันทามติจัดการขยะเปียก	40
บทที่ 3 ตัวช่วยและต้นทุนการเคลื่อนงาน	45
ขับเคลื่อนครั้งใหญ่ด้วยความหวัง	46
น้ำท่วมสมุย ต่อลมหายใจคนทำงาน	52
ต้นทุนของสมุย	54
เทศบาลฯ เริ่มมีเชิงรุก	66
4 พื้นที่ต้นแบบ	69
4 โมเดล ยังไม่จบภารกิจของคณะทำงาน	90

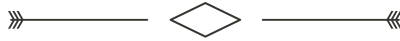
บทที่ 4	ก้าวต่อไป (ของสมุย)	99
	เครื่องมือสำหรับสมุย	101
	สัญญาณที่ดี	107
บทที่ 5	หัวใจ On Ground	115
บทที่ 6	ไทยพีบีเอส สื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง	125
	เสียงสะท้อนต่องาน “สื่อพลเมือง” (Civic Journalism)	133
แหล่งข้อมูล		141
ภาคผนวก 1	ไทม์ไลน์การดำเนินงาน	146
ภาคผนวก 2	ไทม์ไลน์การรายงานประเด็นข่าว ของงานออนไลน์และออนไลน์	151
ภาคผนวก 3	โครงการสมุยสะอาด รวมพลังแก้ไขปัญหาขยะเกาะสมุย	159
ภาคผนวก 4	หลักสื่อสาธารณะ	179

เรื่องเล่าคนทำงานสื่อสารารณะ “ไทยพีบีเอส”

เมืองปลอดภัย กรณีโครงการสมุยสะอาด

บทนำ

ข่าว “ปัญหาขยะเกาะสมุย” ที่ไทยพีบีเอสนำเสนออย่างต่อเนื่องในราวกลางปี 2559 แม้จะไม่ฮือฮามากเหมือนข่าวที่เป็น Talk of The Town อื่นๆ แต่ก็ตอกย้ำให้เห็นว่าเป็นปัญหาที่ถูกสะสมคล้ายระเบิดที่รอเวลา เพราะมีทั้งมิติความขัดแย้ง ปัญหาการจัดการ และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจไม่สามารถมองเห็นได้ในเร็ววัน

เนื่องจากกลางปี 2559 องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือไทยพีบีเอส ได้รับการร้องเรียนจากสมาชิกสภาผู้ชมผู้ฟังในพื้นที่ เกี่ยวกับปัญหาการจัดการขยะบนเกาะสมุย จำนวน 3 แชนตัน

ไทยพีบีเอส ในฐานะสื่อสาธารณะที่มุ่งสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนสังคมไปสู่การเปลี่ยนแปลง เล็งเห็นความ

สำคัญของปัญหาดังกล่าว นอกจากรายงานข่าวแล้ว จึงประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีทุกภาคส่วนในพื้นที่เกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อร่วมกันผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาขยะบนเกาะสมุย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2559 กระทั่งปัจจุบัน

โดยวันที่ 10 ตุลาคม 2559 ไทยพีบีเอสตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนเรื่องดังกล่าว ภายใต้โครงการสมุยสะอาด : รวมพลังแก้ไขปัญหาขยะเกาะสมุย

การหาข้อมูล สภาพปัญหา เป็นก้าวแรกของโครงการ คณะทำงานจึงได้เข้าพบคณะผู้บริหารเทศบาลนครเกาะสมุยในฐานะผู้มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการขยะ และเครือข่ายภาคประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่มีบทบาทและเกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลดังกล่าวอันจะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการทำงานร่วมกัน

คณะทำงานกำหนดบทบาทตัวเองเป็นผู้ประสานงาน และผู้จัดกระบวนการเพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในฐานะเจ้าของปัญหา มาร่วมวิเคราะห์ปัญหา และค้นหาแนวทาง วิธีการทำงานร่วมกันในการที่จะเดินไปสู่ทางออกในการจัดการขยะที่เป็นอยู่ โดยคณะทำงานใช้วิธีเดินสายพบปะพูดคุย รับฟังความคิดเห็นจากทุกกลุ่ม จัดสัมมนาเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมาร่วมวางแผนปฏิบัติการ นำแผนไปปฏิบัติ กำหนดระยะเวลา รวมทั้งวิธีการติดตามผล ที่สำคัญที่สุดก็คือการไปติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานแต่ละกลุ่ม แต่ละพื้นที่อย่างต่อเนื่อง พร้อมกับชวนให้คิดแก้ปัญหาและทดลองวิธีการใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นให้มีความก้าวหน้าในการดำเนินการอยู่เสมอ

เนื่องจากไทยพีบีเอสเป็นสื่อสาธารณะ ที่มีภารกิจหลักในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ จึงยึดหลักตามแนวทางสื่อสารทางออก (Solutions Journalism) ซึ่งเป็นแนวทางของสื่อสารมวลชนสมัยใหม่ที่เป็นสากล คือไม่ได้เน้นเพียงแค่การนำเสนอปัญหาหรือสร้างความตระหนักแก่สังคมเท่านั้น หากแต่เสนอทางออก ทำให้คนตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาได้จริง (Solutions Journalism) คือการเขียนรายงาน นำเสนอข่าวทางออกของปัญหาสังคมอย่างละเอียดชัดเจน และถูกต้องตามมาตรฐานของการสื่อสารมวลชน โดยมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญคือ อธิบายถึงสาเหตุ นำเสนอทางออก และวิธีการแก้ปัญหา)

รวมทั้งยึดหลักความเป็นสื่อพลเมือง (Civic Journalism) ที่สื่อมวลชนไม่เพียงนำเสนอข่าวหรือรายงานเท่านั้น แต่ยังเปิดประเด็นและส่งเสริมให้ผู้ชมมีส่วนร่วมขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม²

ด้วยวิธิตัด วิธิการ และหลักการที่ยึดถือดังกล่าว ทำให้ 1 ปีครึ่งที่ไทยพีบีเอสดำเนินโครงการ สามารถผลักดันให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและจัดการขยะเกาะสมุยวางความขัดแย้งลงพร้อมกับได้ประเด็นหลักในการจัดการร่วมกัน คือ จัดการขยะเปียกที่ต้นทางให้เป็นศูนย์

---

1 Solutions Journalism งานสื่อสารทางออกให้สังคม, เก็บความและเรียบเรียงโดย สุรพล ธรรมรัตน์

จากการที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มุ่งมั่นเดินในแนวทางเดียวกันคือมุ่งจัดการขยะเปียกเป็นหลัก ทำให้เกิดรูปแบบการจัดการขึ้น 4 โมเดลที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ซึ่งมีกายภาพและบริบทแตกต่างกัน ทั้ง 4 โมเดลนี้ เกิดขึ้นจากกลุ่มสร้างความเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ตัวละครเอกที่ไทยพีบีเอสมุ่งค้นหาและสนับสนุนให้เป็นผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสมุยอย่างยั่งยืน

ไม่เพียงขยะที่เกาะสมุยเท่านั้น แต่ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญทุกพื้นที่ เนื่องจากนับวันแต่จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบุว่าปี 2558 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นทั่วประเทศประมาณ 26.85 ล้านตัน คิดเป็น 73,560 ตัน/วัน และคิดเป็นอัตราการเกิดขยะมูลฝอย 1.13 กิโลกรัม/คน/วัน เพิ่มขึ้นจากปี 2551 ซึ่งมี 65,562 ตัน/วัน หรืออัตรา 1.03 กิโลกรัม/คน/วัน

สาเหตุสำคัญเกิดจากไม่สามารถทำลาย หรือกำจัดได้ทันตามเวลา เนื่องจากขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีผู้ลักลอบทิ้งตามพื้นที่ต่างๆ สร้างความเดือดร้อนต่อประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง บางครั้งยังมีปัญหาความขัดแย้งการบริหารจัดการ ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นเจ้าของขยะต้นทางกับพื้นที่ปลายทางที่มีการนำขยะไปจัดการ จนทำให้ขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติในปัจจุบัน

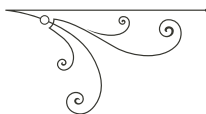
ต่อมากรมควบคุมมลพิษ ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559-2564) คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 และมอบหมายให้กระทรวง

มหาดไทยกำกับดูแลให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จัดทำแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัด ให้สอดคล้องกับแผนดังกล่าว

ดังนั้นไทยพีบีเอสในฐานะสื่อสาธารณะ นอกจากผลักดันให้คนเกาะสมุยจัดการขยะเปียกจนเกิดโมเดลนำไปสู่ทางออกของปัญหาแล้ว ไทยพีบีเอสยังสื่อสารเผยแพร่วิถีคิดและวิธีการดำเนินการเหล่านั้น โดยหวังว่าพื้นที่อื่นๆ หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่กำลังประสบปัญหาจะนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม

บทที่ 1
**บทบาทสื่อสาธารณะ
กับขยะ 150 ตัน/วัน**

เกาะสมุย สภาพการณ์วันนี้

เทศบาลนครเกาะสมุย เป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ห่างจากแผ่นดินใหญ่ประมาณ 20 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 252 ตารางกิโลเมตร เฉพาะตัวเกาะสมุยมีพื้นที่ 227 ตารางกิโลเมตร

ข้อมูลสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครเกาะสมุย ณ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559 ระบุว่า มีประชากรในพื้นที่ 65,109 คน พื้นที่ครอบคลุม 7 ตำบล แบ่งเป็น 39 ชุมชน มีประชากรแฝงประมาณ 3 เท่าของประชากรตามทะเบียนราษฎร์ มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติประมาณ 3,000 คนต่อวัน

ประชากรอาศัยอยู่ใน 3 เกาะ คือ เกาะสมุย เกาะพะลวย และเกาะแตน ส่วนใหญ่กระจุกตัวหนาแน่นในตำบลที่เป็นศูนย์รวมธุรกิจการท่องเที่ยว และในตำบลที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ตำบลบ่อผุด

ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ด และตำบลแม่แก้ว มีชุมชนใหญ่ๆ ประกอบด้วย

1. ชุมชนกลางวัน เช่น ชุมชนหน้าทอน ชุมชนแม่แก้ว ชุมชนหัวถนน
2. ชุมชนกลางคืน เช่น ชุมชนแฉวง ชุมชนละไม ซึ่งบริเวณชุมชน ดังกล่าวเป็นแหล่งธุรกิจท่องเที่ยวและสถานบันเทิงต่าง ๆ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่ไปกับอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว

สภาพพื้นที่เกาะสมุยกว่าครึ่งเป็นภูเขาและที่ดอนสูง มีพื้นที่ราบเพียงหนึ่งในสาม คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 73 ตารางกิโลเมตร การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและพาณิชย์เป็นกลุ่มธุรกิจประเภทที่พัก ร้านอาหาร และเครื่องดื่มีกระจายอยู่ตามชายฝั่งทะเลรอบเกาะ แต่หนาแน่นในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลแม่แก้ว ตำบลบ่อผุด และตำบลมะเร็ด มีศูนย์กลางการปกครองและศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจการท่องเที่ยวอยู่บริเวณตลาดหน้าทอนบนฝั่งทะเลด้านตะวันตกของเกาะ (<http://data.reo14.go.th/reo14/books-load/samudtan-asamui-53.pdf>)

ขยะที่สร้างปัญหาให้เกาะสมุยมีจำนวนมากถึง 300,000 ตัน กองเป็นภูเขาอยู่ที่ตำบลมะเร็ด ขณะที่ขยะในแต่ละวันก็สมทบเข้ามาโดยขาดการจัดการที่ดี

เทศบาลนครเกาะสมุย กับการจัดการขยะหลากหลายวิธี

เทศบาลนครเกาะสมุย (ต่อไปจะเรียกว่า “เทศบาลฯ”) ประเมินว่า ประชากรตามทะเบียนบ้านมี 65,109 คน ครรภ์มีขยะวันละ 60 ตันเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงปี 2560 มีขยะเกิดขึ้นวันละ 150 ตัน เพราะขยะอีก 80 ตันมาจากประชากรแฝงและนักท่องเที่ยว (ในจำนวนนี้เป็นขยะจากนักท่องเที่ยววันละ 30 ตัน)

หากแยกตามที่มาของขยะ จะมาจากภาคครัวเรือนร้อยละ 30 จากสถานประกอบการท่องเที่ยวร้อยละ 70 เป็นประเภทขยะพลาสติก ขยะเปียก ขยะทั่วไป และขยะจากการก่อสร้าง เฉพาะประเภทขยะทั่วไปและขยะก่อสร้างมีประมาณร้อยละ 43 ของทั้งหมด

เกาะสมุยมีสถานประกอบการท่องเที่ยว 200-300 แห่ง มีการ
คัดแยกขยะก่อนทิ้งเพียง 30-40 แห่งเท่านั้น เพราะจ่ายค่าจัดการขยะ
ให้เทศบาลฯเพียงเดือนละ 2,000 บาท ไม่ว่าโรงแรมขนาดใหญ่หรือเล็ก
ก็จ่ายเท่ากัน ส่วนภาคครัวเรือนจ่ายเดือนละ 100 บาท ขณะที่เทศบาลฯ
มีค่าใช้จ่ายสำหรับค่าจัดเก็บและฝังกลบกิโลกรัมละ 2 บาท คิดเป็นเงิน
วันละ 300,000 บาท

ขยะที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นตามการเติบโตของการท่องเที่ยว ทำให้
เทศบาลฯ พยายามหาแนวทางในการบริหารจัดการหลายรูปแบบ

1.“เผา” วิธีคลาสสิกกับปัญหาคลาสสิก

เตาเผาขยะหรือสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลฯ ตั้ง
อยู่ในหมู่ที่ 5 บ้านพังท้าว ตำบลมะเร็ต อยู่ห่างจากสำนักงานเทศบาล
ประมาณ 15 กิโลเมตร มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 36,500 ตารางเมตร
(ประมาณ 22.81 ไร่) เป็นพื้นที่อาคารเตาเผา 1,850 ตารางเมตร
(ประมาณ 1.16 ไร่) และพื้นที่ใช้สอย 4,870 ตารางเมตร (ประมาณ
3.04 ไร่) โดยมีอาคารเตาเผาขยะ อาคารประกอบต่างๆ ระบบฝังกลบ
เก่า และโครงสร้างพื้นฐาน

ภายในอาคารเตาเผาขยะมูลฝอยประกอบด้วยเตาเผา 2 ชุด
เป็นแบบ Volund Stoker Gate Type ซึ่งสามารถเผามูลฝอยได้รวม
140 ตัน/วัน ต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง และสามารถทำงานได้เป็นเวลา
อย่างน้อย 7,008 ชั่วโมงต่อปี โดยมีระยะเวลาดำเนินการต่อเนื่องกัน
อย่างน้อยครั้งละไม่ต่ำกว่า 2,000 ชั่วโมง ก่อสร้างโดยกรมโยธาธิการ

เตาเผาขยะที่ใช้งานไม่ได้

กองขยะที่ถูกทิ้งหลังจากเตาเผาขยะใช้ไม่ได้ผล

และผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ใช้งบประมาณ 501 ล้านบาท แล้วเสร็จเดือนสิงหาคม 2541

ปัจจุบันหยุดดำเนินการมาตั้งแต่ราวปี 2552 เนื่องจากเครื่องเผาเสีย 1 ชุด ทำให้ไม่สามารถทำการเผาขยะเฉลี่ยวันละ 150 ตันได้ทัน และใช้วิธีฝังกลบแทน (<http://data.reo14.go.th/reo14/books-load/samudtan-asamui-53.pdf>)

2. ทุ่มเงินหนุนชุมชนจัดการขยะต้นทาง

ในช่วงปี 2553-2555 เทศบาลฯ มีโครงการรณรงค์ให้มีการกำจัดขยะภายในชุมชน โดยตั้งงบประมาณ 5 ล้านบาท สำหรับให้ชุมชนหรือหน่วยงานเสนอโครงการจัดการขยะต้นทาง โครงการละ 2 แสนบาท หรือ 2.5 แสนบาท แต่วิธีการดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เมื่อหมดงบประมาณ มีเพียงชุมชนส่วนน้อยที่สานต่อโครงการ

“บ้างรับงบฯ แล้วก็หายเงียบไป สมมติสมัครมา 20 ชุมชน ทำจริง 1-2 ชุมชน ไม่มีมาตรการบังคับ หลังจากนั้นเทศบาลฯ ก็ไม่มีงบให้” **ธิตพันธ์ จันทร์ทอง** สมาชิกสภาเทศบาลฯ กล่าว

ต่อมาเทศบาลฯ จึงปรับแนวทางการดำเนินงาน เน้นเฉพาะพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง มีความตั้งใจ หรือมีการจัดการขยะด้วยตนเองบ้างแล้ว เช่น พื้นที่บางมะขาม โดยหวังจะให้เป็นที่ต้นแบบ

ประมาณปี 2556 เริ่มทำโครงการ “ถนนปลอดถัง” คือไม่วางถังขยะบนถนน แต่กำหนดเวลารถขยะมาจัดเก็บ โดยชาวบ้าน/สถานประกอบการ มีถังขยะของตนเองใส่ขยะมาวางไว้หน้าบ้าน หรือจุดต่างๆ ตามเวลาที่เทศบาลแจ้งไว้ เมื่อรถขยะของเทศบาลฯ มาจัดเก็บแล้ว ชาวบ้านก็เก็บถังขยะของตนเองกลับบ้าน ซึ่งเป็นเพียงการจัดระเบียบการทิ้งขยะ

3. รีไซเคิลด้วยเครือข่ายชาเล้ง

ที่ดูเหมือนจะได้ผลอย่างชัดเจนก็คือ การแยกขยะที่นำกลับไปรีไซเคิลได้ โดยส่งเสริมและจัดระบบเครือข่ายกลุ่มอาชีพรับซื้อของ

รามเนตร ใจกว้าง
นายกเทศมนตรีนครเกาะสมุย

เก่าและร้านรับซื้อของเก่า เช่น ชิ่นทะเลเป็นผู้ประกอบการ อบรมให้ความรู้ รวมทั้งจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย

ปัจจุบันมีผู้ประกอบการรถซาเล้งเก็บขยะชิ่นทะเลเงินไว้ 326 ราย และมีโกดังรับซื้อสินค้า 15 แห่ง

ระบบนี้ทำให้แยกขยะออกมาส่งเข้ากระบวนการรีไซเคิลได้วันละ 38 ตัน หรือประมาณ 1,000 ตัน/เดือน เป็นประเภทพลาสติกและขวด กำจัดขยะเปียกตันทางได้ 35 ตัน รวมส่วนที่ไม่ต้องนำไปทิ้งในพื้นที่เก็บขยะวันละ 73 ตัน แต่ขยะที่เทศบาลฯต้องนำไปกำจัดในปัจจุบัน 150 ตัน/วัน นั่นหมายถึงว่ามีปริมาณขยะเกิดขึ้นจริงโดยรวมคือ 150+73 ตัน เท่ากับ 223 ตัน/วัน

“เราต้องพยายามไม่ให้ปริมาณขยะขึ้น ทั้งที่ความจริงสถานประกอบการ ร้านอาหารและจำนวนคน เพิ่มขึ้นทุกปี ทำไมจัดการขยะได้แค่ 140-150 ตัน ไม่ลด แต่ไม่เพิ่ม ตัวเลขที่เราจะลดลงน้อยกว่ากัน ไม่เช่นนั้นไม่มีกำลังใจ”

รามเนตร ใจกว้าง นายกเทศมนตรี เทศบาลนครเกาะสมุย กล่าว

คำมูล นาสมปอง ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครเกาะสมุย ให้ความเห็นว่า การคัดแยกขยะต้นทาง และเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลได้ ส่วนมากจะเป็นธุรกิจโรงแรมขนาดใหญ่ เพราะมีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งมีการจัดการขยะเป็นพื้นฐาน และเป็นการส่งเสริมการตลาดแบบหนึ่ง ทำให้มีภาพลักษณ์ที่ดีว่าโรงแรมมีความรับผิดชอบต่อสังคม

คำมูลมองว่า โจทย์ที่ยากกว่าอยู่ที่โรงแรมขนาดกลางถึงขนาดเล็ก (ขนาดกลางคือต่ำกว่า 80 ห้อง) โดยเฉพาะโรงแรมที่มีเจ้าของเป็นคนสมุย ซึ่งเห็นว่าเป็นหน้าที่เทศบาลฯ เพราะจ่ายเงินค่าจัดการขยะไปแล้ว

4. ต้องการอำนาจของกฎหมาย

นายกฯ รามเนตร บอกว่า ปัญหาที่ยังแก้ไม่ตกขณะนี้คือ มีคนลักลอบนำขยะมาทิ้งไว้บนถนนเวลากลางคืน มีทั้งขยะครัวเรือนและขยะจากการก่อสร้าง ส่วนใหญ่เป็นขยะจากคนที่มียี่พักอยู่บนเขา เนื่องจากรถขยะไม่สามารถขึ้นไปจัดเก็บได้

“ตอนนี้มีขยะเปียกบ้าง แต่ใส่ถุงไว้ รอเวลารถมาเก็บ บางคนพูดอย่างไรก็ไม่ฟัง เอาขยะก่อสร้าง ที่นอน เตียงมาทิ้ง พวกนี้ต้อง

ใช้กฎหมายบังคับ โดยเฉพาะคิดค่าขยะตามปริมาณที่ทิ้ง เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน หากไม่ยอมจ่ายค่าจัดเก็บขยะแพง ก็คัดแยกขยะก่อนทิ้ง แต่เรายังไม่มีเครื่องมือตัวนี้ เทศบาลฯ ออกเทศบัญญัติไม่ได้ เนื่องจาก พ.ร.บ.สาธารณสุข กำหนดเพดานขั้นสูงเอาไว้ให้จัดเก็บค่าจัดการขยะได้ไม่เกินเดือนละ 2,000 บาท ส่วนกฎหมายที่ให้เก็บค่าขยะตามปริมาณ ยังไม่มีมีกฎกระทรวงออกมา ก็เลยยังทำอะไรไม่ได้” รามเนตร กล่าว

ไทยพีบีเอสกับ โครงการสมุยสะอาด

ในการประชุมสภาผู้ชมและผู้ฟังรายการไทยพีบีเอสภาคใต้ ที่เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อเดือนกรกฎาคม 2559 ซึ่งมี **รศ.ดร.วิลาลิณี พิพิธกุล** รองผู้อำนวยการไทยพีบีเอส (ตำแหน่งในขณะนั้น) **ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์** ผู้อำนวยการสำนักข่าว และตัวแทนสำนักเครือข่ายสื่อสาธารณะ เข้าร่วมประชุม **อานนท์ วาทยานนท์** สมาชิกสภาผู้ชมฯ ภาคใต้ ทียบยกเรื่องขยะสมุยขึ้นมาให้ไทยพีบีเอสเข้าไปช่วยแก้ปัญหา

สาเหตุที่สมาชิกสภาผู้ชมฯภาคใต้ เสนอให้ไทยพีบีเอสตามประเด็นขยะบนเกาะสมุย เพราะมีขยะสะสมถึง 3 แสนตัน ซึ่งยังไม่สามารถกำจัดได้ เนื่องจากเตาเผาใช้งานไม่ได้มานานกว่า 8 ปีแล้ว

และทุกๆ วัน มีการผลิตขยะเพิ่มอีก 150 ตัน สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นก็คือ มีภูเขาขยะความสูงเกือบเท่ากับตึกสามชั้น ถูกกองไว้บริเวณโรงเตาเผาขยะมูลฝอย ซึ่งกลุ่มพลเมืองสมัยเห็นว่าเป็นระเบิดเวลาลูกใหญ่ที่อาจเกิดการปนเปื้อนของมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมได้ โดยเฉพาะผ่านทางน้ำใต้ดิน

เบื้องต้นสำนักข่าวให้มีการรายงานข่าวระลอกหนึ่ง มีทั้งข่าวและรายการเวทีสาธารณะไปจัดวงพูดคุยในพื้นที่ ประเด็นหลักเป็นกรนำเสนอปัญหาขยะ และความขัดแย้งในการจัดการตกค้างจำนวน 3 แส่นต้น

ในด้านกิจกรรมอื่น นิติธร ทองธีรกุล สำนักเครือข่ายสื่อสาธารณะ เล่าว่า เมื่อผู้บริหารรับเรื่องมา ผู้อำนวยการสำนักเครือข่ายสื่อสาธารณะก็มอบหมายให้พิจารณาว่า สามารถทำอะไรได้บ้าง

“ตอนนั้นเรามีโครงการทำคลิปจากมือถือ คิดว่าเราชวนทำคลิปจากมือถือ ก็จัดอบรมทำคลิป มีผู้เข้าอบรม 30-40 คน เดือนต่อมา นำงานนี้ไปฉายเวทีสมัชชาสภาผู้ชมภาคใต้ที่หาดใหญ่ เดือนสิงหาคม 2559 คิดว่าคงจบ แต่สภาผู้ชมฯ อยากให้ทำงานเห็นผลอะไรบางอย่าง งานนั้นทั้งกรรมการนโยบายและกรรมการบริหารไปร่วมด้วย เมื่อมีชื่อเรียกร้องอย่างนั้น ผอ.กฤษฎาจึงรับปากมาว่าจะดำเนินการเรื่องนี้ จึงกลับมาคุยกับคุณสมเกียรติ ผอ.สำนักเครือข่ายสื่อสาธารณะและผู้เกี่ยวข้องว่าต้องตั้งเป็นคณะทำงานแล้ว ได้ข้อสรุปว่าควรประสานสำนักต่างๆ ให้มาทำงานร่วมกัน โดยคุณสมเกียรติแนะนำว่าในคณะทำงานควรมีตัวแทนจากสำนักข่าว สำนักรายการ เป็นต้น” นิติธรกล่าว

ถ่ายคลิปด้วยมือถือเพื่อสื่อสารปัญหาขยะเกาะสมุย

การลงพื้นที่ที่กองขยะ เพื่อฝึกการถ่ายคลิไปด้วยมือถือ

หลังจากนั้น วันที่ 10 ตุลาคม 2559 กฤษฎา เรืองอารีย์รัชต์ ผู้อำนวยการไทยพีบีเอสขณะนั้น มีคำสั่งเลขที่ 189/2559 แต่งตั้งคณะทำงานโครงการสมุยสะอาด โดยมี รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล รองผู้อำนวยการ เป็นประธาน คณะทำงานประกอบด้วยตัวแทนจากสำนักที่เกี่ยวข้อง โดยสำนักเครือข่ายสื่อสารสาธารณะ ซึ่งมีภารกิจในการระดมภาคีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนงานของไทยพีบีเอส และสร้างการรณรงค์ประเด็นทางสังคม ผ่านกิจกรรมต่างๆ เป็นผู้ดำเนินงานหลัก มี นิติธร ทองธีรกุล เป็นเลขานุการและคณะทำงาน

นิติธร ทองธีรกุล
ผู้จัดการฝ่ายเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์

คณะทำงานมีหน้าที่ พิจารณารูปแบบแนวทางการดำเนินงาน และกิจกรรมหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการสมุยสะอาด โดยทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

17 สิงหาคม 2559 ประธานคณะทำงานได้เชิญผู้เกี่ยวข้อง ประชุมที่ไทยพีบีเอส ประกอบด้วย กลุ่มพลเมืองสมุย ซึ่งเป็นกลุ่มที่สนใจ และเคลื่อนไหวเรื่องนี้ นักวิชาการด้านการจัดการขยะจากกรมควบคุมมลพิษ และคณะที่ปรึกษาด้านขยะของกรุงเทพมหานคร มาพูดคุยกัน

ในงานดังกล่าว รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล ประธานคณะทำงาน กล่าวถึงภารกิจของไทยพีบีเอสว่า นอกจากการผลิตสื่อที่มีประโยชน์ต่อสาธารณชนแล้ว ยังมีภารกิจสำคัญในด้านการขับเคลื่อนเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมในทิศทางที่ดีขึ้นด้วย นอกจากการจัดการขยะบนเกาะสมุยแล้ว ยังหวังว่าจะได้รูปแบบการจัดการนำไปใช้ในพื้นที่อื่นๆ ซึ่งไทยพีบีเอสจะขยายเครือข่าย เพื่อสร้างความร่วมมืออย่างจริงจัง ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

ในการประชุมแม้จะมีการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาขยะ ในเชิงวิชาการ แต่การสะท้อนภาพปัญหาความเป็นจริงและเงื่อนไขในพื้นที่ยังไม่ชัดเจนนัก ทำให้คณะทำงานยังมองไม่เห็นทางออกตามที่สมาชิกสภาผู้ชมฯ ภาคใต้เสนอมาว่า ไม่เพียงต้องการให้นำเสนอข่าวเท่านั้น แต่ต้องการให้ไทยพีบีเอสเข้าไปมีส่วนในการหาทางออกของปัญหาด้วย คณะทำงานจึงหารือกันว่า ควรจะไปสำรวจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวางกว่านี้ และคาดว่าจะพอทำให้เห็นแนวทางเดินต่อไปได้บ้าง

ปฐมบทงาน On Ground โครงการสมุยสะอาด จึงได้เริ่มต้น
ขึ้น

สาเหตุที่สมาชิกสภาผู้ชมฯ ภาคใต้
เสนอให้ไทยพีบีเอสตามประเด็นขยะบนเกาะสมุย
เพราะมีขยะสะสมถึง 3 แสนตัน ซึ่งยัง
ไม่สามารถกำจัดได้ เนื่องจากเตาเผาใช้งานไม่ได้
นานกว่า 8 ปีแล้ว และทุกๆ วัน มีการผลิตขยะ
เพิ่มอีก 150 ตัน สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นก็คือ

มีภูเขาขยะความสูงเกือบเท่ากับ

ตึกสามชั้น ถูกกองไว้บริเวณ

โรงเตาเผาขยะมูลฝอย

ซึ่งกลุ่มพลเมืองสมุยเห็นว่า

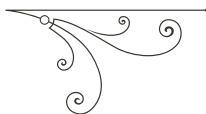
นี่เป็นระเบิดเวลาลูกใหญ่ที่อาจ

เกิดการปนเปื้อนของมลพิษ

ออกสู่สิ่งแวดล้อมได้

โดยเฉพาะผ่านทางน้ำใต้ดิน

บทที่ 2
กว่าจะได้เวลาที่เดียวกัน

จากแรกที่เกือบเป็นทางตัน

ภายหลังได้รับการแต่งตั้ง คณะทำงานเริ่มลงสำรวจข้อมูลในพื้นที่ เริ่มต้นจากเครือข่ายภาคประชาสังคม โดยติดต่อผ่าน อานนท์ วาทานนท์ สมาชิกสภาผู้ชมฯ ภาคใต้ผู้ซึ่งเสนอให้ไทยพีบีเอสเข้ามามีส่วนดำเนินการเรื่องนี้ เพื่อดูว่ามีใคร กลุ่มใด เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้บ้าง และให้ช่วยประสานเบื้องต้น

แม้จะเห็นสัญญาณจากการประชุมครั้งแรกที่กรุงเทพฯ อยู่บ้างว่า เรื่องนี้เป็นปัญหาความขัดแย้งในการจัดการขยะที่ยืนอยู่คนละขั้วระหว่างเทศบาลนครเกาะสมุยและภาคประชาชน แต่เมื่อลงพื้นที่มองเห็นภูเขาขยะ และได้เข้าพบพูดคุยกับทั้งด้านภาคประชาชนและเทศบาลฯ อย่างจริงจัง คณะทำงานก็สัมผัสได้ว่าเรื่องนี้ไม่ง่าย เพราะมีลักษณะต่างฝ่ายต่างเล่นกันคนละเวที

เนื่องจากปัญหาเตาเผาขยะที่ไม่สามารถกำจัดขยะได้ เทศบาลฯ เคยว่าจ้างเอกชนให้เข้ามาบริหารจัดการขยะ แต่พบว่าไม่สามารถกำจัดขยะได้ทั้งหมด จึงยกเลิกสัญญาไป ประกอบกับจังหวัดสุราษฎร์ธานียังไม่อนุมัติงบประมาณซ่อมแซมเตาเผาขยะและจัดหาเตาเผาขยะใหม่ เทศบาลฯ จึงศึกษาทางออกไว้ 3 แนวทาง คือ

1. เทศบาลนครเกาะสมุย จัดซื้อเครื่องจักรและเทคโนโลยีมาดำเนินการเอง
2. จ้างเอกชนเข้ามาดำเนินการในพื้นที่ โดยลงทุนตั้งโรงงานคัดแยกขยะมูลฝอยชุมชน และดำเนินการผลิตเชื้อเพลิงแข็งจากขยะมูลฝอยชุมชนหรืออาร์ดีเอฟ (Refused Derived Fuel)
3. จ้างเอกชนนำขยะออกไปจัดการนอกเกาะสมุย

เทศบาลฯ เลือกแนวทางที่ 3 โดยระบุว่าเป็นไปตามผลการศึกษาสอบถามประชาชน หมู่ 2 และ หมู่ 5 ต.มะเร็ต และหมู่ 5 ต.หน้าเมือง ซึ่งบ่อขยะตั้งอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวและว่า ประชาชนร้อยละ 100 เห็นด้วยให้นำขยะออกไปจัดการนอกเกาะ เนื่องจากทนเหม็นกลิ่นขยะมานาน และน้ำเสียจากกองขยะยังไหลลงลำธารสาธารณะทำให้ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ได้

ขณะที่ภาคประชาสังคมบางส่วนไม่เห็นด้วยกับแนวทางของเทศบาลฯ เพราะเห็นว่าราคาค่าขนส่งขึ้นไปบนฝั่งตันละ 1,000 – 1,300 บาทแพงเกินไป อาจเสี่ยงต่อการรั่วไหลลงทะเลได้ในระหว่างขนส่งทั้งอาจโดย

อานนท์ วาทยานนท์
ผู้ทรงคุณวุฒิ

ความตั้งใจและไม่ตั้งใจของเอกชนผู้รับเหมา และเป็นการย้ายปัญหาให้ไปเป็นภาระของคนบนฝั่งทั้งที่ไม่ใช่คนสร้างปัญหา ซึ่งประชาชนบนฝั่งจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็คัดค้านด้วยเช่นกัน

แต่เห็นว่าควรใช้แนวทางที่ 2 คือ ผลิตเชื้อเพลิงแข็งจากขยะมูลฝอยชุมชน (Refuse Derived Fuel - RDF) เนื่องจากสามารถประหยัดงบประมาณได้นับพันล้านบาทในช่วง 20 ปี และช่วยให้ไม่เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยให้ข้อมูลว่าบริษัท SCG เสนอวิธีการคัดแยกขยะเพื่อทำเชื้อเพลิงขยะ และขนไปเผาที่โรงปูนทุ่งสง คิดค่าใช้จ่ายตันละ 580 บาท สามารถกำจัดขยะตกค้างราว 2 แสนกว่าตันได้หมดภายใน 4 ปี หากต้องการกำจัดขยะเผาให้หมดภายในเวลา 2 ปี ค่าขนย้ายขยะสองปีแรกเพิ่มเป็น 700 บาท/ตัน และตั้งแต่ปีที่ 3 ถึงปีที่ 20 คิดราคาเดิมคือ 580 บาท/ตัน

หนึ่งในตัวอย่างของภาคประชาชนที่ไม่เห็นด้วยคือ **อานนท์ วาทยานนท์** ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลนครเกาะสมุย กรรมการมูลนิธิเกาะสีชังด้วย

อานนท์ โพสต์ข้อความลงในเฟซบุ๊ก เรื่อง **“ทางที่คนสมุย ควรเลือกเดิน : กรณีขยะล้นเกาะสมุย”** วันที่ 15 เมษายน 2559 สรุปความได้ว่า มีบริษัทเอกชน 3 แห่ง ที่รับขนขยะไปกำจัดที่แหล่งรวบรวมขยะใน จ.สุราษฎร์ธานี โดยวิธีเผาในเตาเผาขยะ เพื่อผลิตไฟฟ้า ตามนโยบายกำจัดขยะของรัฐบาล โดยคิดราคาค่าขนไปกำจัดในเตาเผาขยะของบริษัท 1,000 – 1,300 บาทต่อตัน ซึ่งภาคประชาชนยังมีคำถามถึงความเหมาะสมด้านราคา และความปลอดภัยของชุมชน ตลอดจนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น

ส่วนเทศบาลเองก็พบจากการศึกษาว่า การทำ RDF ไม่ใช่ทางแก้ปัญหอย่างเบ็ดเสร็จ เพราะยุ่งยากกว่าและมีค่าใช้จ่ายแฝงอีกจำนวนมาก นี่จึงเป็นข้อขัดแย้งที่สองฝ่ายไม่ลงรอยกัน

“ตอนตั้งคณะกรรมการก็หวังก็กว้างๆ คือ ปัญหาของขยะสมุย พอมาเห็นข้อมูลคือปัญหาความขัดแย้งการจัดการขยะ เราไม่รู้ว่าเขาต้องการอะไร ขนาดไหน แต่เมื่อตั้งมาเราก็ทำ ก็คิดว่าจะทำอะไรได้แค่ไหนท่ามกลางความขัดแย้ง มันเรื่องใหญ่ และอุณหภูมิความขัดแย้งกันก็ค่อนข้างสูง” นิธิธร ทองธีรกุล สำนักเครือข่ายสื่อสาธารณะ กล่าว

ทีมงานไทยพีบีเอสลงพื้นที่
ร่วมประชุมกับคณะกรรมการถนนคนเดินละไมใจดีและทีมเทศบาลนครเกาะสมุย
เพื่อหารือการจัดการขยะเปียกของถนนคนเดิน

บรรลุตงออกแรก ก้าวข้ามความขัดแย้ง

ฉากแรกที่คณะทำงานเห็น เกือบเป็นทางตัน เพราะยังมองไม่เห็นทางเลยว่าจะทำให้คนที่มีข้อมูล ความคิด ความเชื่อต่างชั่วคราวทางออกร่วมกันอย่างไร แม้กระทั่งจะให้มาพูดคุยในเวทีเดียวกันเพื่อหาทางออกร่วมกันก็ยาก กลายเป็นเรื่องที่จะต้องจัดการความขัดแย้งให้ได้ก่อนการจัดการขยะ

คณะทำงานต้องกลับมาตั้งหลักหรือกันเองอีกครั้ง จากการวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน คณะทำงานคุยกันว่าเราต้องตระหนักในหลักการ 2 เรื่อง คือ 1. ไทยพีบีเอสเป็นองค์กรสื่อ การตัดสินใจหรือทำอะไรบางอย่าง จะมีผลกระทบต่อคนข้างมากตามมา 2. ผู้บริหารตั้งคณะทำงานขึ้นมาเพื่อให้หาทางออกการจัดการขยะสมัย ดังนั้นจึงได้ข้อสรุปร่วมกันว่า

ต้องกำหนดบทบาทของไทยพีบีเอสว่า เป็นผู้ประสานงานหรือจัดกระบวนการเพื่อนำไปสู่ทางออก แต่จะไม่เข้าไปตัดสินในเนื้อหาความขัดแย้ง

“เพราะถ้าเป้าหมายเราจะทำให้ทุกฝ่ายมาร่วมกันแก้ปัญหา เราจะไปฟันธงตัดสินความขัดแย้งระหว่างกันคงไม่ได้ เช่น ถ้าเราบอกว่าเห็นด้วยกับการขนออกนอกเกาะ ภาคประชาชนไม่เห็นด้วย เราก็กลายเป็นคู่ขัดแย้งกับภาคประชาชน แต่ถ้าเราบอกว่าจัดการบนเกาะดี เทศบาลฯ บอกไม่ใช่ เราก็กลายเป็นคู่ขัดแย้งกับเทศบาลฯ อีกแบบนี้ก็ทำงานหาทางออกต่อไปไม่ได้ เพราะไปติดหล่มความขัดแย้งกับเขาด้วย

“ถามว่าไทยพีบีเอสมีองค์ความรู้เพียงพอไหม ทั้งทางวิชาการและบริบทของเขา เราไม่ได้มีความรู้ขนาดที่จะตัดสินได้ ไม่สามารถชี้ได้ว่าให้ทำแบบนี้ ไม่ทำแบบนั้น ที่สำคัญที่สุดก็คือเรื่องความเหมาะสมทันทีที่ไทยพีบีเอสซึ่งเป็นสื่อ ชี้หรือเข้าข้างใคร ความขัดแย้งจะใหญ่ขึ้น เพราะมีสื่อเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา และไม่ใช่งานหน้าที่ของเรา ในเมื่อเขาให้หาทางออก เราก็ต้องหาทางออก” จิตติมา บ้านสร้าง คณะทำงานที่เป็นตัวแทนจากสำนักข่าว กล่าว

คณะทำงานโครงการสมุยสะอาด ยึดบทบาทดังกล่าวเป็นหลักในการดำเนินงานตั้งแต่นั้นมา โดยใช้วิธีการเดินทางไปพบกับกลุ่มต่างๆ ทีละกลุ่ม เพื่อแนะนำตัว ทำความรู้จัก ชวนคุยว่าปัญหาอยู่ที่ใด จะกำจัดขยะอย่างไร ด้วยวิธีไหน เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน โดยยึดหลักปฏิบัติสำคัญในการเข้าถึงแต่ละกลุ่ม

“ถามว่าไทยพีบีเอสมีองค์ความรู้เพียงพอไหม
ทั้งทางวิชาการ และบริบทของเขา
เราไม่ได้มีความรู้ขนาดที่จะตัดสินได้
ไม่สามารถชี้ได้ว่าให้ทำแบบนี้ ไม่ทำแบบนั้น
ที่สำคัญที่สุดก็คือเรื่องความเหมาะสม
**ทันทีที่ไทยพีบีเอสซึ่งเป็นสื่อ
ชี้หรือเข้าข้างใคร ความขัดแย้งจะใหญ่ขึ้น
เพราะมีสื่อเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา
และไม่ใช้หน้าที่ของเรา
ในเมื่อเขาให้หาทางออก
เราก็ต้องหาทางออก”**

จิตติมา บ้านสร้าง
ผู้อำนวยการอาวุโส งานแผนและยุทธศาสตร์ข่าว
สำนักข่าวไทยพีบีเอส

คือ เราต้องเข้าถึงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างสมดุล เท่าเทียม ไม่ว่าจะ ภาครัฐ การเมืองท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาควิชาการ หรือเอ็นจีโอ ไม่ ให้นำหนักใครมากกว่าใคร และไม่เข้าข้างใครเป็นพิเศษ

“เราเข้าหาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละกลุ่ม เราคุยทีละกลุ่ม แม้เราจะกำหนดบทบาทตัวเองได้ว่าเรามีหน้าที่อะไร แต่เมื่อเรายังหา ทางออกไม่เจอ ก็คุยทุกกลุ่ม คุยเพื่อให้เห็นว่ากลุ่มนี้คิดอย่างไร คุยเพื่อ หาข้อมูลองค์ประกอบข้อมูลขยะของคุณคืออะไร มีเท่าไร ใครสร้าง รวมทั้งบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวงจรขยะ เช่น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ลักษณะนิสัยใจคอของคนสมัย ชอบอะไรไม่ชอบอะไร คิดอะไรกับเรื่อง ขยะ เราได้ข้อมูลเรื่อยๆ เห็นผู้เล่น ปัจจัยทั้งภายใน ภายนอก เราเข้าหา แต่ละกลุ่มเพื่อฟังเขาให้มากที่สุด เรียนรู้เขาให้มากที่สุด” จิตติมา เล่า ถึงขั้นตอนการทำงาน

บิงโก!!! ในที่สุดคณะทำงานก็แกะรอยอะไรได้บางอย่าง

สิ่งที่คู่ขัดแย้งคิดเหมือนกันก็คือ การลดปริมาณขยะคือการ จัดการขยะอย่างยั่งยืน แต่ที่ผ่านมาเป็นแบบต่างคนต่างทำตามความคิด ตามกำลัง ไม่มีความร่วมมือกัน จึงขาดการตั้งเป้าหมายร่วม

เมื่อพบเงื่อนไขที่อาจนำไปสู่ทางออก กลยุทธ์ที่คณะทำงานใช้ ต่อไปก็คือ ชวนให้แต่ละกลุ่มคิดต่อไปว่า ถ้ายังหาทางออกกว่าจัดการ ขยะตกค้าง 3 แสนตันไม่ได้ มาทำอะไรที่ทำได้ไปก่อนดีกว่าไหม

“เราชวนเขาแบบนี้ ว่า ตอนนี้มีขยะเกิดใหม่วันละ 150 ตัน หากยังไม่จัดการ ปริมาณขยะจาก 3 แสนตัน จะเพิ่มทุกวัน เป็น 3 แสน บวก 150 ตัน บวก 300 ตัน บวก 450 ตัน บวกไปเรื่อยๆ กระทั่งเป็น

4 แแสนตัน 5 แแสนตัน 6 แแสนตัน ความขัดแย้งในสมุยก็จะใหญ่ขึ้นๆ
พร้อมๆ กับกองขยะ จริงอยู่วันนี้ที่เราอาจจะลดความขัดแย้งในการ
จัดการขยะตกค้างไม่ได้ แต่จำกัดวงได้ ทำอย่างไรให้ความขัดแย้ง
ไม่ขยายใหญ่ขึ้น วันนี้มาจัดการ 150 ตันกันก่อนไหม” จิตติมา เล่าถึง
วิธีการในการหาทางออกจากความขัดแย้งร่วมกัน

ไม่ได้ใช้เวลาวันเดียว และไม่ใช้คุยกันกลุ่มละครั้งสองครั้ง แต่
การเดินทางลงไปสมุยเดือนละ 1 - 2 ครั้ง คุยกับแต่ละกลุ่มครั้งละครั้ง
วัน ใช้เวลา 2-3 เดือนเลยทีเดียว กว่าที่จะได้ยินแต่ละกลุ่มบอกกับคณะ
ทำงานว่า “เราจะวางความขัดแย้งเอาไว้ก่อน เพื่อมาลดขยะวันละ 150
ตันลง” นี่เป็นการตัดสินใจของคนในพื้นที่ซึ่งเป็นเจ้าของปัญหา

พบทางออกที่สอง ฉันทามติจัดการขยะเปียก

ทุกอย่างมีครั้งแรกเสมอ แม้จะมีอาการเคอะเขินและยังไม่คุ้นชินของทั้งสองฝ่ายที่นั่งลงประชุมร่วมกันอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก หลังจากมีความขัดแย้งกันขึ้น แต่คำว่า “เราจะวางความขัดแย้งเอาไว้ก่อน เพื่อมาลดขยะวันละ 150 ตันลง” ที่ทั้งสองฝ่ายต่างตกปากรับคำกับคณะทำงาน ก็ทำให้บรรยากาศการพูดคุยเป็นไปด้วยดีไม่น้อย แม้จะมีพาดพิงความคิดที่ต่างกันอยู่บ้าง ก็เป็นสีสันในการประชุม

แต่โดยจุดร่วมต่างฝ่ายต่างอภิปรายกันถึงข้อมูลขยะที่เกิดขึ้น ทั้งที่มา สาเหตุ องค์ประกอบ และแนวทางที่น่าจะจัดการได้ รวมทั้งข้อมูลสำคัญๆ เริ่มออกมา คือมีต้นแบบการจัดการขยะหรือศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะหลายแบบอยู่ในเกาะสมุยแล้ว ทั้งการคัดแยกขยะไป

รีไซเคิล การแปรรูปขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยหมัก น้ำอีเอ็ม แม้กระทั่งการทำไบโอแก๊ส

“ระหว่างนั้นข้อมูลค่อยๆ ออกมาว่าโรงแรมละไมวันทานำขยะเปียกมาทำปุ๋ยและอีเอ็ม จัดการขยะจากมะพร้าวและกิ่งไม้อยู่ที่โรงพิมพ์สมุยอักษรก็มีต้นแบบการแปรรูปขยะไปเป็นไบโอแก๊ส คือมีต้นแบบอยู่ในพื้นที่ต่างๆ มีคนมาดูงานอยู่เป็นระยะ พวกเราเองก็ตามไปดูทุกแห่งเหมือนกัน เพื่อศึกษาเป็นข้อมูลให้มากที่สุด เราก็พบว่า โอโฮ...บนเกาะสมุยมีองค์ความรู้หมดทุกอย่าง เป็นต้นทุนที่ดีและมีความพร้อมมากในการที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้คนสมุยด้วยกันเอง” นิตติธกรกล่าว

เมื่อนั่งลงคุยกันได้ก็ เกิดการขยายการมีส่วนร่วมมากขึ้นจากเพียงคู่ขัดแย้ง ก็เพิ่มภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาด้วย เช่น ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร ธุรกิจค้าปลีก ในฐานะเป็นผู้นำสินค้าอุปโภคบริโภคเข้ามายังเกาะสมุย สนามบิน ที่ผลิตขยะวันละ 1.2 ตัน และภาคชุมชนมาร่วมพูดคุย วิเคราะห์ปัญหาร่วมกันว่า ทั้งที่ทุกคนมีความรู้เรื่องการแยกขยะ จัดการขยะ แต่ทำไมไม่มีการทำจริงจัง ก็พบว่าเหตุที่ไม่อยากทำเพราะขยะสกปรก มีกลิ่นเหม็น ไม่มีใครอยากยุ่ง อยากจับ

คณะทำงานก็จัดเอากลยุทธ์เดิมออกมาใช้คือ ชวนให้ทุกกลุ่มที่เข้าร่วมประชุมคิดต่อไปว่า ทำอย่างไรขยะจะไม่สกปรก จะไม่เหม็น เพื่อที่ทำให้เราสามารถหยิบจับได้ ทุกคนอภิปรายตรงกันว่า สาเหตุที่ขยะสกปรก เพราะมีขยะอินทรีย์ปนเปื้อนและมีกลิ่นเหม็น ถ้าจะไม่ให้สกปรก ไม่ให้เหม็น ก็ต้องแยกขยะเปียกออกมา เพื่อทำให้ขยะที่เหลือเป็นขยะที่แห้งและไม่สกปรก

บ่อหมักปุ๋ยจากขยะเปียกและปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้

“เมื่อทุกคนเห็นตรงกัน คณะทำงานจึงชวนต่อไปว่า ถ้าอย่างนั้นเรามาทำเรื่องเดียวดีไหม โฟกัสเรื่องเดียวคือจัดการขยะเปียก ส่วนขยะที่ไม่เปียกมันก็จะถูกจัดการไปเองโดยอัตโนมัติ ทำให้ไม่ต้องคิดถึงการจัดการหลายอย่างมันยุ่ง และดูว่าเป็นเรื่องยากจนไม่ยอมทำ เพื่อให้ง่าย มีโฟกัสเดียว เรามาทำขยะเปียกกันอย่างเดียวดีไหม และที่สำคัญคือขยะเปียกเป็นอินทรีย์ หมายถึงว่ามันแปลงร่างไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ 100% และที่สมมุยมิต้นทุนความรู้ทุกอย่างในการจัดการขยะอินทรีย์” จิตติมา เล่าถึงประเด็นการพูดคุยในวันนั้น

บิงโก !!! พอเน้นเรื่องเดียว ทุกคนก็เห็นเส้นทางเดินชัด และเห็นว่าไม่อาจจะยากที่จะทำเพียงเรื่องเดียว จึงมีสัญญาาร่วมกันว่า จะกำจัดขยะเปียกให้เป็นศูนย์ และนี่ก็เป็นการตัดสินใจของเจ้าของปัญหาอีกเช่นเคย

แต่ละกลุ่มรับปากว่าจะกลับไปดูขยะเปียกในความรับผิดชอบของตัวเองว่าจะมีแนวทางอย่างไรในการลดขยะเปียกให้เหลือศูนย์พร้อมๆ กับได้ทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และรู้ว่ามีที่ที่สามารถไปศึกษาดูงานได้ ให้คำแนะนำหรือแม้แต่กระทั่งฝึกอบรมให้ได้

สิ่งที่คณะทำงานพบว่าเป็นความสำเร็จในการเดินสายพูดคุย และกลายมาเป็นต้นทุนที่สำคัญในการดำเนินโครงการต่อมาก็คือ ทั้งการตัดสินใจวางความชัดเจน และการตัดสินใจจัดการขยะเปียกให้เป็นศูนย์ เป็นการตัดสินใจของคนในพื้นที่ซึ่งเป็นเจ้าของปัญหา เมื่อเป็นผู้ตัดสินใจเอง จึงเป็นเสมือนข้อตกลงที่ต่างยึดถือเป็นหลักการที่แข็งแรงว่าจะทำในสิ่งที่ตนเองได้ตัดสินใจ

ทีมงานจัดเวทีเสวนาอยู่เป็นระยะๆ เพื่อระดมความคิดเห็นและแสวงหาทางออกร่วมกัน

บทที่ 3
ตัวช่วยและต้นทุนการเคลื่อนงาน

ขับเคลื่อนครั้งใหญ่ ด้วยความหวัง

การที่คู่ขัดแย้งนั่งลงคุยกันได้และสานเครือข่ายต่างๆที่กว้างขวางเข้ามามากขึ้น ทำให้เกิดการนำเอาข้อมูลออกมาแชร์กัน นอกจากนี้ได้เห็นต้นทุนองค์ความรู้การจัดการขยะของสมุยแล้ว ยังเห็นผู้เล่นสำคัญๆ มาถึงตอนนี้แผนงานที่คณะทำงานวางไว้คร่าวๆ ตั้งแต่ตอนที่มีข้อมูลไม่มากนัก ก็มีความชัดเจนมากขึ้น ก็คือกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (stake holder) คือ

- (1) เทศบาลนครเกาะสมุย ในฐานะผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายในการจัดการขยะ
- (2) ผู้ประกอบการท่องเที่ยว โรงแรมและร้านอาหาร ที่มีสัดส่วนผลิตขยะราวร้อยละ 60-70

(3) ธุรกิจค้าปลีกทุกค่าย ผู้มีบทบาทในการนำเครื่องอุปโภคบริโภค (ซึ่งก็กลายเป็นขยะส่วนหนึ่ง) เข้ามาในเกาะสมุย

(4) ภาคประชาชนชุมชน โรงเรียน และผู้ประกอบการรายย่อย ที่มีสัดส่วนผลิตขยะราวร้อยละ 30

กำหนดขั้นตอนการดำเนินโครงการเป็น 4 ระดับคือ 1.เข้าพบเพื่อพูดคุยและรับฟังความคิดเห็นจากทุกกลุ่ม 2.จัดสัมมนาระดมความคิดเห็นเพื่อนำผู้เกี่ยวข้องมาวางแผนปฏิบัติการร่วมกัน 3.นำแผนไปปฏิบัติ 4.ติดตามผลทุกเดือน โดยพร้อมปรับปรุง ทบทวนแผน เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริง โดยเป็นแผนงานที่วางไว้จนถึงกลางปี 2560

เมื่อคณะทำงานเดินสายคุยตามแผนงานระดับที่ 1 ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้มาตั้งแต่ต้นอย่างต่อเนื่องจนพบโจทย์ร่วมกัน และเห็นผลพอสมควรคือ ภาคส่วนต่างๆ ที่คณะทำงานเข้าพบ เข้าใจในวัตถุประสงค์และบทบาทของไทยพีบีเอส รวมทั้งเข้าใจเนื้อหาแกนหลักที่จะใช้ทำงานร่วมกัน คือการจัดการขยะเปียกแล้ว จึงเสนอจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นอย่างทั่วถึงขึ้น เพื่อให้เกิดการจัดทำแผนปฏิบัติการในการลงมือทำอย่างจริงจังและวัดผลได้ โดยมีโจทย์คือ

1. แผนงานที่จะทำเพื่อลดขยะเปียกที่ต้นทาง ต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานใดบ้าง ควรมีมาตรการใดบ้าง เพื่อให้การคัดแยกขยะได้ผล

กำหนดขั้นตอนการดำเนินโครงการเป็น 4 ระดับคือ

1.เข้าพบเพื่อพูดคุยและรับฟัง

ความคิดเห็นจากทุกกลุ่ม

2.จัดสัมมนาระดมความคิดเห็น

เพื่อนำผู้เกี่ยวข้องมาวางแผน

ปฏิบัติการร่วมกัน

3.นำแผนไปปฏิบัติ

4.ติดตามผลทุกเดือน

โดยพร้อมปรับปรุง ทบทวนแผน

เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริง

2. การวัดความสำเร็จเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในเชิงปริมาณหมายถึง จำนวนขยะลดลง เชิงคุณภาพคือ มีการจัดตั้งทีมงาน คณะทำงาน และกระบวนการอื่นๆ
3. การติดตามผลและความต่อเนื่อง เช่น การติดตามผ่านเฟซบุ๊ก การลงพื้นที่ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จ/ล้มเหลว

คณะทำงานหวังว่า เมื่อมีแผนปฏิบัติการร่วมกัน ก็น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะได้ลงมือจัดการขยะ และมีการชั่ง ตวง วัด จนสามารถเห็นได้ว่าขยะลดลงเป็นปริมาณมากน้อยเท่าไรเลยทีเดียว

สัมมนาใหญ่ถูกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 29-30 พฤศจิกายน 2559 ที่เกาะสมุย มีผู้เข้าร่วมงานประมาณ 200 คน ประกอบด้วย กลุ่มธุรกิจ โรงแรม สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวของสมุย สมาคมโรงแรมไทยภาคใต้ฝั่งตะวันออก ภาคชุมชน โรงพยาบาล สนามบินสมุย โดยในภาคเช้าเป็นกระบวนการเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมตระหนักในปัญหาและความรับผิดชอบร่วมกัน จนเกิดความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาของตนเอง ในภาคบ่ายเป็นการแบ่งกลุ่มย่อยให้ระดมความคิดเห็นเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน

เมื่อจบการสัมมนา แนวทางที่กลุ่มต่างๆ เสนอ ไม่แตกต่างจากสิ่งที่คณะทำงานคาดการณ์มากนัก คือใช้หลักการ 3R ประกอบด้วย Reduce Reuse และ Recycle

บรรยากาศการประชุมวันที่ 29 พฤศจิกายน 2559

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอและแนวปฏิบัติเกิดขึ้นมากมาย ทั้ง มาตรการบังคับและจิตใจต่างๆ เช่น วางกรอบการอนุญาตประกอบ กิจการต่างๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร การเปิดตลาดสด การประเมิน ผล เพื่อต่อใบอนุญาต การกำหนดอัตราค่าเก็บขยะให้สูงขึ้นแบบใครทิ้ง มาก จ่ายมาก ผู้ผลิตขยะรายใหญ่ต้องส่งแผนจัดการขยะ เพื่อประเมิน และติดตามผล ธุรกิจค้าปลีกต้องงดใช้ถุงพลาสติก จัดประกวดการ จัดการขยะในโรงแรม ส่งเสริมและสนับสนุนการเกิดเครือข่ายจัดการ ขยะครบวงจร เช่น ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ ใช้ มาตรการด้านภาษี เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ สนับสนุนข้อมูลความรู้ศึกษาดูงาน ผลิตและส่งเสริมการใช้ถุงผ้าเกาะสมุย เป็นต้น

คณะทำงานพยายามกระตุ้นให้เกิดการนำแผนที่ร่วมกันคิด ขึ้นไปปฏิบัติจริง โดยขอให้ทุกกลุ่มที่ทำกิจกรรมลดขยะต่างเก็บข้อมูล เพื่อให้เห็นผลงานว่าสามารถลดขยะลงไปได้มากน้อยแค่ไหน ขณะที่ เทศบาลฯ มีหน้าที่สนับสนุนทางด้านระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ และการ จัดการ

น้ำท่วมสมัย ต่อลมหายใจคนทำงาน

แม้ว่าแต่ละกลุ่มจะเสนอแผนงานได้ดีมาก แต่จากการติดตามด้วยการสอบถามทางโทรศัพท์อย่างต่อเนื่องทราบว่า มีผลเชิงปฏิบัติ น้อยมาก เพราะแทบไม่มีใครนำไปปฏิบัติจริง คณะงานตั้งข้อสังเกตว่า อาจจะมีสาเหตุจากผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนมากกว่าครึ่งเป็นคนใหม่ ไม่ทราบข้อมูลพื้นฐาน หรือวัตถุประสงค์ในการจัดงานมาก่อน ขณะเดียวกันช่วงปลายปี 2559 เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมสมัย คณะทำงานไม่ได้ลงพื้นที่ไปติดตามความก้าวหน้าเป็นเวลา 2 เดือน และการที่คณะทำงานกลับไปอีกครั้งในเดือนกุมภาพันธ์ 2560 จึงมีแต่ความไม่มั่นใจว่าโครงการจะเดินหน้าต่อไปได้หรือไม่ เพราะเนื้อหาของการจัดการขยะก็คือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคน ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากที่สุด คณะทำงานเพียง

แค่เข้าพูดคุย ชักชวน จัดกระบวนการเพื่อให้เกิดแนวทางร่วมกัน คงจะไม่สามารถถึงขั้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนได้

แต่เหตุการณ์น้ำท่วมกลับช่วยพลิกสถานการณ์ !!!

เพราะน้ำท่วมทำให้รถเก็บขยะของเทศบาล ไม่สามารถเดินทางเข้าไปเก็บขยะโรงแรมในพื้นที่ย่านเชิงมนได้ ผู้บริหารโรงแรมแห่งหนึ่งในย่านนั้นบอกกับคณะทำงานว่า หากรถเทศบาลไม่มาเก็บขยะเพียง 4-5 วัน และโรงแรมต่างๆ ไม่สามารถจัดการขยะได้ คงมีกลิ่นคูลุ้งบรรยากาศแบบนี้ลูกค้าคงไม่เข้าพักแน่นอน โรงแรมก็จะสูญเสียรายได้ไม่น้อย นึกถึงคำพูดของไทยพีบีเอสที่ให้แยกขยะเปียกตั้งแต่ต้นทาง จึงชวนกันลงมือทำอย่างเต็มกำลังทำให้แก้ปัญหาขยะและผ่านเหตุการณ์ช่วงนั้นมาได้ หลังจากผ่านวิกฤตน้ำท่วมและขยะสะสม กลุ่มโรงแรมย่านเชิงมนจึงมีความตั้งใจจะรวมกลุ่มกัน เพื่อจัดการขยะเปียกให้เป็นศูนย์ เพราะเห็นแล้วว่าเป็นทางรอดของโรงแรมในยามวิกฤตที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่ต้องรอเทศบาลฯ ซึ่งต่อมากลุ่มนี้มีความก้าวหน้าในการจัดการและขยายผลอย่างมาก

การไปติดตามงานยังคงใช้วิธีเชิญประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องที่ยังยินดีมาเข้าร่วมพบปะหารือกันอยู่ แม้ว่าจะมีบางกลุ่มบางคนท่างายไปบ้าง ติดตามดูในพื้นที่ว่ามีการดำเนินการอะไร ที่ไหน อย่างไร ยังเห็นบางกลุ่มมีความพยายามจะก่อร่างรูปธรรมการจัดการขยะเปียกขึ้น สังเกตจากการที่มีการนำเอาข้อมูลใหม่ๆ ในบางพื้นที่มาเล่าให้คณะทำงานฟัง เช่น ข้อมูลการสำรวจขยะ การขยายความร่วมมือ การหาความรู้และวิธีการที่จะนำมาใช้ เป็นต้น

ต้นทุนของ समय

“นอกจากความบังเอิญของสถานการณ์น้ำท่วมมาช่วยให้เรื่อง การจัดการขยะเปียกอยู่ในความคิดของภาคส่วนการท่องเที่ยวแล้ว ตัว ช่วยอีกตัวคือ ต้นทุนใน समयเอง ไม่ใช่ไม่มีคนทำเรื่องนี้เลย การแยกขยะ เป็นพื้นฐานของการทิ้งขยะในโรงแรมใหญ่ๆ โรงแรมห้าดาวก็ทำ พอมี การพูดคุยแลกเปลี่ยน กระตุ้นกัน เขามองภาพออก มีทำที่ว่าจะช่วย กันทำต่อ แล้วยังมีต้นแบบที่เป็นองค์ความรู้ มีคนพร้อมที่จะเป็น เทรนเนอร์ให้อีกมาก คือถ้าอยากจัดการขยะเปียก ไม่ต้องไปดูงานที่ไหน เลย ดูงานใน समयนี้แหละ มีทุกอย่าง” จิตติมา กล่าว

“บ้านุ้ย” พลิกสวนเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ด้วยขยะเปียก

“บ้านุ้ย” เตือนใจ สมวงศ์ และสามีเป็นเกษตรกรทำสวนผลไม้ ในอดีตใช้สารเคมีเป็นจำนวนมากจนสามีของบ้านุ้ยป่วยเรื้อรัง และทราบว่า เป็นผลกระทบมาจากสารเคมี แนวคิดในการปรับเปลี่ยนวิธีการเกษตรที่จะเลิกใช้สารเคมีจึงเริ่มต้นขึ้น ขณะเดียวกันบ้านุ้ยก็เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากกองทุนเขาขยะ เพราะบ้านอยู่ใกล้กับบ่อพักขยะ ได้รับผลกระทบโดยตรงจากกลิ่นเหม็นจากกองทุนเขาขยะ และน้ำคลองเน่าเสีย จากการดูงานและหาความรู้จึงเริ่มไปเก็บรวบรวมขยะเปียกจากแหล่งต่างๆ ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นงานบุญ งานศพ งานแต่ง ร้านขายปลา ฯลฯ นำมาหมักเป็นปุ๋ยใช้ในสวนผลไม้แทนสารเคมี และพัฒนาองค์ความรู้จากการทดลองใช้ขยะเปียกชนิดต่างๆ มาเพื่อบำรุงรักษาตลอดจนป้องกันศัตรูพืช จนวันนี้สวนผลไม้ของบ้านุ้ยเป็นเกษตรอินทรีย์ 100% ขณะที่บ้านุ้ยก็กลายเป็นครูเรื่องขยะเปียกคนสำคัญของเกาะสมุย

ปัจจุบันบ้านุ้ยแยกขยะเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

1. ขยะเปียกได้แก่ เศษอาหารต่างๆ นำไปเทฝังกลบดินไว้หมักเป็นปุ๋ย ทำให้ไม่ต้องเสียเงินซื้อปุ๋ยใช้ในสวน หากเหลือใช้ก็เอาไปขาย
2. ขยะที่ขายได้ เช่น ขวดพลาสติก ขวดแก้ว ลังกระดาษ ส่วนนี้นำไปขายกับร้านรับซื้อของเก่า จากขยะก็กลายเป็นเงิน

ป้านุ้ย (คนที่ 2 จากขวา)
กับงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากขยะเปียกเพื่อนำไปใช้ในสวนผลไม้ของครอบครัว

3. ขยะอื่นๆ เช่น ถุงพลาสติก ถ่านไฟฉาย ครอบป้องกัน ยุง ฯลฯ ซึ่งไม่สามารถกำจัดได้เอง นำมาจัดรวมใส่ถุง และส่งต่อให้เทศบาลจัดการ²

“ถ้าคัดแยกขยะแล้ว จะเหลือขยะส่งต่อให้เทศบาลน้อยมาก หรือแทบไม่เหลือเลย ที่สำคัญคืออยากให้เทศบาลจัดสรรพื้นที่ให้กับขยะเปียก เพื่อแปรรูปเป็นปุ๋ยแจกจ่ายให้กับเกษตรกรบนเกาะ” ป้านุ้ย กล่าว

ปัจจุบัน ป้านุ้ยเป็นหนึ่งในเครือข่ายที่ให้ความร่วมมือกับโครงการสมุยสะอาดเป็นอย่างดีเข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่เชิญ มีความก้าวหน้ามาให้ทราบอยู่เสมอๆ โดยเฉพาะการจดบันทึกตัวเลขการจัดการขยะต้นทางทุกเดือนหลังจากคณะทำงานสนับสนุนให้เก็บข้อมูล และที่สำคัญจะมีผลไม่รอสชาติดีเกินร้อยละ 100% ตามฤดูกาลมาฝากคณะทำงานและที่ประชุมเป็นประจำ

---

2 <http://www.change.org/p/เรียกร้องให้เทศบาลจัดตั้งสถานีขยะเปียกทุกตำบลบนเกาะสมุย>

“โรงแรมละไมวันทา” เหลือขยะทิ้งแค่ 20%

“พีจีเอ็ม” กฤษณา พรหมเกาะ กรรมการผู้จัดการโรงแรม ละไมวันทา และอุปนายกสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย เป็นผู้ประกอบการคนหนึ่งที่สร้างระบบการจัดการขยะในสถานประกอบการมาตั้งแต่ปี 2547

พีจีเอ็มเล่าว่า ปี 2547 ดังกล่าวเกิดเหตุน้ำท่วมใหญ่ ไม่มีเจ้าหน้าที่มาเก็บขยะ ขยะตกค้างปริมาณมากจนเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น โรงแรมจึงเริ่มดำเนินการคัดแยกขยะ โดยให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วม วิธีการคือแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ให้ทุกคนรับผิดชอบในส่วนที่ตนดูแล เช่น ขยะจากร้านอาหาร พนักงานคนใดเก็บโต๊ะไหน ก็แยกมาเลย โดยบนโต๊ะอาหารมีที่ทิ้งขยะวางไว้ สำหรับให้ลูกค้าใส่ไม่จิ้มฟันหรือกระดาษ

กฤษณา พรหมเกาะ เจ้าของโรงแรมละไมวันทา (คนขวามือ)
ผู้บุกเบิกการทำปุ๋ยอินทรีย์จากขยะเปียก มาร่วมประชุมในโครงการสมุยสะอาด

เซ็ดปากใช้แล้ว จะได้ไม่ทิ้งลงในจานอาหาร จานอาหารมีแต่เศษอาหาร เท่านั้น

ส่วนขยะจากห้องพัก แม่บ้านรับผิดชอบทำความสะอาดห้อง ใด ก็แยกขยะของห้องตนเองใส่ถุงดำ ห้องใดเสร็จก่อนให้นำมาผูกต๋ามา วางไว้ตรงกลาง เพื่อห้องอื่นๆ นำขยะชนิดเดียวกันมาใส่รวมกัน ทำให้ ลดปริมาณถุงดำที่ต้องใช้ลงได้ด้วย ขยะของโรงแรมละไม่วันทาแบ่งเป็น 3 ประเภท

1. ขยะเปียกประเภทเปลือกผลไม้รสเปรี้ยว นำมาหมัก ทำน้ำหมักชีวภาพ (น้ำอีเอ็ม) เพื่อใช้ล้างห้องน้ำ ใสใน ท่อระบายน้ำจากห้องครัวที่มีคราบไขมันเกาะ กาก ผลไม้ฝังตามโคนต้นไม้ใช้เป็นปุ๋ย ส่วนเศษอาหาร มะพร้าวเป็นลูกๆ ที่แยกต๋ม่น้ำมะพร้าวแล้ว รวมทั้ง เศษกิ่งไม้จากการตัดแต่งไม้ในบริเวณโรงแรม นำมา บดและหมักเป็นปุ๋ยอินทรีย์ใส่ต้นไม้ในโรงแรมแทน การใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งได้ผลดีกว่าในการบำรุงดินที่ส่วนใหญ่ เป็นดินทราย
2. ขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ กระป๋องน้ำอัดลม ขวด พลาสติก ขวดแก้ว นำไปขาย ได้ประมาณ 3,000- 5,000 บาทต่อเดือน นำมาจัดตั้งเป็นกองทุนขยะ ให้พนักงานกู้ยืมไม่มีดอกเบี้ย หรือนำไปใช้ในงาน สันสรรค์ของพนักงาน

3. ขยะที่ย่อยสลายไม่ได้หรือรีไซเคิลไม่ได้ เช่น โฟม กระจก พลาสติก แยกไว้ต่างหาก รอให้เทศบาลมาเก็บ ซึ่งเหลือไม่ถึงร้อยละ 20

โรงแรมละไมวันทามีการพัฒนาการจัดการกำจัดของเสียอย่างต่อเนื่อง โดยขณะนี้กำจัดไขมันในบ่อบำบัดน้ำเสียได้แล้วโดยใช้อีเอ็มที่ทำขึ้นจาก ขยะเปียก ล่าสุดได้เริ่มการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กล่าว คือ ลดการใช้ถุง โฟม หรือพลาสติก เวลาพนักงานไปซื้อของที่ตลาดก็นำถุงผ้าหรือเช่าไปใส่สินค้า ยิ่งทำให้ปริมาณขยะลดลงอีก

“ เราไม่ได้การันตีว่าขยะจะเป็นศูนย์ แต่ขยะอินทรีย์เป็น ศูนย์แน่นอน เราชั่งขยะทุกวัน เมื่อก่อนผลิตขยะเฉลี่ยคนละเกือบ 2 กิโลกรัม เดียวนี้ประมาณ 1.5 กิโลกรัมต่อวัน เช่น มีลูกค้าและ พนักงานในโรงแรม 100 คน โรงแรมมีขยะไม่เกิน 150 กิโลกรัมต่อวัน ทางโรงแรมจัดการเอง 80 เปอร์เซ็นต์หรือ 90 กิโลกรัม เหลือขยะ ส่งให้เทศบาลจัดเก็บราว 20 เปอร์เซ็นต์ หรือ 30 กิโลกรัม เป็นพวก ขยะพลาสติก กล่องนม ฯลฯ ส่วนขยะพิษแยกไว้ต่างหาก ไม่รวมใน งบประมาณ โดยโรงแรมจะชั่งน้ำหนัก และผูกถุงไว้ เทศบาลมาเก็บขยะ สัปดาห์ละครั้ง เมื่อก่อนตอนไม่แยกขยะ เทศบาลต้องมาเก็บทุกวัน ไม่จั้นขยะเน่าเสีย” พี่จิมกล่าว

พี่จิมยังบอกอีกว่า ปี 2561 มีเป้าหมายว่าจะส่งเทศบาลให้ เหลือเพียง 15 เปอร์เซ็นต์ และจะค่อยๆ ลดอีกปีละ 1-2 เปอร์เซ็นต์ โดยตั้งใจว่าตัวเลขสุดท้ายคือ 10 เปอร์เซ็นต์ เพราะยังคงมีส่วนที่ไม่สามารถแยกไปใช้ประโยชน์หรือแปรรูปได้

การแยกขยะประเภทต่างๆ
(โรงแรมละไมวันทาเอื้อเพื่อภาพ)

พนักงานโรงแรมละไมวันทากับงานบดกิ่งไม้-ใบไม้ จากสวนของโรงแรม เพื่อนำไปผสมกับขยะเปียกหรือน้ำยาอีเอ็ม เพื่อทำปุ๋ย

**“ เราไม่ได้การันตีว่าขยะจะเป็นศูนย์
แต่ขยะอินทรีย์เป็นศูนย์แน่นอน**

เราซึ่งขยะทุกวัน เมื่อก่อนผลิตขยะเฉลี่ยคนละเกือบ
2 กิโลกรัม เดี่ยวนี้ประมาณ 1.5 กิโลกรัมต่อวัน
เช่น มีลูกค้าและพนักงานในโรงแรม 100 คน
โรงแรมมีขยะไม่เกิน 150 กิโลกรัมต่อวัน
ทางโรงแรมจัดการเอง 80 เปอร์เซ็นต์หรือ
90 กิโลกรัม เหลือขยะส่งให้เทศบาลจัดเก็บ
ราว 20 เปอร์เซ็นต์ หรือ 30 กิโลกรัม
เป็นพวกขยะพลาสติก กล่องนม ฯลฯ
ส่วนขยะพิษแยกไว้ต่างหาก ไม่รวมในถุงดำ”

กฤษณา พรหมเกาะ
เจ้าของโรงแรมละไมวันทา

ไบโอแก๊สสาธิต ที่ “โรงพิมพ์สมุยอักษร”

โรงพิมพ์สมุยอักษร ของ อานนท์ วาทยานนท์ เป็นอีกแห่งที่
ทำเรื่องคัดแยกขยะมากกว่าสิบปีแล้ว และปัจจุบันเป็นศูนย์เรียนรู้ที่สำคัญ
ในพื้นที่บางมะขาม มีผู้มาดูงานอยู่เป็นระยะ ที่นี่จัดการเรียนรู้แบ่งเป็น
ฐานต่างๆ ประกอบด้วย

1. จุดบำบัดน้ำเสีย โดยบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการพิมพ์
ที่มีส่วนผสมจากหมึกพิมพ์และเคมีภัณฑ์ถูกนำมาตก
ตะกอนและปรับสภาพน้ำด้วยอากาศ น้ำหมักชีวภาพ
และพีชน้ำ จนเป็นน้ำดีก่อนปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ
2. จุดทำปุ๋ยหมักจากขยะเปียกและใบไม้ โดยใช้น้ำหมัก
ชีวภาพและซีลี้อยู่เป็นองค์ประกอบ
3. จุดทำน้ำหมักชีวภาพ โดยนำเศษผลไม้ที่ได้จากร้าน
อาหาร มาผลิตเพื่อแจกฟรีให้กับคนในท้องถิ่น รวมทั้ง
ใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับล้างตลาดสดหน้าทอน
4. จุดสาธิตทำแก๊สชีวภาพจากเศษอาหารของพนักงาน
แม้จะเป็นชุดเล็กๆที่สร้างขึ้นมามีราคาเพียงสอง
หมื่นบาท แต่ก็เรียกได้ว่าเป็นไฮไลท์ของศูนย์การเรียนรู้
แห่งนี้ เพราะเป็นทางเลือกในการจัดการขยะเปียกที่
พิสูจน์ได้ว่า เป็นไปได้จริง โดยส่งแก๊สชีวภาพไปใช้ใน
บ้านของพนักงานคนหนึ่ง จนช่วยลดค่าใช้จ่ายได้
จำนวนหนึ่งเลยทีเดียว

การสานเครือข่ายที่กว้างขึ้น ทำให้ภาคส่วนต่างๆ ในสมัยเห็น
ว่ามืองค์ความรู้ในการจัดการขยะเปียกพร้อมอยู่แล้ว และมีแรงบันดาลใจที่จะจัดการขยะเปียกมากขึ้น เพราะเห็นความเป็นไปได้จริง จาก
ตัวอย่าง และยังเห็นว่าผู้พร้อมแนะนำที่จะสามารถไปขอความรู้และ
ฝึกทำได้ตลอดเวลา

พนักงานโรงพิมพ์สมุยอักษร
กับการบรรจุขยะเปียกลงในถังผลิตไบโอแก๊ส

เทศบาลฯ เริ่มมีเชิงรุก

หลังจากผ่านเหตุการณ์น้ำท่วม กลุ่มโรงแรมย่านเชิงมนเริ่มขยับตัวมากขึ้น ทำให้กลุ่มต่างๆ ก็พลอยได้รับแรงกระตุ้นมากขึ้นด้วยเช่นกัน เริ่มมีการขยับขับเคลื่อน มีการจับกลุ่ม คิดกิจกรรมเชิงพื้นที่ และมีแนวทางดำเนินการ ซึ่งแต่ละแห่งมีความก้าวหน้ามากน้อยแตกต่างกันไปบ้าง

ขณะที่เทศบาลฯ มีเชิงรุกมากขึ้น ทำหน้าที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนทุกกลุ่ม โดยหนุนให้เกิดการลงมือปฏิบัติโดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการสมุยสะอาดของเทศบาลอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2560 และประกาศพื้นที่นำร่อง 4 แห่ง จากการที่เริ่มเห็นแต่ละพื้นที่ที่มีความคืบหน้า และกำหนดตัวผู้บริหารของเทศบาล ระดับ

รองปลัด หรือผู้อำนวยการสำนักให้เป็นเลขานุการในพื้นที่ 4 แห่ง แต่ละคนรับผิดชอบพื้นที่ 1 แห่ง ทำหน้าที่เป็น “ข้อต่อ” ทำให้แต่ละพื้นที่สามารถสื่อสารกับเทศบาลฯ ได้โดยตรง เพื่อประสานความร่วมมือ ขอความช่วยเหลือต่างๆ พร้อมสนับสนุนงบประมาณเพื่อขยายฐานการทำงานต่อไป

“เรื่องนี้จะใช้งบประมาณเท่าไรไม่มีปัญหา เพราะมันน้อยกว่าค่ากำจัดขยะอยู่แล้ว ให้จัดคนมาจากแต่ละกองงานที่เกี่ยวข้องและต้องมุ่งมั่นจริงจัง ต้องทำให้ขยายตัวไปทั่วเกาะให้ได้” รมณเตร ใจกว้าง นายกเทศมนตรีเทศบาลนครเกาะสมุย กล่าว

แต่รูปแบบการทำงานเชิงรุกในลักษณะนี้อาจยังไม่เป็นที่คุ้นชินนัก แต่ละพื้นที่จึงมีความคืบหน้ามากน้อยไม่เท่ากัน ในการประชุมติดตามความก้าวหน้าของพื้นที่ต่างๆ ครั้งหนึ่งนายกเทศมนตรี กล่าวกับทีมบริหารของเทศบาลฯ ที่เข้าร่วมประชุมว่า “ไม่เอาไทยพีบีเอสหรือเขาเป็นคนข้างนอกยังอุตสาหะมาทำให้ และมาสมุยหลายครั้งแล้ว แต่งานในพื้นที่ยังไม่เคลื่อนเลย”

การกล่าวกระตุ้นของนายกเทศมนตรีนับเป็นสัญญาณที่ดี ทำให้คณะทำงานมีกำลังใจขึ้นมาก รวมทั้งสัมผัสได้ว่า เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีความจริงจังและกระตือรือร้นมากขึ้น เมื่อรวมกับคนในพื้นที่แต่ละพื้นที่ซึ่งเกิดแรงบันดาลใจในการจัดการขยะเปียกแล้ว การเคลื่อนงานอย่างเป็นรูปธรรมจึงเกิดขึ้น และมองเห็นรูปแบบการจัดการของแต่ละพื้นที่ได้ชัดมากขึ้น

แผนที่แสดงที่ตั้งของพื้นที่/ชุมชนต้นแบบ 4 แห่งที่จัดการชยะเปี้ยก

สี่พื้นที่ต้นแบบ

“ปัญญาเชิงมน” Green Hotel Model

จากเหตุการณ์น้ำท่วมปลายปี 2559 ที่กลุ่มโรงแรมย่านเชิงมน ประสบปัญหาขยะตกค้าง เน่าเหม็นเนื่องจากรถเก็บขยะของเทศบาลฯ ไม่สามารถเดินทางเข้าไปเก็บขยะได้หลายวัน ทำให้เกิดแนวคิดว่าจะต้องพึ่งพิงตัวเองด้วยการจัดการขยะเปียกไม่ให้เป็นปัญหา

หัวเรือหัวแรงคนสำคัญในพื้นที่นี้คือ “โกหม่า”

สกริพงศ์ สุรินทร์วางกูร เจ้าของโรงแรมเบย์ วอเตอร์ รีสอร์ท (Bay Water Resort) ซึ่งเป็นคนที่บอกว่าพอน้ำท่วมนึกถึงเรื่องจัดการขยะเปียกที่ไทยพีบีเอสบอกทันที

“ผมคุยกับผู้บริหารโรงแรมต่างๆ ซึ่งอยู่ที่กรุงเทพฯ ผมบอกว่าคุณอยากให้สมมุติว่านี่ หรือให้เติมไปด้วยขยะแบบพทยาก็ไม่เป็นไรแล้วเดียว (เงิน) พันล้านก็หายเหมือนกัน เราต้องเอาความจริงมาคุยใส่ไปไหนใจเขาก่อน นักธุรกิจมองสองเรื่องคือ ทุน ค่าใช้จ่าย ชวนคุยว่าผมทำอย่างนี้แล้วสบายใจ จะทำกับผมไหม คิดซื่อๆ ตรงไปตรงมา ถ้าจะแก้ปัญหาขยะสมมุติที่ชวนคนที่เขาตั้งใจ” โกหม่า กล่าว

โรงแรมย่านเชิงมนทั้งหมดมี 17 แห่ง ค่อนข้างเป็นโรงแรมขนาดใหญ่ บางแห่งจึงมีการจัดการขยะที่ได้อยู่แล้วพอที่จะเป็นต้นแบบให้โรงแรมในย่านเดียวกันได้ เช่น โรงแรมเบย์ วอเตอร์ โรงแรมบ้านทองทราย และโรงแรมซิกส์เซนส์ ซึ่งนี่คือต้นทุนของพื้นที่เชิงมน

กระบวนการของที่นี่คือชักชวนทั้ง 17 โรงแรมให้รวมกลุ่มกันเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการขยะเปียก โดยโรงแรมแต่ละแห่งจะส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ เช่น ฝ่ายบุคคล เจ้าหน้าที่ดูแลสวน เป็นต้น มาร่วมในการดูงานแต่ละครั้ง โดยเวียนกันไปดูงานทั้งโรงแรมที่มีการจัดการที่ดีและโรงแรมที่ยังไม่มีการจัดการขยะ

“เราไม่ได้จัดให้ดูงานแค่โรงแรมที่มีการจัดการขยะได้อยู่แล้วเท่านั้น แต่โรงแรมที่ยังไม่มีการจัดการหรือยังจัดการไม่ดี ก็เป็นที่ดูงานเหมือนกัน เราทำให้ทุกโรงแรมเข้าใจตรงกันว่า รายที่ทำดีแล้วก็ยังอาจจะมีคนให้แนวทางที่ดีขึ้นมากกว่าอีกได้ ส่วนโรงแรมที่ยังทำไม่ได้ไม่ดี ก็ไม่ต้องอาย เพราะจะได้แนะนำกันมาให้ทำอย่างไรต่อไป เป็นทั้งการเรียนรู้และการช่วยกันให้ความเห็น ให้คำแนะนำ และการเวียนดูงานทุกเดือนจะยังเป็นตัวกระตุ้นให้แต่ละโรงแรมทำต่อเนื่อง เหมือนวิธีการ

กลุ่มรักษ้เชิงมนกับการประกาศปฏิญญาเชิงมน

ที่ไทยพีบีเอสเข้ามาตามความคืบหน้างานที่สมุยบ่อยๆ ผมก็เอาวิธีนี้มาใช้กับเชียงใหม่เหมือนกัน” โกหม่า กล่าว

ในการเวียนดูงานกันรายเดือน มีการประชุมตอนท้ายเพื่อนำเอาข้อมูลเชิงปริมาณของแต่ละโรงแรมบันทึกมานำเสนอกันด้วย นอกจากนี้โรงแรมที่เป็นเจ้าของสถานที่แต่ละครั้งจะเป็นเจ้าภาพเลี้ยงขนมอาหารว่าง เครื่องดื่ม น้ำชา กาแฟด้วย บางครั้งมีการอวดสูตรขนมใหม่ๆ หรือน้ำผลไม้สูตรใหม่ๆ พูดคุยแลกเปลี่ยนกันอย่างสนุกสนาน ยิ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ ทำให้ความเป็นเครือข่ายของโรงแรมย่านเชียงใหม่ในการจัดการขยะเปียกแข็งแรงมากยิ่งขึ้น

คณะทำงานเคยได้รับเชิญให้ไปร่วมดูงานครั้งหนึ่งที่โรงแรมซิกส์เซนส์ เห็นการจัดการขยะอินทรีย์ที่น่าสนใจและกลายเป็นมูลค่าเพิ่มหลายอย่าง เช่น นอกจากนำเศษผลไม้มาทำน้ำหมักชีวภาพ นำเศษอาหารมาทำปุ๋ยหมักเพื่อปลูกผักไปใช้ปรุงอาหารให้แขกที่พักในโรงแรมแล้ว เศษอาหารยังใช้เลี้ยงไก่ กิ่งไม้จากการตัดแต่งสวนนั้น ยอดอ่อนใช้เลี้ยงแพะ กิ่งใหญ่ใช้เผาถ่าน พื้นที่จัดการขยะดังกล่าวถูกจัดเป็นสวนพักผ่อน เปิดให้แขกที่เข้าพักในโรงแรมเยี่ยมชมได้ ปรากฏว่าไข่ไก่ นมแพะที่เลี้ยงด้วยอาหารอินทรีย์เหล่านั้น กลายเป็นสินค้าพรีเมียมของโรงแรมที่แขกต้องรีบตื่นมา কিনตอนเช้า เพราะมีจำนวนจำกัด ขณะที่ถ่านจากกิ่งไม้ภายในแพ็คเกจที่ประดิษฐ์ขึ้นมาจากเศษกล่องกระดาษเหลือใช้กลายเป็นของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวนิยมหิ้วกลับไป

นอกจากนำเศษผลไม้มาทำน้ำหมักชีวภาพ
นำเศษอาหารมาทำปุ๋ยหมักเพื่อปลูกผักไปใช้
ปรุงอาหารให้แขกที่พักในโรงแรมแล้ว
เศษอาหารยังใช้เลี้ยงไก่ กิ่งไม้จากการตัดแต่ง
สวนนั้น ยอดอ่อนใช้เลี้ยงแพะ กิ่งใหญ่ใช้เผาถ่าน
พื้นที่จัดการขยะดังกล่าวถูกจัดเป็นสวนผักผ่อน
เปิดให้แขกที่เข้าพักในโรงแรมเยี่ยมชมได้
**ปรากฏว่าไข่ไก่ นมแพะที่เลี้ยง
ด้วยอาหารอินทรีย์เหล่านั้น
กลายเป็นสินค้าพรีเมียมของโรงแรม
ที่แขกต้องรีบตื่นมากินตอนเช้า
เพราะมีจำนวนจำกัด**

ต่อมาในวันที่ 14 กรกฎาคม 2560 ผู้บริหารโรงแรม 11 แห่ง (จากทั้งหมด 17 แห่ง) ในนาม “กลุ่มรักษ์เชียงใหม่” และโรงกรองน้ำ 1 แห่ง จึงลงนามประกาศปฏิญญาเชียงใหม่ว่าด้วยการจัดการขยะอินทรีย์ ร่วมกับเทศบาลนครเกาส์มย มีสาระสำคัญดังนี้

1. ร่วมมือกันคัดแยกขยะอินทรีย์ต้นทาง และไม่นำส่งขยะอินทรีย์ให้เทศบาลฯ 100% หรือทุกโรงแรมจะจัดการให้ขยะเปียกเป็นศูนย์ภายในปี 2560
2. ร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการจัดการขยะอินทรีย์ ตลอดจนเป็นเครือข่ายดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน
3. สนับสนุนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขยะอินทรีย์ ด้วยพลังซื้อสีเขียว

ปลายปี 2560 ปรากฏว่ามีโรงแรม 6 แห่ง สามารถลดขยะอินทรีย์ให้เหลือศูนย์ โดยไม่ต้องให้เทศบาลมาจัดเก็บ เนื่องจากยังไม่มี การรวมศูนย์ของข้อมูล โรงแรมแต่ละแห่งจึงจัดเก็บข้อมูลเฉพาะส่วน ของตน และมีการจัดประชุมในกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง

สิ่งที่น่ายินดีมากคือ โรงแรมบางแห่งกำลังขยับไปทำประเด็นสิ่งแวดล้อมเรื่องอื่นๆ เช่น แนวคิดที่จะส่งเสริมให้ชุมชนใช้ขยะเปียกทำปุ๋ยหมักเพื่อปลูกผักอินทรีย์ แล้วโรงแรมต่างๆ รับซื้อผักจากชาวบ้าน เพื่อให้ทุกกลุ่มเดินหน้าทำสมุยให้ยั่งยืน เป็นต้น ในเชิงปฏิบัติการยังเกิดกิจกรรมเดินรอบเกาส์มยผ่านทุกชุมชนเพื่อปลูกจิตวิญญาณคนสมุยให้ลุกขึ้นมาทำสิ่งต่างๆ เพื่อสมุยยั่งยืนในเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2561

“อันนี้เป็นการต่อยอดจากขยะเปียก ในส่วนตัวผมก็คิดว่า
เรายังเอาขยะเปียกเป็นแกนกลาง เพราะการจะเดินไปสู่เกษตรอินทรีย์
ชุมชนและธุรกิจพึ่งพากันได้ มันก็เริ่มได้จากตรงนี้ จากสิ่งที่เราทำอยู่
แต่ต้นทุนและความสนใจของชุมชนอาจแตกต่างกัน อาจจะคิดต่างกัน
มีสิ่งที่จะทำต่างกันไปไม่เป็นไร อะไรก็ได้ที่จะทำให้สมุยยั่งยืน ดีทั้งนั้น”
โกหมีว่า กล่าว

โมเดลละไมใจดี ขยะเปียกผลิตไบโอแก๊ส

ชุมชนละไมแบ่งเป็น 3 เขต 11 ชุมชน โดยสภาพเป็นที่พักอาศัย มีบ้านเรือนหนาแน่น คอนโดมิเนียม และรีสอร์ท การจะให้แต่ละบ้านจัดการขยะเองค่อนข้างยาก เนื่องจากต้องใช้พื้นที่รองรับสำหรับเป็นบ่อขยะ ซึ่งหาได้ยาก

กรรมการชุมชนละไมเริ่มต้นจัดการขยะเปียกที่ถนนคนเดินก่อน เพราะเป็นถนนคนเดินขนาดใหญ่ที่สุดในเกาะสมุยที่มีทุกสัปดาห์ มีนักท่องเที่ยวและร้านค้าจำนวนมากจึงมีปริมาณขยะมากไปด้วย กรรมการชุมชนทดลองให้มีการแยกขยะ 7 ประเภทตามที่เคยมีนักวิชาการเข้ามาให้ความรู้ และเชิญคณะทำงานไปดู แต่พบปัญหาว่าเมื่อแยกขยะได้แล้ว ไม่รู้จะจัดการขยะเปียกอย่างไร เพราะไม่มีสถานที่ปลายทางสำหรับกำจัดขยะ จึงเกิดวงประชุมหารื้อกันขึ้น

ในการประชุมนั้น “โกติ” ธิติพันธ์ จันทร์ทอง กรรมการชุมชนและสมาชิกเทศบาลนครเกาะสมุยเสนอว่า ถ้าได้เครื่องแปรรูปขยะเป็นไบโอแก๊สจากเทศบาลมาก็จะดี เครื่องผลิตไบโอแก๊สของเทศบาลฯ จัดซื้อมาในราคาเครื่องละประมาณ 1.8 ล้านบาท ปัจจุบันไม่ค่อยได้ใช้งาน ถ้าได้มากก็จะใช้กำจัดขยะเปียก และได้แก๊สให้โรงเรียนวัดละไมใช้ โรงเรียนต้องทำอาหารกลางวันเลี้ยงเด็กมีค่าใช้จ่ายค่าแก๊สประมาณปีละ 20,000 บาท เมื่อกรรมการชุมชนต้องการเช่นนั้น จึงได้นัดหมายเข้าพบนายกเทศมนตรีอีกครั้ง

“ก่อนนี้เครื่องอยู่เทศบาล เอาขยะเปียกไปใส่ เดินเครื่อง พอได้แก๊สก็ปล่อยทิ้ง ไม่ได้ใช้ ทางหัวหน้าฝ่ายในเทศบาลฯ เกรงว่าถ้าให้ชุมชนชุมชนจะทำไม่ได้ ผมบอกทำไม่ลอง ในที่ประชุม ไทยพีบีเอสก็บอกว่า

“โกติ” ธิติพันธ์ จันทร์ทอง สมาชิกเทศบาลนครเกาะสมุย

ถ้าชุมชนอยากทำ ควรจะให้ลองทำ ได้ไม่ได้ค่อยว่าอีกที อย่างน้อยก็ได้เรียนรู้ ผมก็บอกว่าให้เขาลองสิ ดีกว่าตั้งทิ้งไว้เฉยๆ และชุมชนได้ศึกษามานับแล้วว่า เครื่องทำอะไรได้บ้าง จะบริหารจัดการยังไง ถึงขอนำเครื่องไปใช้ และนายๆ สั่งการให้ย้ายเครื่องมาติดตั้งที่โรงเรียน ทางเราดีใจกันมาก ถ้าไม่ได้ไทยพีบีเอส เราอาจจะไม่ได้เครื่องนี้ ขยะก็ไม่มีรู้จะกำจัดยังไง โรงเรียนยังคงต้องซื้อแก๊สต่อไป” โกติ เล่า

เตาเผาขยะและผลิตไบโอแก๊สจากขยะอินทรีย์
ที่คณะกรรมการชุมชนละไมขอจากเทศบาลนครเกาะสมุย
และนำมาผลิตไบโอแก๊สเพื่อใช้ในโรงเรียน

เครื่องผลิตไบโอแก๊สถูกย้ายมาติดตั้งที่โรงเรียน ทางชุมชน
สร้างโรงเรียนกันแดดกันฝน และเดินเครื่องได้ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2560
ทำให้โรงเรียนวัดละไมลดค่าซื้อแก๊สลงไปมากกว่าร้อยละ 90 ส่วนที่ยัง
คงต้องซื้อแก๊สทั่วไปบ้าง เพราะบางช่วงเวลาหรืออาหารบางชนิดต้องใช้
ไฟแรง จึงต้องใช้แก๊สที่มีแรงดันสูง

เนื่องจากเครื่องนี้สามารถรองรับขยะได้วันละ 400 กิโลกรัม
ทำให้ขยะเปียกจากถนนคนเดินที่มีเพียงสัปดาห์ละครั้ง มีไม่เพียงพอต่อ
ศักยภาพของเครื่อง จึงเกิดการขยายเครือข่าย ประสานตลาดสด
โรงแรม 4 แห่ง และร้านค้าปลีกแฟมิลีมาร์ท 17 สาขาในย่านละไม ให้
ส่งขยะเปียกและอาหารหมดอายุมากำจัดที่เครื่องนี้ แต่ช่วงที่นักท่องเที่ยว
เที่ยวมีจำนวนน้อย (low season) จะได้รับขยะเปียกจากแหล่งต่างๆ
น้อยลงด้วย

สิ่งที่ตามมาก็คือโรงเรียนวัดละไมขยายผลไปยังกลุ่มนักเรียน
ผู้ปกครอง รวมถึงครูด้วย โดยให้แยกขยะรีไซเคิลที่บ้านนำมาเข้า
โครงการธนาคารขยะ มีนักเรียนเข้าร่วม 100 กว่าคน จากทั้งหมด 544
คน มีขยะเฉลี่ย 40-50 กิโลกรัม/สัปดาห์

“โครงการเริ่มประมาณเดือนกันยายน 2560 ใช้เงิน
สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) งบเทศบาล ขยะที่นำ
มาส่วนใหญ่เป็นขวดน้ำดื่ม ขวดนม เด็กยังแยกไม่ออกระหว่าง
พลาสติก ของใส่ไอติมกับกระดาษ ยังนำไปรวมกับช่องที่เป็นกระดาษ
ต้องปลุกฝังไปเรื่อยๆ” **พรทิพย์ แซ่ตัน** ผู้อำนวยการโรงเรียนกล่าว

นักเรียนกล่าวคำรายงานผลการดำเนินงานต่อรัฐมนตรีท่องเที่ยวฯ
ในโอกาสที่มาเยี่ยมชมกิจกรรมของโรงเรียน

เนื่องจากเครื่องนี้สามารถรองรับขยะ
ได้วันละ 400 กิโลกรัม ทำให้ขยะเปียกจาก
ถนนคนเดินที่มีเพียงสัปดาห์ละครั้ง
มีไม่เพียงพอต่อศักยภาพของเครื่อง
จึงเกิดการขยายเครือข่าย ประสานตลาดสด
โรงแรม 4 แห่ง และร้านค้าปลีกแฟมิลีมาร์ท
17 สาขาในย่านละโว้
**ให้ส่งขยะเปียกและอาหารหมดอายุ
มากำจัดที่เครื่องนี้**

บ่อผุด สร้างโมเดลพลังซื้อสีเขียว

พื้นที่บ่อผุด เป็นต้นแบบของการจัดการขยะเชิงพื้นที่ หมายถึง เป็นการบูรณาการจัดการขยะเปียกให้ต้นทางกับปลายทางมาเจอกัน ย่านบ่อผุดมีโรงแรมร้านอาหารฝั่งริมทะเล ร้านอาหาร 40-50 แห่ง อยู่ในโซนท่องเที่ยวที่เรียกว่าฟิชเชอร์แมนวิลเลจ มีโรงแรมจำนวนหนึ่ง และมีชุมชนดั้งเดิมเป็นพื้นที่ทางการเกษตร

สุภิญญา ศรีทองกุล ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีนครเกาะสมุย และผู้บริหารโรงแรมเวสต์รีสอร์ท ที่บ่อผุด เนื่องจากทั้งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม และทำงานเทศบาล จึงรับนโยบายนายกเทศมนตรีที่ต้องการให้โรงแรมทำขยะเปียกเป็นศูนย์ที่สถานประกอบการ และ

มีความใกล้ชิดกับโรงแรมในพื้นที่ จึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมทั้งธุรกิจโรงแรมเองก็มีแนวคิดร่วมกันว่าอยากให้โรงแรมริมหาดบ่อผุดเป็นโรงแรมมาตรฐานสีเขียว

สุภิญญาเล่าว่า เน้นโรงแรมขนาดใหญ่ริมหาดก่อน 12 แห่ง เพราะมีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยวมากที่สุด และมีความพร้อมทั้งด้านกำลังเงิน กำลังคน หากทำได้แล้วค่อยขยายต่อ ตั้งเป้าร่วมกันว่าสิ้นปี 2560 โรงแรมจัดการขยะอินทรีย์เหลือศูนย์ ไม่ต้องให้เทศบาลเก็บอีกต่อไป โดยมีการเวียนกันดูงานและประชุมทุกเดือนเป็นรูปแบบเดียวกันกับย่านเชียงใหม่ ที่นี่ก็มีต้นทุนอยู่เช่นกัน คือโรงแรมพระราชที่จัดการขยะเปียกมานานแล้ว โดยใช้การหมักปุ๋ยอินทรีย์เป็นหลัก และนำมาใช้ปรับปรุงดินซึ่งเป็นดินทรายทำให้ดินดีขึ้น จนสามารถปลูกผักภายในบริเวณโรงแรมได้ผลดี โรงแรมพระราชจึงเป็นเสมือนพี่เลี้ยงให้กับโรงแรมอื่นๆ ได้

“ส่วนที่เป็นขยะเปียกของร้านอาหารบนถนนคนเดินพิชเชอร์แมน 40-50 ร้าน ค่อนข้างยาก จะหมักปุ๋ยก็ไม่มีที่ เราขอให้ร้านอาหารแค้คัดแยกขยะก็พอ แล้วเราไปส่งเสริมให้เกิดปลายทางเพื่อรับขยะในพื้นที่เพื่อลดปัญหาว่ารถขยะต้องเดินทางมาเก็บไกล เก็บก็เอาไปทิ้งที่กองขยะสะสม อีกทั้งถนนก็แคบ รถขยะเข้ามาทีลำบากและไม่่น่าดู เราคุยกันว่า จะแยกขยะเปียกไปให้ปลายทางจัดการ ไม่ต้องมีรถขยะของเทศบาลเข้ามา จึงไปติดต่อฟาร์มหมูและสวนผลไม้ที่จะรับจัดการขยะเปียกได้ และใช้รถซาเล้งเข้ามารับถึงขยะเปียกจากร้านอาหาร” สุภิญญา กล่าว

ในช่วงเวลาเดียวกัน **สมชาย มีเพียร** น้องชายเจ้าของสวนผลไม้แห่งหนึ่งเกษียณอายุมากก็เห็นว่า ขยะเปียกเหล่านี้ เป็นวัตถุดิบที่สามารถทำปุ๋ยได้ จึงใช้ความรู้จากการเป็นวิศวกรมาปลูกสร้างโรงเรือนเพื่อทดลองทำปุ๋ยหมัก ใช้เงินราว 3-4 หมื่นบาท รองรับขยะได้วันละ 1 ตัน

คณะทำงานตามไปดูกิจการที่โรงปุ๋ยแห่งนี้และได้พบกับคุณสมชาย ที่เล่าให้ฟังว่า ขายปุ๋ยได้ราคาดี กำไรถึง 50% เพราะได้วัตถุดิบ (ขยะเปียก) มาฟรี แค่มารจัดการหมัก ทำเองและมีลูกจ้างอีกเพียงคนเดียว ต้นทุนจึงไม่สูง และแม้จะได้ยินข่าวว่ามีหลายรายที่สนใจหันมาทำปุ๋ยหมักเป็นธุรกิจในอนาคต ก็ไม่ห่วงว่าตลาดจะเต็ม เพราะมีโรงแรมจำนวนมาก แต่ละแห่งต้องซื้อปุ๋ยปัสเป็นแสนบาท แทนที่จะซื้อปุ๋ยเคมีจากบึงฝังกี่ซื้อปุ๋ยอินทรีย์ในเกาะ ราคาถูกกว่าและดินสมุยเป็นดินทราย ปุ๋ยอินทรีย์ปรับปรุงดินได้ดีกว่า ทำให้ปลูกต้นไม้ดีขึ้น นอกจากนี้คุณสมชายยังมีแผนจะขยายกำลังการผลิตให้เป็นวันละ 3 ตันต่อวันด้วย

จากรูปแบบการจัดการขยะที่ปรากฏชัดขึ้นว่า การจะกระตุ้นให้มีการขยายตัวจัดการขยะได้นั้น ความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขยะเป็นเรื่องสำคัญ จึงจัดงาน Kick Off บ่อผุดพลังซื้อสีเขียวขึ้นเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2560 ให้มีการออกบูทโชว์ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่มีการแปรรูปขยะอยู่ในเกาะสมุย เพื่อให้เกิดการพบปะ รับรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้กัน รวมทั้งเป็นการขยายเครือข่ายการจัดการขยะเปียกให้กว้างขวางขึ้น โดยในงานวันนั้น มีการเชิญชวนโรงแรม 12 แห่งลงนาม MOU ร่วมกันเพื่อจัดการขยะเปียกให้เป็นศูนย์ ไม่มีการส่งออกไปทิ้ง จนถึงสิ้นปี 2560 มีโรงแรมในย่านบ่อผุดจัดการขยะเปียกเป็นศูนย์แล้ว 4 แห่ง

“การจะให้เขาลุกขึ้นมาจัดการขยะ ซึ่งต้องลงทุนด้านเครื่องจักร ค่าไฟฟ้า ทำอย่างไรให้เขาเป็นปลายทางที่ได้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้น คือปุ๋ยอินทรีย์ร็อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งควรมีราคาสูงกว่าปุ๋ยเคมี เพราะปลอดภัยกว่า เราอยากให้เป็นต้นแบบการจัดการขยะอินทรีย์ในรูปแบบนี้ ถ้ามีผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากขยะเปียกหลายๆ ราย เทศบาลฯจะลดภาระการกำจัดขยะที่ปลายทาง” สุภิญญากล่าว

“การจะให้เขาลุกขึ้นมาจัดการขยะ
ซึ่งต้องลงทุนด้านเครื่องจักร ค่าไฟฟ้า
**ทำอะไรให้เขาเป็นปลายทางที่ได้
ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้น
คือปุ๋ยอินทรีย์ร็อยเปอร์เซ็นต์
ซึ่งควรมีราคาสูงกว่าปุ๋ยเคมี
เพราะปลอดภัยกว่า**

เราอยากให้เป็นต้นแบบการจัดการขยะอินทรีย์
ในรูปแบบนี้ ถ้ามีผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากขยะเปียก
หลายๆ ราย เกษบาลฯจะลดภาระการ
กำจัดขยะที่ปลายทาง”

ธรรมนูญชุมชน “บางมะขามโมเดล”

พื้นที่บางมะขามมี 1,200 ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรปลูกมะพร้าวแกง ผักสวนครัว มีชาวบ้านเลี้ยงหมู และไก่ 4-5 ราย เลี้ยงไว้เพื่อกำจัดเศษอาหารในบ้านมากกว่าเพื่อการค้า

หลังจากชุมชนได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลฯ ผ่านงบสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ให้ไปดูงานนอกพื้นที่ 2 ครั้ง เทศบาลฯ จึงสนับสนุนให้ชุมชนจัดการร่วมกันอย่างเป็นระบบยกระดับเป็นหนึ่งในสี่โมเดล เป็น “บางมะขามโมเดล” หรือโครงการบริหารขยะต้นทางบ้านบางมะขามขึ้น มีโรงพิมพ์สมุยอักษรเป็นพี่เลี้ยงเริ่มดำเนินการเมื่อเดือนตุลาคม 2560 มีชุมชนเข้าร่วม 2 แห่งประกอบด้วย บางมะขามวัดใหม่ 54 ครัวเรือน, บางมะขาม 1 จำนวน 50 ครัวเรือน (จากทั้งหมด 1,200 ครัวเรือน)

วิธีการของที่นี่คือ กรรมการชุมชนประชุมหารือกันแล้วจัดทำ
หลักการจัดการขยะของชุมชน เรียกว่า “**ธรรมนูญชุมชน**” ที่สมาชิก
จะรับรู้และปฏิบัติร่วมกัน หลักการที่ว่าคือการจัดการขยะ 3 สถานี
ประกอบด้วย **สถานีต้นทาง** คือบ้านเรือนและร้านอาหารให้มีการคัดแยก
สถานีที่ 2 สถานีกำจัด ทำน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก ปัจจุบันมี 2 แห่ง
และ **สถานีสุดท้าย** คือ สถานีทิ้งขยะ ต้องเป็นขยะที่เหลือจากการแยก
แล้ว โดยนำมาวางเป็นเวลา ผูกมัดถุงให้เรียบร้อย เพื่อให้รถขยะเทศบาล
มาจัดเก็บไป

กรรมการชุมชนบอกว่า ชั้นแรกกรรมการจะลงพื้นที่ไปพบชาว
บ้าน และร้านอาหารเพื่อรณรงค์และให้ความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะ
โดยเน้นแถบชายทะเลก่อน ขณะนี้ทำไปได้จำนวนหนึ่งแล้ว

ส่วนการรับขยะจากตลาด ร้านอาหารไปยังสถานีกำจัดก็
ใช้เงินกองทุนที่ได้มาจ้างชาวบ้านที่มีรถซาเล้งให้ช่วยจัดเก็บ ข้อมูล
ณ เดือนพฤศจิกายน 2560 จัดเก็บขยะจากโซนชายหาด ซึ่งเป็นร้าน
อาหาร 7 แห่งจากทั้งหมด 20 กว่าแห่ง และภายในชุมชนได้รวม
40 กิโลกรัม/วัน

กรรมการชุมชนบอกว่ามีเป้าหมายคือ อยากรู้ให้ชุมชนสะอาด
น่าอยู่ ปราศจากขยะ ชาวบ้านมีสุขภาพดีได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

“เราขอเงินงบประมาณมาดำเนินการแค่สามเดือนพอเลี้ยงตัว
ได้ พอทำน้ำหมักชีวภาพ ทำปุ๋ยหมัก นำไปจำหน่ายก็มีรายได้ทำต่อ ชาว
บ้านที่ปลูกต้นไม้ต้องซื้อปุ๋ยจากนอกเกาะสมุยอยู่แล้ว” **ภิรมย์ สุวพัฒน์**
ประธานชุมชนบางมะขามวัดใหม่ กล่าว

ขณะที่เลขานุการ กรรมการชุมชนบางมะขามวัดใหม่ ย้ำเป้า
หมายว่า ต้องการทำทั้งชุมชน ตอนนี้ทำเป็นตัวอย่างเพื่อให้เห็นว่า
ทำได้จริง เพียงแต่ต้องใช้เวลา อยากให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม กรรมการ
ชุมชนพร้อมสนับสนุน เช่น คนไหนต้องการทำน้ำหมักชีวภาพเองที่
บ้าน กรรมการก็นำอุปกรณ์ไปให้ ถ้าประสบความสำเร็จก็ขยายไปได้
ก่อนหน้านี้มีชาวบ้านทำน้ำหมักใช้เองบ้าง แต่ไม่มากนัก เพราะไม่มี
คนจุดประกาย

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัญหาที่จัดการไม่ได้ คือ ขยะจร มา
จากโรงแรม วิลล่า บ้านพักฝรั่งบนภูเขาที่รถขยะเทศบาลไม่สามารถ
ขึ้นไปจัดเก็บได้ คนที่อยู่บนพื้นที่ดังกล่าวจะนำขยะใส่ถุงดำมาทิ้งข้าง
ถนนในช่วงเช้าหรือตอนดึกครั้งละ 10-20 ถุง ซึ่งไม่ตรงตามเวลาที่
เทศบาลนัดมาจัดเก็บ (16.00-20.00 น.) เมื่อสุนัขรื้อคุ้ย ทำให้พื้นที่
บริเวณนั้นสกปรก

4 โมเดล ยังไม่จบภารกิจของคณะทำงาน

นับแต่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องวางความขัดแย้งในการจัดการขยะ กองใหญ่ลงชั่วคราว และพบโจทย์ที่จะแก้ร่วมกันคือ จัดการขยะเปียก จนกระทั่งเกิด 4 โมเดลต้นแบบขึ้น แต่คณะทำงานคุยกันว่า ยังไม่ได้บรรลุภารกิจอย่างน่าพอใจ เพราะแม้จะเกิด 4 พื้นที่ต้นแบบ แต่มันก็เสมือนตำราหรือคู่มือ ที่ต้องการเติมเต็มด้วยการขยายไปใช้ในพื้นที่อื่นๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายในเชิงปริมาณคือ ลดขยะต่อวันลงให้ได้จริง นั่นหมายถึงต้องมีผู้สร้างขยะรายอื่นๆ หรือภาคส่วนอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเลือกหยิบโมเดลต้นแบบไปใช้หรือมีรูปแบบใหม่ก็ตาม คณะทำงานจึงยังคงมุ่งไปที่ภาคส่วนที่สร้างขยะมากที่สุดตามแผนเดิม คือ ภาคการท่องเที่ยว ที่สร้างขยะราวร้อยละ 60 -70 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น

นี่คือโจทย์ที่ทำหายคณะทำงานมาตลอด เพราะการเข้าหา กลุ่มเป้าหมายนี้ไม่ง่าย เนื่องจากธุรกิจโรงแรมขนาดใหญ่มีเจ้าของเป็น บริษัทข้ามชาติหรือไม่ก็เครือธุรกิจขนาดใหญ่ที่โรงแรมจะรับนโยบาย จากบริษัทแม่ ที่ส่วนมากไม่ได้ให้ความสนใจการจัดการขยะอย่างจริงจัง มากนัก หากจะให้โรงแรมเหล่านั้นหันมาร่วมขบวน จำเป็นต้องเข้าถึง ระดับ CEO ของแต่ละค่ายเพื่อให้ออกนโยบายกันเลยทีเดียว ขณะที่ โรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งเป็นทั้งของคนท้องถิ่นและคนต่างถิ่น ส่วนใหญ่มีทัศนคติว่า จ่ายเงินให้เทศบาลแล้วก็เป็นที่ที่เทศบาลจัดเก็บ ไปดำเนินการ แต่คณะทำงานคงไม่สามารถเดินเคาะประตูบ้านทุกค่าย ทุกแห่งได้ จึงมองตัวช่วยที่จะสามารถถึงธุรกิจโรงแรมเข้ามาร่วมให้ได้ มากที่สุด

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2560 ผู้บริหารได้เข้าพบผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เพื่อหาทางเข้าถึงผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวทุกระดับ ททท.ได้มอบหมายให้ที่ปรึกษาสาขาวิชาการเข้ามา ประสานงานกับคณะทำงาน มีการลงพื้นที่ร่วมกันเพื่อให้ ททท.เข้าใจ สภาพการณ์และเงื่อนไขต่างๆ หลังจากนั้นก็มีการประสานอย่างต่อเนื่อง เพื่อขอให้สร้างช่องทางที่จะนำผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการ ขยะเปียก หลังจากประชุมกันหลายครั้ง คณะทำงานต้องตัดสินใจรามือ และมองหา “ตัวช่วยใหม่”

คณะทำงานได้มีโอกาสพบ อาจารย์วันดา ศรีชัย วิศวกรสิ่งแวดล้อม ที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของโรงแรมเวสต์ริสอร์ท ซึ่งคลุกคลี ทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่สมุยมา 4 ปีแล้ว เข้าใจดีถึงความยากลำบาก

กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
ให้สัมภาษณ์ในโอกาสสมาลงพื้นที่ร่วมงานการจัดการขยะของเกาะสมุย

ในการประสานส่วนต่างๆ และชื่นชมในการทำงานของไทยพีบีเอสในเรื่องนี้ จึงได้เข้ามาช่วยเติมเต็ม

“อาจารย์รู้จักคนเยอะมาก รู้จักรัฐมนตรีกระทรวงดิจิทัลฯ ซึ่งพยายามผลักดันให้เป็นที่รู้จักดี และนัดให้ไปคุยนอกรอบกับรัฐมนตรี แต่สมุยไม่อยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ จึงแนะนำให้คุยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา คุณกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร และนัดวันให้คณะทำงานเข้าพบรัฐมนตรี เมื่อเราไปพบท่าน ก็เป็นจังหวะเดียวกับที่กระทรวงท่องเที่ยวจะเปิดพื้นที่ท่องเที่ยวชุดใหม่ เรียกว่าคลัสเตอร์ที่ 9 หมู่เกาะทะเลใต้ พะงัน สมุย เกาะเต่า

“ผมได้คุยนอกรอบกับเลขาธิการรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเล็กน้อย เขาสนใจสิ่งที่เราทำมาก บอกอยากลงไปดูพื้นที่สักครึ่งช่วงกลางปี พอติดะทำงานก็วางแผนไว้ว่าจะจัดเวทีใหญ่เพื่อสรุปทเรียน เมื่อตรวจสอบวันเวลาที่รัฐมนตรีสะดวกที่จะมาร่วมงานแล้ว จึงสรุปว่าจัดงานวันที่ 1 กันยายน 2560 โดยขอให้ทางกระทรวงเป็นผู้เชิญผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่สมุยเข้าร่วม” นิติธร เล่าถึงการได้มาซึ่งตัวช่วยใหม่

โดยปกติธรรมเนียมของหน่วยงานราชการ เวลารัฐมนตรีลงพื้นที่ หน่วยงานต่างๆ จะมานำเสนอผลงานและรับการมอบนโยบายของรัฐมนตรี

“แต่เวทีของสมุย เราหารือกันว่า เมื่อรัฐมนตรีตั้งใจมาดูการจัดการขยะที่สมุย ก็ควรให้สมุยโดดเด่น ขอให้เวทีเป็นของคนสมุยส่วนหนึ่งเพื่อให้พวกเขานำเสนอโมเดลต้นแบบที่พวกเขาสร้างขึ้น นอกจากเป็นการส่งเสริมกำลังใจให้คนสมุยแล้ว ยังเป็นการถ่ายทอดรูปแบบ

การจัดการขยะไปสู่ผู้เข้าร่วมสัมมนาซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม และหน่วยงานรัฐเป็นหลัก” จิตติมา เล่า

คณะทำงานร่วมออกแบบงานสัมมนากับเทศบาลฯและฝ่ายยุทธศาสตร์ของกระทรวงฯ แม้จะมีขลุกขลักบ้าง หรือรูปแบบอาจไม่เป็นที่คุ้นชินของราชการนัก เนื่องจากขอให้มีเวทีเสวนาของ 4 โมเดลต้นแบบ นำเสนอให้รัฐมนตรีและผู้เข้าร่วมสัมมนาทราบ และเชิญรัฐมนตรีลงพื้นที่เพื่อดูการจัดการขยะจริงของ 4 โมเดลต้นแบบ แต่การวางกำหนดการก็เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

ก่อนวันงาน คณะทำงานสมุยสะอาดได้เตรียมกับทั้งเทศบาลและเครือข่ายที่เป็นโมเดลต้นแบบทั้ง 4 พื้นที่ เพื่อให้ทราบว่างานดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อชาวสมุยอย่างไร มีการจัดตัวแทนโมเดลต้นแบบทั้ง 4 แห่งและตัวแทนจากเทศบาลขึ้นเสวนาบนเวที มีการเตรียมการชัดเจนว่าใครควรพูดเรื่องใด ประเด็นไหน ควรมีข้อเสนอแนะใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้การนำเสนอครอบคลุมทุกประเด็นและไม่ซ้ำซ้อนกัน

ในเวทีเสวนาที่มีวรวิทย์ ฉิมมณี ผู้ประกาศข่าวไทยพีบีเอส ดำเนินการเสวนา ทำให้คณะทำงานเห็นว่าคิดไม่ผิดที่ผลักดันให้คนสมุยได้ขึ้นเวทีบอกเล่าการทำงานที่ผ่านมาให้รัฐมนตรีและผู้ร่วมสัมมนาฟัง ทำให้พวกเขามีกำลังใจมากขึ้นและมีพลังบวกมากมายในเวทีครั้งนั้น

“วันนั้นสื่อมาเยอะ คุณกอบกาญจน์ วัฒนวรานุกร รัฐมนตรีท่องเที่ยวฯ ก็ ‘อิน’ มาก และพูดให้กำลังใจว่าคนสมุยทำอย่างนี้ดี คนสมุยก็มีกำลังใจ ภาพที่ออกมาค่อนข้างดี ทุกคนต่างพูดว่างานนี้เกิด

ขึ้นได้ คือมีรัฐมนตรีมาร่วมงานเป็นเพราะไทยพีบีเอส จริงๆ ต้องบอก
ว่า เกิดจากหลายส่วนประกอบกัน มันทำให้ภาพการแก้ปัญหาขยะ
ของสมุยโดดเด่นชัดเจนขึ้น อย่างน้อยทำให้คนพูดบนเวทีรู้สึกว่าเขา
ได้รับการยอมรับจากคนในห้องประชุม วันนั้นน่าจะเกือบ 200 คน
กลุ่มใหม่ๆ ได้มาเห็น โครงการสมุยก็เป็นที่รับรู้ในนั้นด้วย มีกลุ่มมา
จากพะงันเขาบอกทำอยู่เหมือนกัน อยากให้ไทยพีบีเอส ไปช่วยจัดตั้ง
ให้บ้าง เราก็คิดว่าอยากขยาย แต่ควรจะต้องให้กลุ่มในสมุยที่แข็งแรง
เป็นที่เลี้ยงหรือเป็นแกนหลักต่อไป” นิตินครกล่าว

หลังจาก 1 กันยายน 2560 โครงการสมุยสะอาดและ 4 โมเดล
ต้นแบบเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น มีกลุ่มต่างๆ ติดต่อขอเข้าไปดูงานเพิ่มขึ้น
เล็กน้อย ทุกโมเดลต้นแบบมีแนวโน้มว่าจะสามารถพูดคุยชักชวนผู้
ประกอบการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้มาเข้าร่วมจัดการขยะเปียกได้
ง่ายขึ้น

ส่วนคณะทำงานยังคงยึดแนวปฏิบัติสม่ำเสมอ คือลงพื้นที่เพื่อ
พูดคุย ไล่ถาม ดูงาน กระตุ้น ช่วยประสาน ช่วยให้เห็นคิด ฯลฯ เดือน
ละ 1 ครั้ง พร้อมๆ กับเตรียมเส้นทางเดินต่อไปให้กับสมุย เพราะไทยพี
บีเอสคงไม่สามารถฝังตัวอย่างถาวรกับแห่งใดแห่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่อง
หนึ่งได้ ซึ่งแน่นอน...เป็นเรื่องยากที่จะบอกกับทุกฝ่ายที่สมุย

สรุปผลการขับเคลื่อนงานในภาพรวม

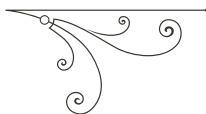
พื้นที่ละโว้	พื้นที่เชิงมน	พื้นที่บ่อผุด
<ul style="list-style-type: none"> • ถนนคนเดิน 3 แห่ง พัฒนาต้นแบบการคัดแยกขยะ • ขยะเปียกจากถนนคนเดิน และตลาดนำไปทำไบโอแก๊สที่ ร.ร.วัดละไม • พร้อมเป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะ และเชื่อมประสานการทำงานกับทุกกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> • โรงแรมกลุ่มเชิงมนรวมตัว 17 แห่ง แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการขยะต้นทาง • 6 โรงแรมจัดการขยะเปียกเป็นศูนย์ • มีการแลกเปลี่ยนขยะเพื่อนำไปทำปุ๋ย • เตรียมขยายผลสู่โรงเรียน และวัด • พัฒนาเรื่องพลังซื้อสีเขียว อาหารออร์แกนิกปลอดสารเคมี และเชื่อมกับศาสตร์พระราช 	<ul style="list-style-type: none"> • พื้นที่บ่อผุดร่วมกับเทศบาลจัดการเชิงพื้นที่ บูรณาการร่วมกับ โรงแรม ร้านอาหาร ชุมชน • โรงแรม 12 แห่ง นำโดยโรงแรมहरราชริสอร์ท เป็นแหล่งเรียนรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์จากขยะเปียก และเชื่อมการทำงานกับฟิชเชอร์แมน (ถนนท่องเที่ยววิมหาร) ในการเก็บขยะเปียกจากร้านอาหารไปทำปุ๋ย • เกิดพื้นที่รับขยะเปียกจากเทศบาลเพื่อทำปุ๋ยหมักในพื้นที่ของเอกชน (อ.อรุณ มีเพียร)

พื้นที่บางมะขาม	เทศบาล
<ul style="list-style-type: none"> • ภาคประชาชนทำเกษตรอินทรีย์ขยายผลนำขยะเปียกไปเลี้ยงสัตว์ และทำปุ๋ย • กลุ่มแม่ค้าตลาดสดหน้าทอน เริ่มคัดแยกขยะต้นทาง • เกิดธรรมนูญชุมชนในการบริหารจัดการขยะของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • จัดตั้งคณะทำงาน “สมุยสะอาด” ติดตามการทำงานทุกพื้นที่ • รับข้อเสนอของกลุ่มต่างๆ เพื่อสนับสนุน • บูรณาการกับแผนงานโครงการการจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่ • ฝ่ายกฎหมายของเทศบาลยกร่างเตรียมประกาศเกี่ยวกับการอนุญาตให้ประชาชนสามารถเก็บขยะไปทำปุ๋ยได้โดยไม่ผิดกฎหมาย

หมายเหตุ
 อัปเดต 28 พฤศจิกายน 2560

บนเวทีสัมมนา ที่ให้คนสมัยบอกเล่าเรื่องราวของตนเองในการจัดการขยะต้นทาง จากซ้ายไปขวาคือ อานนท์ วาทยานนท์, สุภิญญา ศรีทองกุล, สติรพงษ์ สุรินทร์วรังกูร, กฤษณา พรหมเกาะ และรามเนตร ใจกว้าง

บทที่ 4
ก้าวต่อไป (ของสมุย)

นับถึงเดือนมกราคม 2561 คณะทำงานโครงการสมุยสะอาด ได้ไปขับเคลื่อนงานร่วมกับเครือข่ายในพื้นที่ (On Ground) เป็นเวลาถึง 18 เดือนแล้ว คณะทำงานเริ่มคุยกันถึงแนวทางที่จะทำให้การลดปริมาณขยะที่สมุยแข็งแรงและก้าวเดินต่อไปได้เอง

สิ่งที่คณะทำงานคำนึงถึงก็คือ เราจะส่งมอบอะไรให้สมุยเพื่อเป็นเครื่องช่วยในการเดินต่อไป เราจะติดตามอย่างไรเพื่อให้ 4 โมเดลขยายตัวต่อไปได้ เราจะใช้เวลาอย่างไรที่จะไม่ก่อให้เกิดความเคียดชังและไม่ห่างจนเกินไป เพราะทุกภาคส่วน ทุกโมเดล ต่างบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า “ไทยพีบีเอส อย่าทิ้งสมุยนะ” แต่โลกแห่งความเป็นจริงก็คือไทยพีบีเอสคงปักหลักถาวรเพียงที่หนึ่งหรือเรื่องหนึ่งคงไม่ได้ ขณะที่

เริ่มมีการตั้งคำถามกับคณะทำงานเช่นกันว่า “สมุยแล้วยังไงต่อ จะขยายการทำงานจากสมุยไปสู่แหล่งอื่นๆ อย่างไร”

คณะทำงานจึงประมวลข้อมูลทั้งหมดนำมาทบทวนร่วมกันเพื่อหาว่าเราจะส่งมอบอะไรไว้ให้สมุย จึงพบว่านอกจาก 4 โมเดลที่สามารถใช้เป็นต้นแบบได้แล้ว ยังมีเรื่องที่ผลักดันอยู่และเป็นแนวทางที่สำคัญสำหรับการเดินต่อไปในระยะยาว คือ 1. การรับรองสิทธิประชาชนในการจัดการขยะตามกฎหมายใหม่ 2. ฐานข้อมูลปริมาณขยะที่จัดการได้เพื่อสร้างหมุดหมาย และ 3. หลักสูตรหรือวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ขยายออกไป

นอกจาก 4 โมเดลที่สามารถใช้เป็นต้นแบบได้แล้ว
ยังมีเรื่องที่พลักดันอยู่และเป็นแนวทางที่
สำคัญสำหรับการเดินต่อไปในระยะยาว คือ

- 1. การรับรองสิทธิประชาชนในการ
จัดการขยะตามกฎหมายใหม่**
- 2. ฐานข้อมูลปริมาณขยะที่จัดการได้
เพื่อสร้างหมุดหมาย และ**
- 3. หลักสูตรหรือวิธีการถ่ายทอด
องค์ความรู้ให้ขยายออกไป**

เครื่องมือสำหรับสมุย

นอกจากการติดตามความคืบหน้าในการขยายเครือข่ายโดย 4 โมเดลแล้ว คณะทำงานจึงหันมาให้น้ำหนักในการเตรียมเครื่องมือสำหรับสมุยมากขึ้น

การรับรองสิทธิประชาชนในการจัดการขยะตามกฎหมายใหม่ เป็นประเด็นสำคัญที่ภาคประชาชนตั้งข้อสังเกตและท้วงติงมาตลอดเรื่องหนึ่งก็คือ เมื่อ พ.ร.บ.รักษาความสะอาด 2560 บังคับใช้เมื่อเดือนเมษายน 2560 มีความหมายว่า รัฐโดยท้องถิ่นเท่านั้นมีอำนาจจัดการขยะ หากเป็นผู้อื่นที่ไม่ได้รับอนุญาต จะมีความผิดตามกฎหมายซึ่งมีโทษอาญา ภาคประชาชนจึงกังวลว่า การจัดการขยะที่ทำอยู่ เข้าข่ายตาม พ.ร.บ.นี้ทั้งสิ้น หากทำไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่

การลงทุน เช่น คุณสมชาย มีเพียร ลงทุนสร้างโรงหมักปุ๋ยเพื่อจำหน่าย เป็นต้น หากปรากฏเป็นความผิดมีโทษอาญาจะทำให้การจัดการขยะต้นทางโดยภาคประชาชนล้มเหลว

เรื่องนี้คณะทำงานได้ศึกษากฎหมายและหาข้อกฎหมายของเทศบาลฯ เพื่อหาแนวทางให้ภาคประชาชนมีความมั่นใจในการที่จะจัดการขยะด้วยตัวเองได้ ซึ่งเทศบาลฯ ก็ยินดี แม้จะยังไม่สามารถออกเป็นเทศบัญญัติได้เพราะยังไม่มีประกาศกระทรวง แต่ก็บอกว่าสามารถออกเป็นประกาศเทศบาลรับรองการจัดการได้ เสมือนเป็นการมอบหมายหรือกระจายอำนาจให้ประชาชนเช่นกัน จึงเกิดการยกร่างประกาศนี้ขึ้นเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของเทศบาลฯ และจะประกาศใช้ต่อไป **นี่คือ เครื่องมือชิ้นที่ 1**

เครื่องมือชิ้นที่ 2 คือ ระบบฐานข้อมูลปริมาณขยะที่จัดการได้ เพื่อให้ทุกโมเดล ทุกโรงแรม ทุกร้านอาหาร หรือทุกชุมชน ที่มีการจัดการขยะต้นทาง เก็บข้อมูลและนำเข้าระบบที่เป็น Online รวมเป็นศูนย์กลางข้อมูลสำหรับการคำนวณผลการลดก๊าซเรือนกระจก เพื่อให้สมุยมีส่วนร่วมกับรัฐบาลในการส่งมอบตัวเลขก๊าซเรือนกระจกที่ลดลงได้ตามข้อตกลงปารีสที่รัฐบาลไทยลงนามมีพันธะสัญญาอยู่

เพราะคณะทำงานมองว่านี่จะเป็นอีกแรงผลักดันทั้งเทศบาลและเครือข่ายต่างๆ ให้หันมาจัดการขยะต้นทางมากขึ้น เพราะมีกฎหมายเป็นตัวเลขให้เห็นและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการตลาดได้ โดยขอให้เทศบาลฯ จัดทำโปรแกรมเก็บข้อมูล Online แบบง่ายๆ

ขึ้นมา และเตรียมอบรมการใช้งานพร้อมแจกรหัสให้ log in เพื่อป้อนข้อมูลขยะของแต่ละแห่ง

ส่วนคณะทำงานทำหน้าที่ประสานกับองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) เพื่อเชื่อมต่อความรู้ด้านรูปแบบ วิธีการจัดเก็บข้อมูลและการคำนวณก๊าซเรือนกระจกที่ลดลงได้จากการจัดการขยะที่ต้นทาง ซึ่งบังเอิญตรงกับโครงการที่องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกร่วมกับโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติหรือ UNDP มีโครงการเมืองคาร์บอนต่ำ ซึ่งสมุยเป็นหนึ่งในพื้นที่ดำเนินการเจ้าหน้าที่ UNDP จึงได้หารือร่วมกับคณะทำงานเพื่อให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน โดย UNDP จะดำเนินโครงการเพื่อผลักดันให้สมุยเป็นเมืองคาร์บอนต่ำต่อเนื่องถึง 3 ปี ซึ่งการจัดการขยะถูกบรรจุไว้ในแผนทันทีเมื่อได้หารือกับคณะทำงาน

เครื่องมือสุดท้ายที่จะเกิดและเติบโตได้ด้วยเครือข่ายในสมุยเองคือ หลักสูตรหรือวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ขยายออกไป เป็นกระบวนการสำหรับฝึกอบรมและดูงานการจัดการขยะต้นทาง และยังเป็นขยายฐานผู้พร้อมเป็นวิทยากรด้วย คณะทำงานขอปรึกษาและเชิญ **อาจารย์สุรพล ธรรมรัมย์ดี** วิทยากรกระบวนการ ไทยพีบีเอส มาช่วยจัดทำหลักสูตรการบริหารจัดการขยะเปียก โดยร่วมกับเครือข่าย/ชุมชนช่วยกันถอดบทเรียน และทำเป็นหลักสูตรขึ้นมา

นอกจากได้หลักสูตรแล้ว ยังได้กลุ่มผู้พร้อมที่จะเป็นวิทยากรคือบรรดาเจ้าขององค์ความรู้จากทั้ง 4 โมเดล พร้อมทั้งร่วมกันวางแผนว่าจะเปิดหลักสูตรเดือนละ 1 ครั้ง ใช้เวลาอบรม 2 วัน รุ่นละ 30 คน

ค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น อาหารว่าง ทางเทศบาลนครเกาะสมุยรับเป็นเจ้าของภาพ โดยขอใช้สถานที่ของวัดในแต่ละพื้นที่ได้

เมื่อเครื่องมือพร้อม การส่งมอบจึงถูกกำหนดขึ้นในวาระเดียวกันกับที่นายกเทศมนตรีฯ บอกว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องการมาดูงานการจัดการขยะที่สมุย เทศบาลจึงได้ร่วมกับไทยพีบีเอสจัดงาน “เหลียวหลัง แลหน้า 1 ปี สมุยสะอาด” เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2561 มีผู้เข้าร่วมงานประมาณ 400 คน ประกอบด้วย ผู้ประกอบกิจการโรงแรม ร้านค้า ตัวแทนชุมชนต่างๆ โดยมี **วิชวุทย์ จินโต** ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นประธานในงาน โดยช่วงเช้าเป็นงานในหอประชุม ส่วนภาคบ่ายเทศบาลนครเกาะสมุย นำผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดูงานในพื้นที่ชุมชนบางมะขาม

สัญญาณที่ดี

การจัดงานครั้งนี้เทศบาลนครเกาะสมุยเป็นเจ้าภาพเต็มตัว จึงได้เชิญผู้เกี่ยวข้องกลุ่มใหม่ๆ เข้ามาร่วมงานจำนวนมาก อาทิ กลุ่มธุรกิจค้าปลีก ตลาดสด ชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และกลุ่มธุรกิจโรงแรม

ในวันงานต้องเรียกว่าเป็นการจัดการเพื่อขยายการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังเพื่อมุ่งสู่การจัดการขยะต้นทาง โดยนอกจากมีการแจกเกียรติบัตรให้กับชุมชน และโรงแรม ที่มีระบบการจัดการขยะที่ดี 59 ราย มีการชักชวนกลุ่มใหม่ๆ เข้ามาร่วมฟังเสวนาวิธีการจัดการขยะเปียกต้นทางจาก 4 โมเดลต้นแบบแล้ว ยังให้ภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะผู้ประกอบการโรงแรม ร้านอาหาร ร่วมลงนาม MOU เพื่อลดขยะเปียกร่วมกันอีกด้วย

ในวันงานต้องเรียกว่าเป็นการจัดการ
เพื่อขยายการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง
เพื่อมุ่งสู่การจัดการขยะต้นทาง
โดยนอกจากมีการแจกเกียรติบัตร
ให้กับชุมชน และโรงแรมที่มี
ระบบการจัดการขยะที่ดี 59 ราย
มีการชักชวนกลุ่มใหม่ๆ เข้ามาร่วมฟังเสวนา
วิธีการจัดการขยะเปียกต้นทางจาก
4 โมเดลต้นแบบแล้ว

**ยังให้ภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะ
ผู้ประกอบการโรงแรม ร้านอาหาร
ร่วมลงนาม MOU เพื่อลดขยะเปียก
ร่วมกันอีกด้วย**

“การแจกใบประกาศแบบนี้เขาชอบ เพราะเมื่อเขาทำดี ต้องการให้มีคนเห็น ต้องการให้คนอื่นรู้ เขาก็จะภาคภูมิใจกับสิ่งที่ทำและทำมากขึ้นไปอีก ส่วนที่เซ็น MOU กันนี้ก็แสดงให้เห็นว่ามีพันธะสัญญา ร่วมกันนะ เราจะช่วยกันนะ อะไรแบบนี้ ก็จะเป็นการช่วยขยายวงออกไปได้ด้วย” รมณเตร ใจกว้าง นายกเทศมนตรี กล่าว

ขณะที่ช่วงสำคัญหนึ่งของงาน ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์ ผู้อำนวยการสำนักข่าว ในนามกรมการบริหารไทยพีบีเอส ได้กล่าวถึงเครื่องมือ 3 อย่างที่สมุยจะสามารถใช้เป็นปัจจัยในการขยายการจัดการขยะต้นทางต่อไป คือร่างประกาศรับรองสิทธิชุมชน ระบบฐานข้อมูล และหลักสูตรฝึกอบรมจัดการขยะ ขณะที่มีเสียงเรียกร้องจากเครือข่ายและเทศบาลว่าขอให้ไทยพีบีเอสอย่าเพิ่งถอนตัวจากสมุย กับทั้งได้ขอให้ไทยพีบีเอสลงนามในปฏิญญาร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด และนายกเทศมนตรีนครเกาะสมุย เพื่อร่วมจัดการขยะต้นทางของสมุยด้วย

คณะทำงานประเมินกันว่า บรรยากาศการจัดงานครั้งนี้ดีกว่าทุกครั้ง ทั้งผู้บริหารเทศบาล ข้าราชการประจำ และภาคส่วนอื่นๆ ดินตัวค่อนข้างมาก ซึ่งนับว่าเป็นสัญญาณที่ดี

ท้ายที่สุด คณะทำงานได้เข้าพบนายกเทศมนตรีอีกครั้ง เพื่อหารือถึงแนวทางในปี 2561 โดยคณะทำงานเปิดเผยโดยตรงไปตรงมาว่าสมุยมีเครื่องมือเพียงพอที่จะสามารถเดินต่อไปบนเส้นทางนี้ได้ เพียงแต่ต้องการการขยายเครือข่ายที่เข้าร่วมมากขึ้น ซึ่งท่าทีของเทศบาลมีความตื่นตัว กระตือรือร้นที่จะขยายเครือข่ายให้มากขึ้น โดย

เฉพาะกับภาคผู้ประกอบการโรงแรม มีแนวคิดว่าจะอาจจัดดินเนอร์
ทอล์ค (Dinner Talk) เชิญซีอีโอหรือเจ้าของโรงแรม เพื่อแจ้งให้ทราบ
ว่าเทศบาลนครเกาะสมุย ให้ความสำคัญและดำเนินการเกี่ยวกับการ
จัดการขยะต้นทาง โดยประกาศเป็นนโยบายชัดเจน และขอความร่วมมือ
จากภาคธุรกิจโรงแรม ขณะที่พร้อมสนับสนุนการขยายในภาค
ชุมชนด้วย

ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์
ผู้อำนวยการสำนักข่าว ไทยพีบีเอส

ในขณะที่ภาคพลเมืองก็ตื่นตัว และลุกขึ้นมาสร้างผลงานที่จะเป็นฐานที่แข็งแรงต่อไปในอนาคต เช่น

“ป้าน้อย ภูริจัดการขยะเปียก จดบันทึกทุกวัน และรายงานให้คณะทำงานทราบทุกครั้งเมื่อพบกัน เช่น เดือนพฤศจิกายน 2560 จัดการขยะได้กว่า 4 พันกิโลกรัม เดือนธันวาคม 2560 ได้กว่า 5 พันกิโลกรัม ยังไม่ถึงสิ้นเดือนมกราคม 2561 จัดการได้ 6 พันกว่ากิโลกรัมแล้ว ป้าน้อยเก็บข้อมูลทุกวัน กับกลุ่มโรงแรมที่บันทึกข้อมูลทุกวัน อย่างนี้พอระบบพัฒนาเสร็จก็นำข้อมูลไปกรอกได้เลย” จิตติมา กล่าว

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ โกหม่า แกนนำสำคัญคนหนึ่งในภาคพลเมือง ก็ตั้งใจต่อยอดให้คนสมุยเป็นพลเมืองที่มีจิตอาสา (Active Citizen) ด้วยการทำกิจกรรมเดินรอบเกาะสมุย 39 วัน 39 ชุมชน ในช่วงเดือนต้นเมษายน ถึงพฤษภาคม 2561 เพื่อปลูกจิตวิญญาณคนเกาะสมุย

มาถึงตอนนี้ คณะทำงานกำหนดบทบาทของตัวเองใหม่อีกครั้ง โดยเปลี่ยนจากการมาผลักดัน กระตุ้นให้เกิดการทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านรูปแบบการติดตามความก้าวหน้าต่างๆ เดือน เป็นขอให้ภาคส่วนต่างๆ ที่สมุย เชิญมาดูงานเมื่อมีความก้าวหน้าสำคัญ อาจเรียกได้ว่าเป็นการพลิกมุมเล่น คือท้าทายสมุยให้อวดโชว์ผลงานที่สร้างความเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเอง มากกว่าที่ไทยพีบีเอสจะมาผลักดันให้ทำกิจกรรมใดๆ อย่างที่ผ่านมา

ชื่อโรงแรม
จำนวนเตียง

ละโว้รักษา
68

ตารางการวิเคราะห์และประเมินผลปริมาณขยะ

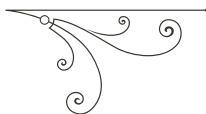
เดือน/ปี	ปีพ.ศ.					2560				
	ปริมาณขยะรีไซเคิล	ปริมาณขยะอินทรีย์	ปริมาณขยะทั่วไป	ปริมาณขยะอันตราย	รวมปริมาณขยะทั้งหมด	จำนวนแขกเข้าพัก (คนต่อเดือน)	จำนวนแขกที่เข้าพัก (คนต่อเดือน)	รวมจำนวนแขกที่เข้าพัก (คนต่อเดือน)	ปริมาณขยะต่อแขกที่ใช้บริการ (หน่วย/คน)	
	(กก./เดือน)	(กก./เดือน)	(กก./เดือน)	(กก./เดือน)	(กก./เดือน)	(Guest night)	(3 Guest day = 1 Guest night)	(Total guest)	(กก./Guest night)	
(a)	(b)	(c)	(d)	a+b+c+d = (1)	(2)	(3)	(3)/(3)=(4)	(2)+(4)=(5)	(1)/(5)	
มกราคม 2560	850	2,156	980	-	3,986	3,354	-	3,354	1.19	
กุมภาพันธ์ 2560	800	1,851	750	-	3,401	3,281	-	3,281	1.04	
มีนาคม 2560	750	1,492	871	-	3,113	3,204	-	3,204	0.97	
เมษายน 2560	732	1,560	841	-	3,133	2,796	-	2,796	1.12	
พฤษภาคม 2560	664	1,488	747	-	2,899	2,345	-	2,345	1.24	
มิถุนายน 2560	542	1,572	799	-	2,913	2,875	-	2,875	1.01	
กรกฎาคม 2560	786	1,855	929	-	3,570	3,377	-	3,377	1.06	
สิงหาคม 2560	788	1,746	929	-	3,463	3,842	-	3,842	0.90	
กันยายน 2560	942	1,730	804	-	3,476	2,581	-	2,581	1.35	
ตุลาคม 2560	510	1,561	672	-	2,743	2,292	-	2,292	1.20	
พฤศจิกายน 2560	477	1,305	512	-	2,294	1,837	-	1,837	1.25	
ธันวาคม 2560	530	1,391	707	-	2,628	2,593	-	2,593	1.01	
รวม (ปี)	2560	8,371.0	19,707.0	9,541.0	-	37,619.0	34,377	-	34,377	
เฉลี่ย (ปี)	2560	697.6	1,642.3	795.1	-	2,865	-	-	2,865	1.09

(บน) ตัวอย่างตารางแสดงการจัดการขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิล ในปี 2560
(ขอบคุณโรงแรมละโว้รักษาที่เอื้อเพื่อข้อมูล)

(ขวา) ตัวอย่างการจดบันทึกรายวัน ในการจัดการขยะต้นทาง
(ขอบคุณโรงแรมละโว้รักษาที่เอื้อเพื่อข้อมูล)

ว/ค	รายการขยะ	จำนวนขยะ (กิโลกรัม)	ลงชื่อ	หมายเหตุ
27/9/18	ใบไม้ 30 ลิตร	14 + 10	}	
	ขยะทั่วไป / ถุงพลาสติก / ฟิล์ม / กล่องโฟม	4		
	ขวดพลาสติกทุกชนิด	1		
	ขวดเบียร์	4		
	กระดาษ / ลังกระดาษ / หนังสือ			
	กระป๋องต่างๆ	1		
28/9/18	ใบไม้ ๑๕ ลิตร	71	}	
	ขยะทั่วไป / ถุงพลาสติก / ฟิล์ม / กล่องโฟม	5		
	ขวดพลาสติกทุกชนิด	1		
	ขวดเบียร์	5		
	กระดาษ / ลังกระดาษ / หนังสือ	-		
	กระป๋องต่างๆ	0.1		
29/9/18	ใบไม้	79 + 29 ลิตร	}	
	ขยะทั่วไป / ถุงพลาสติก / ฟิล์ม / กล่องโฟม	3		
	ขวดพลาสติกทุกชนิด	0.1		
	ขวดเบียร์	3		
	กระดาษ / ลังกระดาษ / หนังสือ	-		
	กระป๋องต่างๆ	0.1		
30/9/18	ใบไม้	๑๑ + ๒7 ลิตร	}	
	ขยะทั่วไป / ถุงพลาสติก / ฟิล์ม / กล่องโฟม	6		
	ขวดพลาสติกทุกชนิด	0.1		
	ขวดเบียร์	4		
	กระดาษ / ลังกระดาษ / หนังสือ	-		
	กระป๋องต่างๆ	0.1		
1/10/18	ใบไม้ ๑๒ ลิตร	12 + 17	}	
	ขยะทั่วไป / ถุงพลาสติก / ฟิล์ม / กล่องโฟม	10		
	ขวดพลาสติกทุกชนิด	1		
	ขวดเบียร์	6		
	กระดาษ / ลังกระดาษ / หนังสือ	-		
	กระป๋องต่างๆ	1		
2/10/18	ใบไม้	16	}	
	ขยะทั่วไป / ถุงพลาสติก / ฟิล์ม / กล่องโฟม	6		
	ขวดพลาสติกทุกชนิด	1		
	ขวดเบียร์	4		
	กระดาษ / ลังกระดาษ / หนังสือ	-		
	กระป๋องต่างๆ	0.1		

บทที่ 5
หัวใจ On Ground

“สมุยโมเดล” เป็นคำที่คณะทำงานได้ยื่นบ่อยครั้งขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ใช้เรียกเมื่อต้องการอธิบายถึงรูปแบบการทำงาน On Ground เพื่อขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจากคนในพื้นที่ ในแง่ของคนทำงานอาจถือได้ว่านี่คือสิ่งที่ยิ่งกว่าคำชม

โครงการสมุยสะอาดเดินทางมาได้หนึ่งปีเศษ อาจสังเคราะห์วิธีคิดและวิธีทำออกมาได้ดังนี้

แรกที่มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ว่า “คณะทำงานมีหน้าที่พิจารณารูปแบบ แนวทางการดำเนินงาน และกิจกรรมหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการสมุยสะอาด โดยทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร”

เป็นโจทย์ที่กว้างมาก สิ่งแรกที่คณะทำงานทำก็คือ “คลำหาทาง” เพราะ key word สำคัญคือต้องการความสำเร็จของโครงการ จึงต้องตีความและทำให้เห็นว่าความสำเร็จที่ต้องการนั้น คืออะไร และเพื่อที่จะมุ่งหาเป้าหมายดังกล่าว คณะทำงานต้องศึกษาสภาพปัญหาซึ่งก็พบว่าคือความเห็นต่างในการจัดการขยะตกค้าง ที่มีสภาพเป็นความขัดแย้งค่อนข้างสูง

อย่างที่เล่าในตอนต้น ท่ามกลางความขัดแย้ง คณะทำงานตระหนักถึงความเป็นสื่อสารมวลชนที่หาก กำหนดความสำเร็จของโครงการอยู่ที่ต้องพึงรชทางออกทางใดทางหนึ่งระหว่าง 2 ทางที่เป็นความขัดแย้งนั้น คงไม่พ้นที่เข้าไปเป็นคู่ขัดแย้งด้วย และอาจจะทำให้ความขัดแย้งขยายวงกว้างขึ้นเพราะมีสื่อเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา และคณะทำงานเห็นว่า ลักษณะงานประสานเช่นงาน On Ground ที่สมุยนี้ เป็นงานเชิงบวกที่ต้องการความร่วมมือ ไม่ใช่งานเชิงลบเพราะไม่ได้มุ่งไปที่ตรวจสอบความถูกต้องของใคร จึงต้องมองหาเป้าหมายที่ไม่จำเป็นต้องฝ่าเข้าไปในดงความขัดแย้งนั้น จนค้นพบบางสิ่งที่คู่ขัดแย้งเห็นตรงกัน คือการจัดการขยะที่ยั่งยืนที่สุดคือการลดปริมาณขยะ ไม่ใช่การกำจัดขยะ

แต่การจะชักจูงใจคู่ขัดแย้ง เพื่อให้เห็นว่ามิบางอย่างที่พวกเขาอาจร่วมมือกันได้ เพื่อเป้าหมายที่ยั่งยืนกว่านั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะไทยพีบีเอสเป็นเพียงบุคคลภายนอกที่จู่ๆ ก็เดินเข้ามา ดังนั้นการทำความรู้จัก การ “สร้างความเป็นเพื่อน” การสร้างความไว้วางใจกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ จนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าใจในภารกิจของคณะทำงานและเป้าหมายของไทยพีบีเอส เกิดความ

สิ่งที่แรกที่คณะทำงานทำก็คือ
“คลำหาทาง” เพราะ key word สำคัญ
คือต้องการความสำเร็จของโครงการ
จึงต้องตีความและหาให้เจอว่า
ความสำเร็จที่ต้องการนั้น คืออะไร
และเพื่อที่จะมุ่งหาเป้าหมายดังกล่าว
คณะทำงานต้องศึกษาสภาพปัญหาซึ่งก็พบว่า
คือความเห็นต่างในการจัดการขยะตกค้าง
ที่มีสภาพเป็นความขัดแย้งค่อนข้างสูง

เชื่อมั่นและไว้วางใจว่า ไม่ได้เข้ามาเพราะต้องการคัดค้านอะไร หรือ เป็นกองทุนของฝ่ายใด

เพื่อชี้ช่องให้เห็นว่า ท่ามกลางความขัดแย้ง พวกเขามีต้นทุนทางความคิดบางอย่างที่สามารถจัดการขยะร่วมกันได้ คือการจัดการขยะเกิดใหม่ โดยยังไม่ต้องตัดสินใจแบบแตกหักเพื่อที่จะจัดการขยะตกค้าง ขณะทำงานจึงต้องไป “เยือนทุกกลุ่ม” ที่เกี่ยวข้องทั้งกลุ่มที่มีส่วนสร้างขยะอย่างภาคธุรกิจท่องเที่ยว กลุ่มธุรกิจค้าปลีก กลุ่มพลเมืองสมุยซึ่งเป็นกลุ่มภาคประชาชน กลุ่มที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะคือเทศบาลฯ กรรมการชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พื้นที่ที่มีองค์ความรู้ทุกแห่งในสมุย เป็นต้น การนัดหมายเข้าพบปะพูดคุยแต่ละกลุ่ม ไม่เพียงเกิดขึ้นบ่อยครั้งเท่านั้น แต่ยึดหลักความสม่ำเสมอและเท่าเทียม ไม่ให้น้ำหนักกลุ่มใดมากกว่ากลุ่มใดอันจะนำไปสู่ความเคลือบแคลง ไม่ไว้วางใจ เพราะมันอาจกลับมาเป็นสิ่งบั่นทอนความเชื่อมั่นจนทำให้การชักชวน ชี้ช่องทางให้เดินร่วมกัน ไม่สำเร็จ

“ส่วนใหญ่คณะกรรมการเราก็ไปสมุยครั้งละ 2 วัน ตั้งแต่ลงเครื่องบินก็ประชุม ดูงาน ประชุม ดูสภาพปัญหาของแต่ละแห่ง เพราะการคุยหรือการลงพื้นที่กับแต่ละกลุ่ม ใช้เวลาที่ละครึ่งวัน เข้า บ่ายจนกระทั่งขึ้นเครื่องบินกลับตอนเย็นหรือค่ำ มีคนถามเยาะว่าไปสมุยบ่อยๆ ทะเลสวยไหม อยากจะบอกว่า พวกเราไม่เคยได้ลงไปสัมผัส น้ำทะเลเคยครับ ปีครั้งที่ไปๆ มากๆ นี้ มีลงไปเดินเหยียบทรายอยู่สองสามครั้งเพราะไปดูสภาพพื้นที่ พบปะพูดคุยกับบางกลุ่มที่บริเวณชายหาดเท่านั้น” นิติธร กล่าว

“ส่วนใหญ่นักงานเราก็ไปสมุยครั้งละ 2 วัน
ตั้งแต่ลงเครื่องบินก็ประชุม ดูงาน ประชุม
ดูสภาพปัญหาของแต่ละแห่ง
เพราะการคุยหรือการลงพื้นที่กับแต่ละกลุ่ม
ใช้เวลาทีละครึ่งวัน เช้า บ่าย เช้า บ่าย
จนกระทั่งขึ้นเครื่องบินกลับตอนเย็นหรือค่ำ
**มีคนถามเยอะว่าไปสมุยบ่อยๆ
ทะเลสวยไหม อยากจะบอกว่า
พวกเราไม่เคยได้ลงไปสัมผัสน้ำทะเล
เคยครับ ปีครั้งทีไปๆมาๆนี่
มีลงไปเดินเหยียบทรายอยู่
สองสามครั้งเพราะไปดูสภาพพื้นที่
พบปะพูดคุยกับบางกลุ่มที่
บริเวณชายหาดเท่านั้น”**

นิธิธร ทองธีรกุล
ผู้จัดการฝ่ายเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์

เมื่อความไว้วางใจเกิดขึ้น ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ ไทยพีบีเอสต่อกรณีนี้ ชัดเจน ทุกฝ่ายก็เริ่มเปิดใจมากขึ้น กระบวนการ เพื่อเดินหน้าสร้างแผนปฏิบัติการร่วมกันเพื่อลดขยะเกิดใหม่จึงเกิดขึ้น จนได้ฉันทามติร่วมกันที่จะจัดการขยะเปียก ในจังหวะนี้เองที่องค์ความรู้ ต่างๆ ที่ซ่อนตัวอยู่ในสมัย ไม่ว่าจะเป็นการทำปุ๋ยหมัก การจัดการเศษ กิ่งไม้ ลูกมะพร้าวที่เป็นปัญหาใหญ่ การทำน้ำหมักชีวภาพ การทำไบโอ แก๊ส จึงได้โอกาสเผยตัวออกมา และทำให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเห็นว่า ทำได้จริง เมื่อมีโพกัส มืองค์ความรู้ มีผู้ที่พร้อมจะถ่ายทอดวิชา เส้นทาง จัดการขยะเปียกจึงเริ่มชัดเจนขึ้น

แม้จะมีบางช่วงที่ดูเหมือนจะเดินต่อไปไม่ได้ แต่ก็มีปัจจัยเข้ามา ช่วยเปิดทางที่จะไปต่อได้ ทั้งจากปัจจัยเหล่านั้น และจากการพบปะ พูดคุยกับทุกกลุ่มกันบ่อยครั้ง ทำให้คณะทำงานสามารถ “**ค้นหา Change Agent**” จนพบจากคุณสมบัติของบางบุคคลหรือบางกลุ่มที่ ก่อร่างสร้างรูปธรรมในการจัดการขยะเปียกให้เห็น เมื่อเริ่มมีสิ่งจับต้อง ได้ คณะทำงานจึงใช้วิธีการเข้าไปดูงาน เพื่อชักชวนกลุ่มอื่นเข้าไปมีส่วนร่วม เก็บเอาองค์ความรู้ วิธีการที่เกิดขึ้นมาประยุกต์ใช้ และกระตุ้นให้ มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานมากขึ้น รวมทั้งช่วยประสานหน่วยงาน หรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ช่วยเข้ามาเติมเต็ม

แม้ว่าคณะทำงานจะพยายามค้นหาความรู้ ข้อมูล วิธีการ จัดการตลอดจนกลยุทธ์ต่างๆ มาเพื่อเป็นแรงผลักดันให้แต่ละกลุ่มมีความ ก้าวหน้าและขยายเครือข่ายในการจัดการขยะเปียก จนเกิดเป็น 4 โมเดลต้นแบบ

กระทรวงมหาดไทยว่า การกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รับทราบและสนใจแนวทางการจัดการขยะของสมุย มีการลงพื้นที่ดูงาน แต่สิ่งที่คณะทำงานยึดถือมาตลอดก็คือ สถานภาพของไทยพีบีเอสที่คณะทำงานบอกกับทุกภาคส่วนในสมุยเสมอว่า ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจวางความขัดแย้งลง การตัดสินใจไฟท์สไปที่ขยะเปียก ตลอดจน 4 โมเดลต้นแบบที่เกิดขึ้น ล้วนเกิดขึ้นเพราะคนสมุยและเป็นของคนสมุยทั้งสิ้น ไทยพีบีเอสไม่ได้เป็นเจ้าของอะไร เราเป็นเพียงผู้ประสานและจัดกระบวนการให้เกิดเวทีที่เป็นมิตรสำหรับทุกฝ่ายขึ้นเท่านั้น

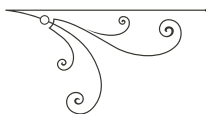
“การเน้นความเป็นเจ้าของ” ให้กับคนท้องถิ่นได้มองเห็น และภาคภูมิใจ เป็นอีกแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้แต่ละภาคส่วนยังคงเห็นหน้าจัดการขยะเปียกอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นการทำในสิ่งที่ตนเองเป็นเจ้าของ ขณะที่บางกลุ่ม บางคน บางภาคส่วนเริ่มขยายงานให้ไปสู่วงกว้างมากขึ้น เพราะรู้สึกที่กำลังทำงานของตนเอง เพื่อความยั่งยืนของธุรกิจของตนเอง เพื่อบ้านของตนเอง

แม้จะดูเหมือนไปได้สวย แต่ระหว่างการทำงาน On Ground ที่สมุยนี้ คณะทำงานก็ได้ **“เรียนรู้ข้อบกพร่องตนเอง”** ไปพร้อมๆ กันด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการประสานงานกับสำนักข่าวและสำนักรายการของไทยพีบีเอส เพื่อให้เกิดการนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจต่างๆ อันเป็นผลจากการทำงาน On Ground ผ่านสื่อโดยรายการข่าวและรายการต่างๆ ในช่องทาง On Air และ Online ให้เกิดมากขึ้นตลอดระยะเวลาปีครึ่งได้ ก็อาจจะทำให้รูปแบบการแก้ปัญหาขยะอย่างสมุย ถูกเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อื่นๆ ได้กว้างขวางกว่านี้

นอกจากนี้ ไขควงใช้ตอกตะปูไม่ได้ฉันทัด งาน On Ground ก็อาจไม่ใช่เครื่องมือที่ตอบได้ทุกโจทย์ฉันทัดนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีคำถามถึงขยะตกค้างที่ยังคงก่อกำกับความขัดแย้งอยู่ว่า ยังไม่มีทางออก ทุกเครื่องมือมีข้อจำกัดของมัน นี่เป็นอีกหนึ่งเรื่องที่คุณะทำงานได้เรียนรู้เช่นกัน

“คลำหาทาง สร้างความเป็นเพื่อน เยือนทุกกลุ่ม สุ่มหา Change Agent เน้นความเป็นเจ้าของ เรียนรู้ข้อบกพร่องตนเอง”
เป็น 6 วิธีคิด วิธีทำงานที่อาจเรียกได้ว่าเป็นหัวใจของการทำงาน On Ground โครงการ สมุยสะอาด จนได้รับนามเรียกขานว่า “สมุยโมเดล”

บทที่ 6
ไทยพีบีเอส
สื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของไทยพีบีเอสตั้งแต่ปี 2559-2560 กำหนดให้ตัวเองเป็น “สื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง” มีกลยุทธ์การดำเนินงานที่เรียกว่า On Air Online และ On Ground หมายถึงการบูรณาการทุกช่องทางสื่อเข้าด้วยกัน ทั้งการสร้างสรรค้งานบนหน้าจอโทรทัศน์ และสื่อใหม่ทางออนไลน์ ซึ่งทั้งสาม Platform นี้ เป็นการใช้งานหรือให้บริการสังคมแบบเดียวกับสื่อมวลชนทั่วไป แต่ไทยพีบีเอสยังมีการทำงานแบบ On Ground เพิ่มเข้ามา คือการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายเรื่องใดๆ อย่างมีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ผู้เกี่ยวข้องพึงประสงค์และเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ นี่เป็นจุดที่ไทยพีบีเอสแตกต่างจากสื่ออื่นๆ

รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล
ผู้อำนวยการไทยพีบีเอส

รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล ผู้อำนวยการไทยพีบีเอส ระบุถึงผลของการบูรณาการของ 3 Platform นี้ว่า

“ประเด็นที่เราเปิดขึ้นมาไม่ได้แค่นำเสนอแบบ แค่งั้นข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรู้เท่านั้น แต่มีเป้าหมายที่จะทำให้ประเด็นนั้นมันมีผล เรียกว่า ปลุกความสนใจ ปลุกความมีส่วนร่วมของประชาชน ดึงพวกเขาให้ลุกขึ้นมาสร้างความเปลี่ยนแปลง เป็น Active Citizen ไม่ว่าจะเปลี่ยนตัวเอง หรือเปลี่ยนสังคม” รศ.ดร.วิลาสินี กล่าว

แนวคิดนี้ตรงกับแนวทางของสื่อสารมวลชนแบบใหม่ในสหรัฐอเมริกาและหลายประเทศแถบยุโรป นับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา แนวทางการทำงานแรกเรียกว่า “งานสื่อสารทางออก”

(Solutions Journalism) ซึ่งหมายถึงการสื่อสารประเด็นปัญหาสังคมอย่างรอบด้าน มุ่งเน้นให้ผู้รับข่าวสารเข้าใจถึงสถานการณ์ปัญหาและสาเหตุ รวมถึงทางออก ด้วยการนำเสนอตัวอย่าง ซึ่งเป็นข้อค้นพบและให้ข้อคิดในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนวิธีการหาทางออก เพื่อให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจ และเป็นการหนุนเสริมให้เกิดพลังเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

ส่วนแนวทางที่สองคือ “สื่อพลเมือง” (Civic Journalism) หมายถึง บทบาทของสื่อสารมวลชนที่มากกว่าเพียงการนำเสนอข้อมูล แต่เป็นสื่อมวลชนที่มีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย โดยส่งเสริมให้พลเมืองมีส่วนร่วมกับการขับเคลื่อน เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดของ “ประชาธิปไตยทางตรง” ที่ประชาชนมีความตื่นตัว ต้องการเข้ามามีส่วนในการคิดวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ผู้ชมของสื่อพลเมือง จึงไม่ได้มีฐานะเป็นเพียงผู้รับสื่อ แต่ยังเป็นสมาชิกของชุมชนและสังคมด้วย

“โครงการสมุยสะอาด” เป็นตัวอย่างหนึ่งของไทยพีบีเอสที่ใช้กระบวนการส่งเสริมให้พลเมืองมีส่วนร่วมกับการขับเคลื่อน เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นกระบวนการของสื่อพลเมือง (Civic Journalism) เป็นหลัก และใช้งานสื่อสารมวลชนในรูปแบบ “งานสื่อสารทางออก” (Solutions Journalism) มาสนับสนุน เพื่อมุ่งตอบสนองเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ขององค์กรคือ เป็นสื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง

“โครงการสมุยสะอาด”
เป็นตัวอย่างหนึ่งของไทยพีบีเอส
ที่ใช้กระบวนการส่งเสริมให้พลเมือง
มีส่วนร่วมกับการขับเคลื่อน เพื่อสร้าง
ความเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเอง
ซึ่งเป็นกระบวนการของสื่อพลเมือง
(Civic Journalism) เป็นหลัก และใช้งานสื่อสาร
มวลชนในรูปแบบ “งานสื่อสารทางออก”
(Solutions Journalism) มาสนับสนุน
เพื่อมุ่งตอบสนองเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์
ขององค์กรคือ เป็นสื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง

จิตติมา บ้านสร้าง
ผู้อำนวยการอาวุโส งานแผนและยุทธศาสตร์ชาว

“ด้วยความที่เป็นแนวคิดใหม่ วิธีการใหม่ที่วงการสื่อสารมวลชนเราเองยังไม่คุ้นชิน เพื่อนๆในองค์กรก็ถามเหมือนกันว่า งานอย่างโครงการสมุยนี้แม้ว่าผลจะออกมาดี แต่ว่างานแบบนี้ควรจะเป็นงานของสื่อมวลชนที่มีหน้าที่สื่อสารเป็นหลักหรือเปล่า งาน On Ground นี้ถ้ามองดีๆ มันก็เป็นงานสื่อสารชนิดหนึ่งเหมือนกันนะ ต่างกันแต่เพียงว่าเป็นการสื่อสารทางตรงเลย คือสื่อสารกันด้วยการพูดคุย ภาษาท่าทาง สีหน้าแววตา อารมณ์ และเป็น two way communication ข้อความที่สื่อออกไปถึงผู้รับสาร ไม่ได้ผ่านตัวสื่อที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ คือ คลื่น หรือ กระดาษ ขณะทำงานเราจึงไม่เคยสงสัยว่าเราทำงานเกินบทบาทหน้าที่ความเป็นสื่อหรือไม่” จิตติมา กล่าว

ขณะที่งาน On Air นอกจากนำเสนอสภาพปัญหาในช่วงต้น
ของการเริ่มต้นโครงการแล้ว ยังติดตามนำเสนอแนวทางการทำงาน
ของโครงการสมุยสะอาดเพื่อสะท้อนวิธีการเดินไปสู่ทางออกของปัญหา
และนำเสนอวิธีการจัดการปัญหาคือโมเดลการจัดการขยะรูปแบบต่าง
เพื่อให้เห็นว่ามียุทธศาสตร์ที่สามารถจัดการปัญหาขยะได้จริงอีกด้วย
ปรากฏเป็นข่าว เช่น

วันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 มีข่าวไทยพีบีเอสเดินทาง
ผลักดันความร่วมมือ 4 ภาคส่วนทำโครงการสมุย
สะอาด เพื่อลดขยะต้นทางสู่เส้นทางเกาะสีชิว
พร้อมตั้งเป้าหมายลดขยะลงให้ได้จากวันละ 150 ตัน
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2559 นักข่าวพลเมืองรายงาน
การจัดการขยะเกาะสมุย

วันที่ 29 พฤศจิกายน 2559 ไทยพีบีเอส จับมือ
เครือข่ายชุมชนเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี เร่งวาง
แนวทางจัดการขยะที่ต้นทาง โดยเฉพาะขยะเปียก
ลดลงร้อยละ 20

วันที่ 16 ธันวาคม 2559 รายการเวทีสาธารณะ ออก
อากาศเรื่อง รีไซเคิลขยะเกาะสมุย 1

วันที่ 20 ธันวาคม 2559 รายการพลิกปมข่าว
รายงานคนสมุยรวมพลังแก้ปัญหาขยะ ฯลฯ

นับจากเดือนตุลาคม 2559 ถึงมกราคม 2561 มีการเสนอข่าวเกี่ยวกับการจัดการขยะสมุยประมาณ 30 ชิ้น และปรากฏเป็นข่าวเกือบทุกเดือน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก 2)

“ตอนลงไปก็เต็มเหนี่ยว ทั้งเวทีสาธารณะ ข่าว คือการนำเสนอข่าว จำนวนข่าวในขณะนั้น สมเหตุสมผล ต้องอิงกับงาน On Ground ว่าแล้วเป็นอย่างไรต่อ เช่น เครือข่ายจัดกิจกรรมแล้วมันต้องเกิดอะไรบางอย่างเป็นประเด็น หยิบแล้วนำมารายงาน นักข่าวท้องถิ่นก็รู้และทำข่าว เพราะรู้ว่ามาเสนอให้ไทยพีบีเอสได้” ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์ ผู้อำนวยการสำนักข่าวกล่าว

เสียงสะท้อนต่องาน “สื่อพลเมือง” (Civic Journalism)

บทบาทของสื่อมวลชนในลักษณะนี้ ไม่เพียงคนในวงการสื่อสารมวลชนกระแสหลักที่ยังไม่คุ้นชินนัก ยังสำหรับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะที่สมุยที่ไม่เคยสัมผัสการทำงานของสื่อลักษณะนี้มาก่อน ยิ่งประหลาดใจในบทบาทและวิธีการ แม้ไม่รู้ว่าคืออะไร แต่ทุกคนที่เกี่ยวข้องก็ดูจะพึงพอใจกับวิธีการทำงานแบบนี้ของสื่อมวลชน

รามเนตร ใจกว้าง

นายกเทศมนตรีเทศบาลนครเกาะสมุย

“เมื่อก่อนผมพยายามคุยกับรับรองว่า ควรทำที่ไหนให้สำเร็จสักแห่งก่อน ที่เราทำผิดพลาดคือเปิดพื้นที่ทำงานกว้างเกินไป ทำทั้งเกาะพอไทยพีบีเอสมา เริ่มแต่ละจุดให้แข็งแรงก่อน เหมือนที่เทศบาลฯให้

รามเนตร ใจกว้าง
นายกเทศมนตรีเทศบาลนครเกาะสมุย

เครื่องผลิตไปโอแก๊สไปไว้ที่โรงเรียน กำจัดขยะเปียกต้นทาง เป็นแนวคิดที่ต่อไปโรงแรมซื้อเครื่องเล็กๆ สำหรับทำเองได้ไหม ...เราทำงานร่วมกันไทยพีบีเอสมาหลายครั้ง ผมเปิดใจว่าปัญหามีอย่างนี้ก็แก้กันไป ไม่ได้กลัวจะมาจับผิดเลย”

หมื่นศิลป์ พูลสวัสดิ์

รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเกาะสมุย

“งานที่ไทยพีบีเอสทำมีสองส่วน ส่วนแรกทีมทำงานในพื้นที่ขับเคลื่อนให้คนในพื้นที่ทำงาน แต่ด้วยภาพคนเชื่อว่าเป็นสื่อสาธารณะมีความน่าเชื่อถือ เวลาখনัดประชุมผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) มีคนมาร่วม เทศบาลฯ ได้พลังมาก อีกบทบาทคือการเก็บเกี่ยวข้อมูลทำบันทึก นำคลิป หรือกิจกรรมไปเผยแพร่ผ่านสื่อ อยากให้ทำในพื้นที่อื่นอีก โดยถอดบทเรียนจากสมุย”

สุภิญญา ศรีทองกุล
ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีนครเกาะสมุย

สุภิญญา ศรีทองกุล

ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีนครเกาะสมุย

“ไทยพีบีเอสเข้ามากระตุ้นเทศบาลฯ และภาคส่วนอื่นๆ ด้วยพลังของสื่อ ทุกคนนั่งนอนใจไม่ได้ เป็นพันธมิตรช่วยขับเคลื่อน ประสาน เกิดพื้นนาร่องต้นแบบ 4 แห่ง และพยายามให้แต่พื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน จะได้ขยายไปสู่ที่อื่น”

ธนาคม รื่นพานิช

เลขาธิการนายกเทศมนตรี

“เหมือนกับว่าไทยพีบีเอสช่วยประชาสัมพันธ์เรื่องนี้ให้ จึงรื้อฟื้นโครงการที่เทศบาลฯ เคยทำเมื่อปี 2553 ข้อดีของไทยพีบีเอสคือ มาศึกษาปัญหาาก่อน ไม่ได้เสนอข่าวเพื่อโจมตีอย่างเดียว คือมาในช่วงที่เรามีวิกฤติขยะ และเป็นข่าว”

ณระบ ทวยเจริญ

ประธานสภาเทศบาลนครเกาะสมุย

“สื่อหลักที่เคยมาทำข่าว แคนำเสนอปัญหา สาเหตุ พอเป็นข่าวแล้วก็จบ แต่ไทยพีบีเอสมาเรียนรู้เอง ไม่ได้มาพบเทศบาลฯ แต่ไปพบชาวบ้าน พบเครือข่าย เรียนรู้และนำปัญหามานั่งคุย จึงเกิดการตกผลึก หลายคนอาจกลัวสื่อ แต่เทศบาลฯ ไม่กลัว อยากรู้อยากเห็นจะได้ทราบถึงปัญหา เราอยากให้รัฐบาลรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น”

คำมูล นาสมปอง

ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครเกาะสมุย

“ไทยพีบีเอสเข้ามาช่วยขับเคลื่อน ทำให้เทศบาลฯ ไม่ต้องทำการประชาสัมพันธ์มาก ประหยัดงบประมาณด้านประชาสัมพันธ์ปีละหลายล้านบาท

“ผมเห็นด้วยกับวิธีการไทยพีบีเอสไปคุยกับสถานประกอบการ ทำให้เขาตื่นตัว ถ้าอยากลดขยะต้นทาง ก็แนะนำให้ไปดูที่นั่นที่นี้ได้ ผมตีความว่าช่วยเราทำงานนะ และการที่สื่อไปถ่ายทำในชุมชน ทั้งแหล่งที่ทำสำเร็จและไม่สำเร็จ ทำให้ชุมชนหรือหน่วยงานต่างๆ เกิดการเปรียบเทียบทำให้ตื่นตัว”

สถิรพงศ์ สุรินทรวรานุกร
เจ้าของโรงแรม Bay Water Resort

สถิรพงศ์ สุรินทรวรานุกร

เจ้าของโรงแรม Bay Water Resort

“ทุกสื่อที่ผมสัมผัส ฉาบฉวย เอาภาพเสร็จก็ไปเพื่อแค่ทำข่าว ครั้งแรกผมบอกทีมงานไทยพีบีเอสตรงๆ ว่าถ้ามาแค่ชวนพูดคุย จัดประชุมเสร็จก็ไป ผมไม่ยินดีที่จะทำด้วย เขามาชวนจัดการปัญหาขยะที่เป็นปัญหา ผมไม่เชื่อว่ามีวิธีใดๆ เคลื่อนขยะกองนี้ออกไปได้ ไม่เชื่อว่าจะประชุมกัน 5-10 นาทีที่จะแก้ปัญหาขยะกองนี้ได้

“ไทยพีบีเอสมาเจอผมอีกรอบ ถามว่าแล้วจะอย่างไร ผมเชื่อว่าเราต้องจัดการปัญหาของเราเอง ที่โรงแรม ที่บ้าน ของตนเอง เพราะปัญหาทั้งหมดเป็นปัญหาส่วนตัวที่เราผลักไสเป็นปัญหาส่วนรวมด้วยวิธีการที่ผิด...ถ้าจะต้องมาทำต้นทาง พวกเราที่ทำโรงแรมจัดการขยะเองทั้งนั้น แต่กลับเป็นจำเลยของสังคมว่าโรงแรมสร้างปัญหาให้เกะกะสมุย

“เวลาไทยพีบีเอสมาสมุย ก็แวะมาที่นี่ เหมือนมาตรวจการบ้าน พอมีคนตามก็ดีนะ เหมือนการเสริมแรงกัน โจทย์ของพวกผมคือทำงานเพื่อสังคม จิตใจเบิกบานอยู่แล้ว ไม่ได้ทำเพราะอยากได้กล่องหรือให้คนสรรเสริญเยินยอ

“ผมทำงานเชิงสังคมอยู่แล้ว คุณจะมา ไม่มา ผมก็ทำ ถ้าไทยพีบีเอสไม่เข้ามา ผมจะไม่ขยายวงมากเท่านี้ เพราะขยายไม่รอด คนทั่วไปยังอยากออกสื่อ อยากให้มีคนสรรเสริญ ไทยพีบีเอส เข้ามาเหมือนตัวกระตุ้น คนไม่อยากทำก็ทำ...ไทยพีบีเอสจะหวังอะไร คนมาร่วมหวังอะไร เป็นเรื่องของเข เรามองว่ามันดี แมวสีอะไรก็ได้ ขอให้มันจับหนูได้ ผมคิดอย่างนี้”

ภฤชณา พรหมเกาะ

เจ้าของโรงแรมละไมวันทา

“ไทยพีบีเอสเข้ามาเป็นประโยชน์ในการรวมคน เดิมเทศบาลฯ เรียกประชุมคนไม่ค่อยสนใจนัก แต่ไทยพีบีเอสมีสื่อในการนำเสนอ น่าสนใจ คนอยากเข้ามาดู อยากทราบว่ามีพื้นที่อื่นๆ ที่ว่าบริหารจัดการขยะ ได้สำเร็จเขาทำอย่างไร และขยะที่สะสมจำนวน 3 แสนตัน จะจัดการได้ไหม

“ตอนหลังเรามองว่าขยะกองนั้นมันเป็นเรื่องใหญ่ เหนือความรับผิดชอบกัน แต่ทุกวันนี้ขยะเปียกเพิ่มทุกวัน ถ้าวร 3 แสนตันกำจัดเสร็จ จะสายเกิน ทุกคนเห็นด้วยว่าแยกขยะต้นทาง เพื่อให้ขยะไปสู่ที่ฝังกลบน้อยลง เพราะสถานที่ฝังกลบเต็มแล้ว

ที่ผ่านมาไทยพีบีเอสทำได้ดีแล้ว ในแง่สื่อที่เป็นกลาง เผยแพร่ภาพน่าสนใจ อย่างรายการขยะพิเศษพ้อออกอากาศไป ทำให้คนหันมาสนใจ อยากมาดูงานโรงแรมของเรา ตอนนี้มีคนสนใจมาดูงานที่โรงแรมละไม่วันทาเพิ่มขึ้นจากเดิมมาก”

สุทธิชัย ทัตติยพงศ์

ประธานชุมชนละไม และกรรมการถนนคนเดิน

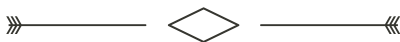
“ไทยพีบีเอสช่วยประสานแต่ละพื้นที่ เราได้ไปดูงานหลายแห่ง เข้าไปดูงานของพื้นที่อื่นๆ ว่าทำเรื่องอะไรกันบ้าง ได้แลกเปลี่ยนกับที่อื่น ถ้าไทยพีบีเอสไม่เข้ามาเราก็ทำได้แบบพื้นๆ แต่ทีมไทยพีบีเอสทำให้ชาวบ้านรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการทำงาน”

สุทธิชัย ทัตติยพงศ์
ประธานชุมชนละไม และกรรมการถนนคนเดิน

อาจกล่าวได้ว่า ไทยพีบีเอสกำลังมุ่งนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ วิธีการเป็นสื่อมวลชนในโลกยุคใหม่ ทั้ง “งานสื่อสารทางออก” (Solutions Journalism) และ “สื่อพลเมือง” (Civic Journalism) ซึ่งจะเป็นการยกระดับสื่อสารมวลชนซึ่งเป็นฟันเฟืองสำคัญตัวหนึ่งในสังคมไทย ให้สามารถก้าวข้ามไปสู่ความเป็นสื่อที่จะมีบทบาทเชิงรุก สร้างผลกระทบเชิงบวก และนำเสนอทางออกของปัญหาต่างๆ ให้กับสังคมได้อย่างสร้างสรรค์

แหล่งข้อมูล

สื่อออนไลน์

<http://www.kohsamuicity.go.th/frontpage>

<https://news.thaipbs.or.th/content/257415>

<https://www.change.org>

<http://www.patwarin.com/samuigogreen/main/detail/150/6>

[http://www.samuiaksorn.com/singlepost/2014/06/10/%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B8%84%E0%B8%99-GO-Green-%E0%B8%AA%E0%B8%A1%E0%B8%B8%E0%B8%A2%E0%B8%AA%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B2\)](http://www.samuiaksorn.com/singlepost/2014/06/10/%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B8%84%E0%B8%99-GO-Green-%E0%B8%AA%E0%B8%A1%E0%B8%B8%E0%B8%A2%E0%B8%AA%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B2))

สัมภาษณ์

กฤษณา พรหมเกาะ

วันที่ 19 มีนาคม 2561

ก่อกเขต จันทเลิศลักษณ์

วันที่ 4 มกราคม 2561

จิตติมา บ้านสร้าง

วันที่ 20 ตุลาคม 2560, 7-8 พฤศจิกายน 2560 และ 27 มกราคม 2561

จิตพันธ์ จันทร์ทอง

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2560, 23 มกราคม 2561 และ 17 มีนาคม 2561

นิติธร ทองธีรกุล

วันที่ 20 ตุลาคม 2560 และ 27 ธันวาคม 2560

พรทิพย์ แซ่ตัน

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2560

พนิดา พาหุกาญจน์

วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2561

รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล

ธันวาคม 2560

สฤติพงษ์ สุรินทร์วรานุกร

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2560

สุภิญญา ศรีทองกุล

วันที่ 20 มกราคม 2561

สุทธิชัย ทัดติยพงศ์

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2560

อานนท์ วาทยานนท์

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2560

สนทนากลุ่ม ชุมชนบางมะขาม

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2560

สนทนากลุ่ม คณะผู้บริหารเทศบาลนครเกาะสมุย

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2560

ภาพ

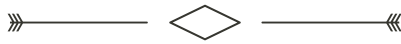
“แผนที่เกาะสมุย” จากรายงานการดำเนินงานโครงการสนับสนุนและเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจากชุมชน จัดทำโดย เทศบาลนครเกาะสมุย

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

ไทม์ไลน์การดำเนินงาน โครงการสมุยสะอาด

กลางปี 2559

ไทยพีบีเอสได้รับการร้องเรียนจากสมาชิกสภาผู้ชมและผู้ฟังรายการของไทยพีบีเอสในพื้นที่เกาะสมุย ถึงกรณีเทศบาลนครเกาะสมุย ให้บริษัทเอกชนนำขยะไปกำจัดนอกเกาะ ฝ่ายข่าวจึงนำเสนอข่าวความขัดแย้งและปัญหาการจัดการขยะบนเกาะสมุย

กรกฎาคม 2559

ไทยพีบีเอสร่วมประชุมที่สมุยเป็นครั้งแรก ในวงประชุมของสภาผู้ชมและผู้ฟังรายการของภูมิภาค ภาคใต้ที่สมุย มีหัวข้อประชุมหลายเรื่อง รวมขยะสมุยด้วย

16-18 สิงหาคม 2559

การอบรมถ่ายคลิปลับด้วยมือถือ เพื่อสื่อสารปัญหาขยะเกาะสมุย
กับเยาวชน ครู และผู้แทนหน่วยงาน

6-8 กันยายน 2559

ไทยพีบีเอสประสานหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อประชุมหารือถึง
แนวทางการขับเคลื่อนงานร่วมกัน อาทิ เทศบาลนครเกาะสมุย สมาคม
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคประชาชน
และภาคประชาสังคม

23 กันยายน 2559

ไทยพีบีเอสจัดเวิร์คชอปให้กับหน่วยงานภายในองค์กร เกี่ยวกับ
กับการรณรงค์ทางสังคม เพื่อวางแผน ออกแบบกิจกรรมและการสื่อสาร
โดยใช้ประเด็นขยะเกาะสมุยเป็นโจทย์

10 ตุลาคม 2559

กฤษฎา เรื่องอารีรักษ์ ผู้อำนวยการไทยพีบีเอส ขณะนั้น มีคำ
สั่งแต่งตั้งคณะทำงานโครงการสมุยสะอาด และให้ รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล
เป็นประธานคณะทำงาน

17-18 ตุลาคม 2559

ทีมงานสมุยสะอาด ไทยพีบีเอส ประชุมหารือแนวทางการขับเคลื่อน
งานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ของเกาะสมุย

5 พฤศจิกายน 2559

ที่มงานสมุยสะอาด ไทยพีบีเอส ประชุมคณะทำงานร่วม 4 ฝ่าย เพื่อกออกแบบเวทีสัมมนาใหญ่

29 พฤศจิกายน 2559

ที่มงานสมุยสะอาด ไทยพีบีเอส จัดเวทีสัมมนาใหญ่ 1 วัน เชิญทุกกลุ่มที่มีส่วนขับเคลื่อนแก้ไขปัญหายยะสมุย มีผู้ร่วมประชุม ประมาณ 200-250 คน

กุมภาพันธ์ 2560

ที่มงานสมุยสะอาด ไทยพีบีเอส ลงพื้นที่เป็นครั้งแรกของปี 2560 เกิด 4 โมเดลต้นแบบจัดการยยะสมุย คือกลุ่มรักษ์เชียงใหม่, ชุมชน ละไม, กลุ่มโรงแรมและชุมชนบ่อผุด และชุมชนบางมะขาม

26 – 28 กุมภาพันธ์ 2560

จัดเวทีประชุมติดตามโครงการสมุยสะอาด ห้องประชุม เทศบาลนครเกาะสมุย และโรงแรมรอยัลเมืองสมุย

12 – 14 มีนาคม 2560

ติดตามการขับเคลื่อนงานโครงการสมุยสะอาด ณ ห้องประชุม เทศบาลนครเกาะสมุย และโรงแรมละไมวันทา รีสอร์ท – โรงแรมซิกส์เซ็นส์ และบ้านป่าไผ่

วันที่ 25 – 28 เมษายน 2560

จัดอบรมนักข่าวพลเมือง โครงการสมุยสะอาด ณ วิทยาลัย
นานาชาติเกาะสมุย อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

วันที่ 14 - 16 พฤษภาคม 2560

เวทีสรุปบทเรียนการทำงานสมุยสะอาดกลุ่มรักษ์เชียงใหม่ และ
ประชุมร่วมกับเทศบาลนครเกาะสมุย ณ โรงแรมรอยัลเมืองสมุย และ
ห้องประชุมเทศบาลนครเกาะสมุย

22 มิถุนายน 2560

งาน Kick off บ่อผุดพลังซื้อสีเขียวของกลุ่มโรงแรมและชุมชน
บ่อผุด เพื่อนำเสนอผลงานการจัดการขยะเปียก และจัดการลงนาม
MOU จัดการขยะเปียกเป็นศูนย์

14 กรกฎาคม 2560

การประกาศปฏิญญาเชียงใหม่ ว่าด้วยการจัดการขยะอินทรีย์
ของกลุ่มรักษ์เชียงใหม่ เพื่อจัดการขยะเปียกเป็นศูนย์

สิงหาคม 2560

ชุมชนละไม่เดินเครื่องผลิตไบโอแก๊สด้วยขยะเปียก จากถนน
คนเดินและชุมชนละไม่

1 กันยายน 2560

ทีมงานสมุยสะอาด ไทยพีบีเอส จัดงาน “เกาะสมุยกับการจัดการปัญหาขยะอย่างยั่งยืน” โดย กอบกัญจน์ วัฒนวรังกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ขณะนั้น เป็นประธานในพิธีเปิดงาน มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้าร่วมประชุมประมาณ 200 คน เพื่อรับฟังสถานการณ์และลงพื้นที่ดูงานความคืบหน้า ในการจัดการขยะของ 4 โมเดลต้นแบบ

7 พฤศจิกายน 2560

ประชุมติดตามการขับเคลื่อนงานโครงการสมุยสะอาด (หารือข้อกฎหมายกับเทศบาล) ณ ห้องประชุมเทศบาลนครเกาะสมุย – โรงแรมพัทยาสุมย์อักษร และโรงแรม Bay water Resort

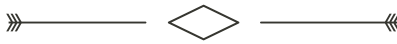
25 มกราคม 2561

ทีมงานสมุยสะอาด ไทยพีบีเอส ร่วมกับเทศบาลนครเกาะสมุย จัดงาน “เหลียวหลัง แลหน้า 1 ปี สมุยสะอาด” ตามโครงการสมุยสะอาด โดยมี อวิษฐทย์ จินโต ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นประธานในงาน มีผู้เข้าร่วมประชุมเกือบ 400 คน เพื่อยืนยันความยั่งยืนในการทำงาน ขับเคลื่อนสมุยสะอาด ด้วยเครื่องมือ 3 ประการคือ 1.ประกาศเทศบาลรับรองสิทธิประชาชนในการจัดการขยะ 2.ฐานข้อมูลปริมาณขยะที่จัดการได้ 3.หลักสูตรการจัดการเรียนรู้เรื่องการจัดการขยะ

ภาคผนวก 2

ไทม์ไลน์การรายงานประเด็นข่าว ของงานออนไลน์และออนไลน์

15 เมษายน 2559

สมุยเล็ง SCG ช่วยขนขยะไปเผาทุ่งสง

9 มิถุนายน 2559

ข่าวการแก้ปัญหาขยะสมุย

18 มิถุนายน 2559

ขยะล้นตักค้าง 2 แสตัน โรงเผาเสีย 8 ปีแก้ไม่ได้

24 มิถุนายน 2559

พลิกปมข่าว ตอนสมุยขยะติดเกาะ

15 กรกฎาคม 2559

Facebook Live เสวนาปัญหาขยะสมัย

16 กรกฎาคม 2559

สมัยขยะทะเล 3 แส่นตัน

17 กรกฎาคม 2559

สมาคมท่องเที่ยวเกาะสมุยกังวล “ขยะ” กระทบท่องเที่ยว

17 สิงหาคม 2559

ไทยพีบีเอสเดินหน้าโครงการขับเคลื่อนการจัดการปัญหา
เกาะสมุย หวังเป็นตัวอย่างจัดการขยะตกค้างกว่า 3 แส่นตัน พร้อมวาง
แนวทางการจัดการขยะอย่างยั่งยืนในอนาคต

29 สิงหาคม 2559

รายงานที่ไออาร์ ขยะเกาะสมุย

30 สิงหาคม 2559

รณรงค์สมุยลดขยะ แก่ไม่จบ

7 กันยายน 2559

นายกเทศมนตรีเทศบาลนครเกาะสมุย ให้สัมภาษณ์ว่าขยะ
เกาะสมุยไม่มีทางลดลง ถ้าไม่ใช้กฎหมายบังคับ และเก็บค่าขยะแบบ

ใครthingง่ายมาก เพราะการณรงคืให้แยกขยะเพื่อลดปริมาณ ได้ผล
แครัระยะเริ่มแรก ขาดความต่อเนื่อง

8 กันยายน 2559

ผู้ประกอบกิจการโรงแรมเกาะสมุยหนุนนโยบายคัดแยกของ
เสีย ลดวิกฤตขยะ

4 ตุลาคม 2559

รายการสถานีประชาชน (เสนอข่าวขยะเกาะสมุย)

5 พฤศจิกายน 2559

ไทยพีบีเอสเดินหน้าผลักดันความร่วมมือ 4 ภาคส่วน ทำโครงการ
การสมุยสะอาด เพื่อลดขยะต้นทางสู่เส้นทางเกาะสีเขียวก ตั้งเป้าหมาย
ลดขยะลงให้ได้จากวันละ 150 ตัน

23 พฤศจิกายน 2559

นักข่าวพลเมืองรายงาน การจัดการขยะเกาะสมุย

29 พฤศจิกายน 2559

ไทยพีบีเอสจับมือเครือข่ายชุมชนเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี
เร่งวางแผนบริหารจัดการขยะที่ต้นทาง โดยเฉพาะขยะเปียกลดลงร้อยละ
20 พบขยะตกค้างเฉลี่ย 4 แสนตัน

14 ธันวาคม 2559

รายงานขยะเกาะสมุย

16 ธันวาคม 2559

- 1.สฎึปรายการเวที่สาธารณะ ที่มาของขยะสมุย
- 2.รายการเวที่สาธารณะ ตอน “รีไซเคิลสมุย”

20 ธันวาคม 2559

รายการพลิกปมข่าว รายงานคนสมุยรวมพลังแก้ปัญหขยะ

25 มกราคม 2560

โครงการเหลียวหลังแลหน้า 1 ปีสมุยสะอาด

27 กุมภาพันธ์ 2560

โครงการสมุยสะอาดปี 2 คีบหน้า เกิด 4 พื้นที่ต้นแบบลดขยะ นำร่องชุมชน-โรงเรียน ตั้งเป้าขยายเครือข่ายโรงแรม ลดขยะเปียกเป็นศูนย์

28 กุมภาพันธ์ 2560

ไทยพีบีเอสประชุมร่วมกับเทศบาลนครเกาะสมุย เพื่อติดตามความคืบหน้าโครงการสมุยสะอาด หลังจากมี 4 ต้นแบบที่จัดการขยะในแต่ละพื้นที่ด้วยตนเอง เทศบาลประกาศจัดกำลังคนและงบประมาณสนับสนุนการลดขยะของภาคประชาชน

31 มีนาคม 2560

ดีเดย์เมษายนนี้ ลดขยะเปียกบน “เกาะสมุย” เหลือศูนย์

1 เมษายน 2560

ตลาดละไมใจดี ต้นแบบถนนปลอดขยะ

4 เมษายน 2560

ไทยพีบีเอสจับมือกับหลายภาคส่วนที่เกาะสมุย หาทางออก
แก้ปัญหาความขัดแย้งในการจัดการขยะกว่า 400 ตันโดยเริ่มจากการจัดการ
ขยะเปียก

27 เมษายน 2560

ข่าว- นักข่าวพลเมืองรายงานเรื่อง แลต๊ะแลได้ สมุยมีอะไร

5 พฤษภาคม 2560

รายการบ่ายโมงตรงประเด็น เสนอข่าวคนสมุยตื่นตัว
จัดการขยะล้นเกาะ

8 พฤษภาคม 2560

รายการบ่ายโมงตรงประเด็น เสนอข่าวพลังการสื่อสารคนสมุย

9 พฤษภาคม 2560

ข่าว- นักข่าวพลเมืองรายงานเรื่อง ปลาฝั่งดินกินได้ ที่
เกาะสมุย

16 พฤษภาคม 2560

เกาะสมุยเตรียมมอบใบประกาศความดีโรงแรมลดขยะ

22 มิถุนายน 2560

ผู้ประกอบการ-ชุมชนเกาะสมุย ร่วมจัดการขยะต้นทาง ตั้งเป้าขยะเปียกเป็นศูนย์ ตำบลบ่อผุด จัดงาน kick off “รวมใจบ่อผุดรวมพลังสีเขียว เพื่อสมุยยั่งยืน” หวังส่งเสริมการลดปริมาณขยะต้นทาง หลังพบเกาะสมุยมีขยะตกค้างกว่า 300,000 ตัน

4 กรกฎาคม 2560

- 1.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมขยายผลโรงแรมต้นแบบแก้ปัญหาขยะเกาะสมุย
- 2.รัฐผลักดันนโยบายต้นแบบแก้ไขขยะสมุย

24 กรกฎาคม 2560

รายการนโยบาย By ประชาชน

28 สิงหาคม 2560

1. 6 บริษัท ยื่นประกวดราคาจัดการ “ขยะตกค้าง” เกาะสมุยกว่า 2 แสนตัน งบกว่า 3 ล้านบาท
- 2.ข่าวขยะเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี (รายการที่นี้ไทยพีบีเอส)

30 สิงหาคม 2560

- 1.ข่าวแพร่ขยายเป็นปฏิกิริยา แก๊ส ลดวิกฤติขยายเกาะสมุย
- 2.รายงานปัญหาขยายเกาะสมุย (รายการที่นี้ไทยพีบีเอส)
- 3.ข่าวขยายเกาะสมุย

31 สิงหาคม 2560

- 1.สรุปรายงานขยายเกาะสมุย
- 2.รายงานสด 4 จี สถานการณ์รณรงค์ลดขยายบนเกาะสมุย
- 3.รายงานขยายเกาะสมุย (รายการที่นี้ไทยพีบีเอส)
- 4.เร่งแก้ปัญหาขยายเกาะสมุย
- 5.เครือข่ายลดขยาย สร้างประโยชน์ในเกาะสมุย

1 กันยายน 2560

1.ไทยพีบีเอส ร่วมกับเทศบาลนครเกาะสมุย และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เดินหน้าโครงการสมุยสะอาด เพื่อเป็นต้นแบบการจัดการขยะเปียกจากต้นทาง สาเหตุหลักของปัญหาขยะล้นเกาะสมุย ตั้งเป้าเห็นผลเป็นรูปธรรมภายในปี 2560 โดยมี กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นประธานในพิธีเปิดการเสวนาในหัวข้อ “เกาะสมุยกับการจัดการปัญหาขยะอย่างยั่งยืน” โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้าร่วมประชุม

2.พลิกปมข่าวตอน เกาะปลอดขยะ

15 กันยายน 2560

มูลนิธิเกาะสีเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อลมหายใจเกาะสมุย

5 พฤศจิกายน 2560

ไทยพีบีเอสผลักดันความร่วมมือ4ส่วน ตั้งเป้าลดขยะสมุย

29 พฤศจิกายน 2560

สมุยฮีดส์ ระดมสมองลดขยะเปียก

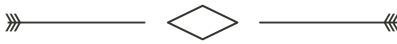
25 มกราคม 2561

งานเหลียวหลัง แลหน้า 1 ปี สมุยสะอาด ตามโครงการสมุยสะอาด โดยเทศบาลนครเกาะสมุย ร่วมกับไทยพีบีเอส มีวิชวุทย์ จินโต ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นประธานในงาน มีผู้เข้าร่วมประชุมเกือบ 400 คน

ภาคผนวก 3

โครงการสมุยสะอาด : รวมพลังแก้ไขปัญหายะเกาะสมุย

ฝ่ายเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์
สำนักสื่อสารและภาคีสัมพันธ์ ไทยพีบีเอส

ความสำคัญ

รัฐบาลได้กำหนดให้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.) ได้เห็นชอบ Road Map การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557 และได้สั่งการให้ดำเนินการแก้ไขปัญหายะเกาะสมุย ทั้งใน กรุงเทพมหานคร ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น โดยกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559 – 2564) ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบและเห็นชอบตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย กำกับดูแลให้จังหวัด และองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) จัดทำแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัด ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559 - 2564) และจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดต่อไป

จากการเติบโตอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่งผลให้มีขยะที่เกิดขึ้นทั้งจากภาคการท่องเที่ยว และภาคครัวเรือนมีปริมาณสูงขึ้นเรื่อยๆ ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานีได้มีการรณรงค์ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ทั้งโรงเรียน ชุมชน และผู้ประกอบการท่องเที่ยวเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่เนื่องจากโรงเผาขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถใช้งานได้มากกว่า 7 ปี ทำให้มีขยะเก่าตกค้างที่รอการแก้ไขอยู่ราว 300,000 ตัน ส่วนขยะใหม่ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันมีปริมาณราว 150 ตัน เป็นการแก้ไขเฉพาะหน้าด้วยการว่าจ้างให้เอกชนขนมาเทยังบ่อฝังกลบที่เหลือพื้นที่รองรับอยู่อีกไม่มากนัก ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของเกาะสมุย และการท่องเที่ยวอย่างรุนแรง

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือไทยพีบีเอส ได้รับการประสานงานจากสภาผู้ชมและผู้ฟังรายการ ไทยพีบีเอส ในพื้นที่ภาคใต้ ให้เข้าไปร่วมหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยฝ่ายเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์ สำนักสื่อสารและภาคีสัมพันธ์ ได้รับมอบหมายให้เป็นแม่ข่ายหลักในการดำเนินโครงการสมุยสะอาด ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีทุกภาคส่วนทั้งในพื้นที่ และจากส่วนกลาง เพื่อร่วมกันผลักดันให้เกิดปฏิบัติการแก้ไข

ปัญหาขยะบนเกาะสมุย รวมทั้งเกิดการรณรงค์ทางสังคมทั้งระดับพื้นที่ เกาะสมุยและการสื่อสารสู่สังคมวงกว้างภายใต้ “โครงการสมุยสะอาด : รวมพลังแก้ไขปัญหาขยะบนเกาะสมุย” เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน พัฒนาเป็นต้นแบบและขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประสานความร่วมมือ และระดมพลังจากภาคีทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาขยะบนเกาะสมุย
2. เพื่อให้เกิดแผนงาน และปฏิบัติการลดขยะบนเกาะสมุยผ่านกิจกรรม การรณรงค์ และการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ
3. เพื่อสร้างต้นแบบการแก้ไขขยะด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม และการรณรงค์ทางสังคมที่สามารถนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

ผลการดำเนินงาน

1. ภาพรวมการดำเนินงาน ปี 2559

แผนงาน	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดเวทีระดมข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาขยะ และแนวทางการจัดการรูปแบบต่างๆ ตลอดจนสร้างความร่วมมือเพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกัน	17-18				
2. ประสานหน่วยงานในพื้นที่เพื่อประชุมหารือถึงแนวทางการขับเคลื่อนงานร่วมกัน อาทิ เทศบาลนครเกาะสมุย สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคประชาชน และภาคประชาสังคม เป็นต้น		6-8			

แผนงาน	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
3. จัด Workshop ให้ คณะทำงานหรือ หน่วยงานภายในไทย พีบีเอสเกี่ยวกับการ รณรงค์ทางสังคม เพื่อ วางแผนและออกแบบ กิจกรรม และการ สื่อสาร โดยใช้ประเด็น ขยะเกาะสมุยเป็น โจทย์		23			
4. การประชุมหารือ แนวทางการขับเคลื่อนงานร่วมกับ ภาคส่วนต่างๆ ของ เกาะสมุย			17-18		
5. เวทีประชุมคณะ ทำงานร่วม 4 ฝ่าย เพื่อออกแบบเวที สัมมนาใหญ่				5	
6. การประชุมเตรียม ประเด็นกับ ทีม วิทยากรในพื้นที่				22	

แผนงาน	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
7. เวทีสัมมนาภาคีทุกภาคส่วนเพื่อ Kickoff โครงการสมุยสะอาดฯ นำเสนอแนวทาง/แผนการทำงานของแต่ละองค์กร รวมทั้งวางแผนปฏิบัติการ กำหนดตัวชี้วัด และกระบวนการติดตามประเมินผลร่วมกับหน่วยงานภาคีในพื้นที่				29	

ผลการดำเนินงาน ปี 2559

1. เวทีระดมข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาขยะ และแนวทางการจัดการรูปแบบต่างๆ ตลอดจนสร้างความร่วมมือเพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกันกับเทศบาลนครเกาะสมุย และภาคประชาชน/ภาคประชาสังคม
  - วันที่ 6 กันยายน 2559 ประชุมร่วมกับนายกเทศมนตรี นครเกาะสมุย และคณะ ประมาณ 10 คน ณ เทศบาลนครเกาะสมุย โดยทีมงานไทยพีบีเอสได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ และทางเทศบาลนคร

เกาะสมุยยินดีให้ความร่วมมือพร้อมทั้งให้ข้อมูล และ
เสนอแนะต่อแนวทางการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี

- วันที่ 7 กันยายน 2559 ประชุมกับประชาชน/ภาค
ประชาสังคม ประมาณ 25 คน ณ โรงแรมดิเอเวนิว
เกาะสมุย โดยทีมงานไทยพีบีเอสได้นำเสนอราย
ละเอียดเกี่ยวกับโครงการ และผู้เข้าร่วมได้นำเสนอ
ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา แนวทางแก้ไข และ
สิ่งที่แต่ละฝ่ายดำเนินการเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ
ต้นทาง
  - วันที่ 8 กันยายน 2559 ประสานเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม
กับกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนคร
เกาะสมุย
2. วันที่ 23 กันยายน 2559 จัด Workshop ณ Briefing Room ให้
คณะทำงานหรือหน่วยงานภายในไทยพีบีเอสเกี่ยวกับการณรงค์
ทางสังคม เพื่อวางแผนและออกแบบกิจกรรม และการสื่อสาร โดย
ใช้ประเด็นขยะเกาะสมุยเป็นโจทย์ มีผู้เข้าร่วมประมาณ 20 คน
  3. จัดทำเอกสารเพื่อเสนอผู้อำนวยการ ส.ส.ท. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะ
ทำงานโครงการสมุยสะอาดฯ
  4. การประชุมหารือแนวทางการขับเคลื่อนงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ
ของเกาะสมุย

- วันที่ 17 ตุลาคม 2559 จัดประชุม 2 เวที ได้แก่
    - 1) คณะทำงานของเทศบาลนครเกาะสมุย และ
    - 2) ภาคประชาชน/ภาคประชาสังคม
  - วันที่ 18 ตุลาคม 2559 จัดประชุม 2 เวที ได้แก่
    - 1) ผู้แทนสมาคมด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และททท. 2) ผู้แทนห้างสรรพสินค้า ห้างค้าส่งค้าปลีก และสนามบินเกาะสมุย
5. เวทีประชุมคณะทำงานร่วม 4 ฝ่าย เพื่อออกแบบเวทีสัมมนาใหญ่ มีผู้เข้าร่วมจำนวนประมาณ 40 คน ในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 ณ ห้องประชุมเพชรสมุย เทศบาลนครเกาะสมุย อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี
  6. การประชุมเตรียมประเด็นกับทีมวิทยากรในพื้นที่ วันที่ 22 พฤศจิกายน 2559 ณ โรงพิมพ์สมุยอักษร อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี มีผู้เข้าร่วม 6 คน
  7. เวทีสัมมนาภาคี โครงการสมุยสะอาดๆ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการของแต่ละองค์กร รวมทั้ง กำหนดตัวชี้วัด และกระบวนการติดตามประเมินผลร่วมกับหน่วยงานภาคีในพื้นที่ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2559 ณ ห้องประชุมชั้น 3 อาคารวิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี(ศูนย์อำเภอเกาะสมุย) ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีผู้เข้าร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ประมาณ 250 คน

ผลการดำเนินงาน ปี 2559

- เกิดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการขยะเปียกจากวิทยากรในพื้นที่ด้วยรูปแบบและวิธีการต่างๆ
- เกิดการระดมความคิดเห็นของแต่ละเครือข่ายในพื้นที่ จนเกิดเป็นแผนปฏิบัติการแบบคร่าวๆ ที่สามารถนำมาพัฒนาร่วมกันให้เกิดเป็นแผนปฏิบัติการที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นได้
- เกิดการจับคู่/เชื่อมโยงกันระหว่างผู้ผลิตขยะอินทรีย์ และผู้ที่ต้องการขยะอินทรีย์เพื่อนำไปแปรรูปเป็นปุ๋ย และอาหารสัตว์
- เกิดการเผยแพร่แนวคิดของโครงการไปสู่กลุ่ม/เครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่เกาะสมุยเพื่อมากขึ้น อีกทั้ง เป็นการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวในการร่วมมือกันหาทางแก้ไขปัญหาขยะของเกาะสมุย
- มีการสื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ ของไทยพีบีเอส ได้แก่
  - สกู๊ปข่าวช่วงข่าวค่ำ ออกอากาศ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2559
  - รายการเวทีสาธารณะ ออกอากาศ วันที่ 16 ธันวาคม 2559
  - รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส ออกอากาศ ช่วงเดือน มกราคม 2560

2. ภาพรวมการดำเนินงาน ปี 2560

1. ในปี 2560 โครงการสมุยสะอาดฯ เป็นการเน้นกระบวนการติดตาม และผลักดันเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ โดยมีการดำเนินงานทั้งหมด 9 ครั้ง ดังนี้

ที่	รายละเอียด	วัน เวลา สถานที่
1	จัดเวทีประชุมติดตามโครงการสมุยสะอาด	วันที่ 26 – 28 กุมภาพันธ์ 2560 ห้องประชุมเทศบาลนครเกาะสมุย และโรงแรมรอยัลเมืองสมุย
2	ติดตามการขับเคลื่อนงานโครงการสมุยสะอาด	วันที่ 12 – 14 มีนาคม 2560 ณ ห้องประชุมเทศบาลนครเกาะสมุย และโรงแรมละไมวันทา รีสอร์ท – โรงแรมซิกส์เซ็นส์ และบ้านบ้านุ้ย
3	จัดอบรมนักข่าวพลเมือง โครงการสมุยสะอาด	วันที่ 25 – 28 เมษายน 2560 ณ วิทยาลัยนานาชาติเกาะสมุย อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี
4	เวทีสรุปบทเรียนการทำงานสมุยสะอาดกลุ่มรักษ์เจ็มน และประชุมร่วมกับเทศบาลนครเกาะสมุย	วันที่ 14 - 16 พฤษภาคม 2560 ณ โรงแรมรอยัลเมืองสมุย และห้องประชุมเทศบาลนครเกาะสมุย

ที่	รายละเอียด	วัน เวลา สถานที่
5	ร่วมกิจกรรม และประชุมติดตามงานโครงการ สมุยสะอาด	วันที่ 22 – 23 มิถุนายน 2560 ณ เทศบาลนครเกาะสมุย
6	ร่วมประชุมหารือเตรียมงาน 1 ปี สมุยสะอาด	วันที่ 11 กรกฎาคม 2560 ณ ห้องประชุมเทศบาลนครเกาะสมุย
7	ประชุมเตรียม รมว.การท่องเที่ยวลงพื้นที่	วันที่ 31 กรกฎาคม 2560 ณ ห้องประชุมเทศบาลนครเกาะสมุย
8	รมว.การท่องเที่ยวลงพื้นที่	วันที่ 31 สิงหาคม – 2 กันยายน 2560 ณ ห้องประชุมเทศบาลนครเกาะสมุย และพื้นที่ดูงาน 6 จุด – โรงแรมทรราชริゾート และโรงแรม Bay water Resort
9	ประชุมติดตามการขับเคลื่อนงานโครงการสมุยสะอาด (หารือข้อกำหนดกับเทศบาล)	วันที่ 7 พฤศจิกายน 2560 ณ ห้องประชุมเทศบาลนครเกาะสมุย – โรงพิมพ์สมุยอักษร และโรงแรม Bay water Resort

สรุปผลการขับเคลื่อนงานในภาพรวม

พื้นที่ละโว้	พื้นที่เชิงมน	พื้นที่บ่อผุด
<ul style="list-style-type: none"> ถนนคนเดิน 3 แห่ง พัฒนาด้านแบบการคัดแยกขยะ ขยะเปียกจากถนนคนเดิน และตลาดนำไปทำไบโอแก๊สที่ ร.ร.วัดละไม พร้อมเป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะ และเชื่อมประสานการทำงานกับทุกกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> โรงแรมกลุ่มเชิงมนรวมตัว 17 แห่ง แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการขยะต้นทาง 6 โรงแรมจัดการขยะเปียกเป็นศูนย์ มีการแลกเปลี่ยนขยะเพื่อนำไปทำปุ๋ย เตรียมขยายผลสู่โรงเรียน และวัด พัฒนาเรื่องพลังซื้อสีเขียว อาหารออร์แกนิกปลอดสารเคมี และเชื่อมกับศาสตร์พระราชาราช 	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่บ่อผุดร่วมกับเทศบาลจัดการเชิงพื้นที่ บูรณาการร่วมกับ โรงแรม ร้านอาหาร ชุมชน โรงแรม 12 แห่ง นำโดยโรงแรมทรรษารีสอร์ท เป็นแหล่งเรียนรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์จากขยะเปียก และเชื่อมการทำงานกับฟิชเชอร์แมน (ถนนท่องเที่ยววิมหาราด) ในการเก็บขยะเปียกจากร้านอาหารไปทำปุ๋ย เกิดพื้นที่รับขยะเปียกจากเทศบาลเพื่อทำปุ๋ยหมักในพื้นที่ของเอกชน (อ.อรุณ มีเพียร)

พื้นที่บางมะขาม	เทศบาล
<ul style="list-style-type: none"> • ภาคประชาชนทำเกษตรอินทรีย์ ขยายผล นำขยะเปียกไปเลี้ยงสัตว์ และทำปุ๋ย • กลุ่มแม่ค้าตลาดสดหน้าทอน เริ่มคัดแยกขยะต้นทาง • เกิดธรรมนุญชุมชนในการบริหารจัดการขยะของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • จัดตั้งคณะทำงาน “สมุยสะอาด” ติดตามการทำงานทุกพื้นที่ • รับข้อเสนอของกลุ่มต่างๆ เพื่อสนับสนุน • บูรณาการกับแผนงานโครงการการจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่ • ฝ่ายกฎหมายของเทศบาลกร่างเตรียมประกาศเกี่ยวกับการอนุญาตให้ประชาชนสามารถเก็บขยะไปทำปุ๋ยได้โดยไม่ผิดกฎหมาย

หมายเหตุ
 อีพเคท 23 มกราคม 2561

ผลกระทบ (Impact)

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

1. คนสมุขวางความขัดแย้งลุกขึ้นมาจัดการ “ขยะเปียก” : คู่ขัดแย้งต่างประกาศว่าจะวางความขัดแย้งเรื่องการจัดการขยะเก่าไว้ก่อน หันมาทำงานร่วมกันเรื่องการลดขยะเปียกร่วมกับ “โครงการสมุขสะอาด”
2. เทศบาลตื่นตัวและปรับกลไกการทำงาน : เกิดการ Organize ให้คนทำงานของเทศบาลมีการทำงานเชิงรุก เป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกการทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางประชารัฐ (การมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน)
3. เกิด Model การจัดการขยะเปียกในพื้นที่ : สร้าง Model การจัดการขยะเชิงพื้นที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ ระหว่างโรงแรม เกิด Waste Exchange ที่ขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆ
4. เกิดการทำงานต่อเนื่อง : มีการจัดทำแผนเรื่องการจัดการขยะร่วมกันระหว่างคณะทำงานของเทศบาล และผู้แทนชุมชนจาก 4 พื้นที่ นำร่อง (บ่อผุด เชียงมน ละไม และบางมะขาม)
5. เกิดการรวมตัวเป็นเครือข่ายของกลุ่มโรงแรม : ในพื้นที่เชียงมนมีการรวมกลุ่มกันของโรงแรมต่างๆ หลังจากจากที่มีการสัมมนาใหญ่ของโครงการสมุขสะอาด (29 พฤศจิกายน59)
6. เกิดกิจกรรม Kick off การจัดการขยะเปียกในแต่ละพื้นที่

7. การเข้าพบ รมว.การท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อหารือแนวทางการจัดการขยะของเกาะสมุย
8. บางกอกแอร์เวย์ เข้าพบไทยพีบีเอสเพื่อขอให้แนะนำแนวทางการทำ CSR ที่สอดคล้องกับโครงการขยะสมุย
9. รมว.การท่องเที่ยวและกีฬาลงพื้นที่เกาะสมุย เพื่อรับฟังข้อมูลและสถานการณ์ปัญหาขยะเกาะสมุย และแนวทางแก้ไข พร้อมกับลงพื้นที่ดูงานการจัดการขยะต้นแบบ เตรียมความพร้อมก่อนประกาศเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวทางทะเลกลุ่มที่ 9 (Cluster ที่ 9)
10. เกิดการเชื่อมงานสมุยสะอาด กับ ศาสตร์พระราชา โดยเครือข่ายพลเมืองสมุย กับ ทีมของอาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร
11. เกิดแผนการเดินรณรงค์ทั่วเกาะสมุย 39 วัน 39 หมู่บ้าน เริ่ม เมษายน 2561 นำโดย อาจารย์ประมวล เพ็งจันทร์
12. เกิดการรับรองสิทธิชุมชนในการจัดการขยะตาม พ.ร.บ.รักษาความสะอาดฯ พ.ศ.2560
13. เกิดการจัดทำระบบจัดการข้อมูลออนไลน์
14. เกิดกระบวนการจัดทำหลักสูตร “สมุยสะอาด”

ภาพรวมด้านการสื่อสารผ่านช่องทางสื่อ ของไทยพีบีเอส และอื่นๆ (ปี 2559 - 2560)

- ข่าว – นักข่าวพลเมือง และ Facebook Live จำนวน 4 ชิ้น
  - Facebook Live เสนวนาปัญหาขยะสมุย (15 ก.ค. 59)
  - การจัดการขยะเกาะสมุย (23 พ.ย. 59)
  - แลต๊ะแลได้ สมุยมีอะไร (27 เม.ย.60)
  - ปลาฝังดินกินได้ ที่เกาะสมุย (9 พ.ค. 60)

- ข่าวไทยพีบีเอส ทั้ง On Air – On Line จำนวน 29 ชิ้น

ที่	หัวข้อข่าว – สกู๊ป	ออกอากาศ
1	สมุยเล็ง SCG ช่วยขนขยะไปเผาทุ่งสง	15 เม.ย.59
2	ขยะล้นตักค้าง 2 แสนตัน โรงเผาเสีย 8 ปีแก้ไม่ได้	18 มิ.ย.59
3	พลิกปมข่าว ตอนสมุยขยะติดเกาะ สมุยขยะทะเลัก 3 แสนตัน	24 มิ.ย.59
4	สมาคมท่องเที่ยวเกาะสมุยกังวล “ขยะ” กระทบ ท่องเที่ยว	16 ก.ค.59
5	ไทยพีบีเอสจับมือเครือข่ายสมุย ร่วมจัดการขยะ สมุย 3 แสนตัน	17 ก.ค.59

ที่	หัวข้อข่าว – สกู๊ป	ออกอากาศ
6	ไทยพีบีเอสจับมือเครือข่ายสมุย ร่วมจัดการขยะ สมุย 3 แขนงต้น	17 ส.ค.59
7	รณรงค์สมุยลดขยะ แก้มัจจบ	30 ส.ค.59
8	นายกเล็กสมุยระบุแก้มัจจบล้นเกาะได้ ต้องใช้ กฎหมาย รณรงค์ยาก-ประชากรแฝงไร้สำนึก	7 ก.ย.59
9	ผู้ประกอบการโรงแรมเกาะสมุยหนุนนโยบายคัด แยกของเสีย ลดวิกฤตขยะ	8 ก.ย.59
10	ไทยพีบีเอสผลักดันความร่วมมือ 4 ภาคส่วน ตั้ง เป้าลดขยะสมุยให้ได้จากวันละ 150 ตัน	5 พ.ย.59
11	ชาวสมุย ฮีตสู้ ระดมสมองช่วยลดขยะเปียกร้อย ละ 20 พบขยะตกค้างเฉียด 4 แสนตัน	29 พ.ย.59
12	สกู๊ปเวทีสาธารณะ ที่มาขยะสมุย	16 ธ.ค.59
13	ขยะสมุยคืบหน้า เกิด 4 ต้นแบบลดขยะต้นทาง	27 ก.พ.60
14	เทศบาลนครเกาะสมุย ประกาศหนุนวิธีลดขยะ ของภาคประชาชน	28 ก.พ.60

ที่	หัวข้อข่าว – สกู๊ป	ออกอากาศ
15	ดีเดย์เม.ย.นี้ ลดขยะเปียกบน “เกาะสมุย” เหลือศูนย์	31 มี.ค.60
16	“ตลาดละไมใจดี” ต้นแบบถนนปลอดขยะ	1 เม.ย.60
17	ข่าว ลดความขัดแย้งแก้ปัญหาขยะเกาะสมุย	4 เม.ย.60
18	ข่าว เกาะสมุยเตรียมมอบใบประกาศความดีโรงแรมลดขยะ	16 พ.ค.60
19	ผู้ประกอบการ-ชุมชนเกาะสมุย ร่วมจัดการขยะต้นทาง ตั้งเป้าขยะเปียกเป็นศูนย์	22 มิ.ย.60
20	ไทยพีบีเอสร่วมแก้ “ปัญหาขยะ” ตั้งแต่ต้นทางบนเกาะสมุย	22 มิ.ย.60
21	ข่าว รัฐผลักดันนโยบายต้นแบบแก้ไขขยะสมุย	4 ก.ค.60
22	ข่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมขยายผลโรงแรมต้นแบบแก้ปัญหาขยะเกาะสมุย	4 ก.ค.60
23	6 บริษัท ยื่นประกวดราคาจัดการ “ขยะตกค้าง” เกาะสมุยกว่า 2 แสนตัน งบกว่า 3 ล้านบาท	28 ส.ค.60
24	สมุยสื่อวิฤตขยะ	30 ส.ค.60

ที่	หัวข้อข่าว – สกู๊ป	ออกอากาศ
25	พลิกโฉมสมุย เกาะปลอดขยะ	1 ก.ย.60
26	พลิกปมข่าวตอน เกาะปลอดขยะ	1 ก.ย.60
27	มูลนิธิเกาะสี่เกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อลมหายใจ เกาะสมุย	15 ก.ย.60
28	ไทยพีบีเอสผลักดันความร่วมมือ4ส่วน ตั้งเป้าลด ขยะสมุย	5 พ.ย.60
29	สมุยฮีตตี้ ระดมสมองลดขยะเปียก	29 พ.ย.60

- รายการ จำนวน 2 รายการ
  - รายการเวทีสาธารณะ ตอน “รีไซเคิลสมุย” ออกอากาศ 16 ธันวาคม 2559
  - รายการนโยบาย By ประชาชน ออกอากาศ 24 กรกฎาคม 2560
- คลิป จากกิจกรรมอบรม 1 Clip 4 Change เมื่อวันที่ 15 – 17 กรกฎาคม 2559 ซึ่งถ่ายทำและตัดต่อด้วยมือถือ จำนวน 20 คลิป เผยแพร่ผ่าน Social media

องค์กรภาคีที่เข้าร่วม

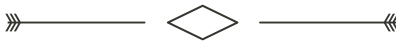
1. เทศบาลนครเกาะสมุย
2. สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย
3. สมาคมโรงแรมไทยภาคใต้ฝั่งตะวันออก
4. มูลนิธิเกาะสีชัง
5. เครือข่ายผู้ประกอบการโรงแรมบนเกาะสมุย
6. เครือข่ายพลเมืองสมุย
7. สนามบินเกาะสมุย และบางกอกแอร์เวย์
8. Central Festival เกาะสมุย
9. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเกาะสมุย
10. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
11. สถาบันพลาสติก (ภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม)
12. ห้างค้าส่ง ค้าปลีกบนเกาะสมุย อาทิ Big C แมคโคร Lotus 7-Eleven และ Family Mart
13. เครือข่ายชุมชนเกาะสมุย

การขยายผล ปี 2561

ขยายผลไปสู่ “โครงการเมืองปลอดภัย” เพื่อรณรงค์เรื่องการจัดการขยะต้นทางทั่วประเทศ ร่วมกับองค์กรภาคีต่างๆ ได้แก่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และองค์การก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) เป็นต้น

ภาคผนวก 4

หลักสื่อสารณะ

1) ความทั่วถึง (Universality)

สื่อสารณะต้องดำเนินการเพื่อประชาชนทั้งประเทศ ต้องพยายามเข้าถึงทุกคน หรือสื่อสารณะต้อง “ถูกใช้” โดยคนจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อความเสมอภาค ความเป็นประชาธิปไตยที่พลเมืองทุกคนอยู่บนฐานข้อมูลข่าวสารเดียวกัน อย่างไม่แบ่งแยกสถานะทางสังคม หรือรายได้

2) ความหลากหลาย (Diversity)

สื่อสารณะต้องมีความหลากหลาย อย่างน้อยที่สุดในด้านประเภทของรายการ ผู้ชมผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายและเนื้อหา รวมทั้งประเด็นถกเถียง ทั้งหมดรวมไปถึงกลุ่มผู้

ผลิตอิสระที่หลากหลาย ไม่ผูกขาดกับกลุ่มหนึ่ง แต่เปิดโอกาสอย่างกว้างขวางในการเข้าถึง เข้าร่วมงาน เข้าร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนารายการ สื่อสาธารณะต้องตอบสนองของความสนใจของสาธารณะที่หลากหลาย โดยนำเสนอรายการหลากหลายประเภท ที่แต่ละรายการอาจตอบสนองของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่มีความคาดหวัง ความต้องการ และลักษณะการรับสื่อที่ต่างกัน

3) ความเป็นอิสระ (Independence)

องค์การสื่อสารสาธารณะ ต้องมีความเป็นอิสระ มีที่มาของรายได้ที่ประกันความเป็นอิสระจากรัฐ และทุนธุรกิจ และต้องสร้าง หรือพัฒนาความยั่งยืนของความเป็นอิสระ ด้วยการได้รับการสนับสนุนจากสาธารณะหรือประชาชน ผู้ผลิตสื่อสาธารณะต้องมีเสรีภาพ และความเป็นอิสระด้วยจริยธรรมวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อสังคม สื่อสาธารณะต้องเป็น กลางในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นอิสระ เป็นช่องทางเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็น และข้อวิจารณ์ที่แตกต่างกัน และต้องสร้างกลไกการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารที่เสรี อันเป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนของสังคมประชาธิปไตย

4) การปกป้องสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิมนุษยชน (Human Rights Protection)

สื่อสาธารณะต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ล่วงละเมิดส่วนบุคคลและครอบครัว เว้นเสียแต่ความจำเป็นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของมหาชนส่วนใหญ่ ต้องคำนึงถึงและถือปฏิบัติในหลักการสิทธิมนุษยชนในทุกขั้นตอนการทำงาน และในการผลิตรายการต่างๆ

5) ความแตกต่างเฉพาะตัว (Distinctiveness)

สื่อสาธารณะต้องมีความแตกต่างที่โดดเด่นด้วยคุณลักษณะของรายการที่มีมาตรฐานและรสนิยม เนื้อหารายการต้องแตกต่างจากสื่ออื่น จนทำให้ผู้ชมผู้ฟังสามารถแยกแยะได้ในความแตกต่างของคุณภาพ คุณค่า จุดยืน และลักษณะเฉพาะของสื่อสาธารณะ โจทย์ของสื่อสาธารณะจึงมิใช่แค่การผลิตรายการที่สื่ออื่นไม่สนใจผลิต แต่ควรมีทั้งยุทธศาสตร์ และจุดมุ่งหมายเพื่อสังคม มีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ที่สร้างความแตกต่าง ทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีมาตรฐานตามหลักการแห่งวิชาชีพ มีรสนิยม มีความสุภาพที่เหมาะสม สอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติ บรรทัดฐาน และค่านิยมของชุมชนสังคมนั้นๆ ผู้ผลิตสื่อสาธารณะต้องเป็นผู้นำในการพัฒนารายการต้นแบบ

6) ความมีส่วนร่วม (Participation)

เป็นคุณลักษณะสำคัญของสื่อสาธารณะ ที่ยึดค่านิยมประชาธิปไตย ทั้งในกระบวนการ และเป้าหมายการทำงาน การมีส่วนร่วมในระดับผู้ปฏิบัติงาน คือวัฒนธรรมการทำงานด้านรายการที่มีการปรึกษาหารือ ระดมความคิดเห็นร่วมกันพัฒนาและประเมินคุณภาพ คุณค่า ที่คำนึงถึงความคุ้มค่าใช้จ่ายในการทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ ส่วนการมีส่วนร่วมกับสังคม คือการเปิดโอกาสให้สังคม อันหมายถึงผู้รับสื่อที่เป็นปัจเจก และกลุ่มทางสังคมต่างๆ ได้มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ ข้อเสนอแนะ ไปจนถึงการร้องเรียนเมื่อเห็นว่าองค์กรปฏิบัติงานไม่ถูกต้อง ไม่เป็นไปตามพันธกิจและจริยธรรม รวมทั้งการเปิดโอกาสให้แก่ผู้ผลิตรายการอิสระภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการผลิตและเผยแพร่รายการ

7) การพัฒนา (Development)

การผลิตรายการ การจัดหา และการเผยแพร่สื่อเพื่อบริการสาธารณะ ทั้งเป้าหมายในการพัฒนาสังคมที่มีคุณภาพ ส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมการยอมรับซึ่งกันและกันในความเป็นพหุสังคม เปิดพื้นที่ให้ผู้ด้อยสิทธิ

ไร้เสียงของสังคม ส่งเสริมความเข้าใจและเกื้อกูลกันของสมาชิกในสังคม สื่อสาธารณะต้องพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการทำงานของบุคลากรในองค์กร และผู้ร่วมผลิตรายการอย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้รายการหรือผลผลิตขององค์กร ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากสังคมทั้งในระดับประเทศ และนานาชาติ

8) ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ (Credibility)

สื่อสาธารณะต้องสร้างความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจจากสังคม ซึ่งเป็นผลจากการทำงานที่ยึดหลักจริยธรรมวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อสังคม การรายงานข่าวและการนำเสนอรายการอย่างค้ำประกันถึงความถูกต้องเที่ยงตรงตามข้อเท็จจริง ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ไม่ฝักใฝ่ถือข้าง ไม่ลำเอียง ไม่มีอคติ เนื้อหารายการที่นำเสนอ ต้องมีทั้งความกว้างหรือรอบด้านและความลุ่มลึก ไม่รายงานหรือนำเสนอรายการอย่างตื้นๆ ง่ายๆ หรือรวบรัดเกินไป ต้องให้ผู้ชมผู้ฟังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอกับความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจน รายการต้องสะท้อนสภาพความเป็นจริงของสังคมระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น โดยรักษาสมดุลให้เหมาะสม

นอกเหนือจากการสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจได้ จากการทำงานด้วยคุณภาพ มีทักษะ จรรยาบรรณวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว สื่อสาธารณะยังต้องมีการกำหนดกลไกหรือวิธีการให้ผู้ชมผู้ฟังมีโอกาสดูความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ต่อการให้บริการ และการนำเสนอรายการต่างๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ที่สำคัญต้องมีการรวบรวมเสียงสะท้อนของผู้ชมผู้ฟังแล้วนำเสนอสู่สาธารณะ ทั้งนำมาพิจารณาปรับปรุงการทำงาน การผลิต การจัดหา และการเผยแพร่รายการ

9) ปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้ทำงานสื่อสาธารณะต้องไม่ทำให้เกิดความเคลือบแคลงว่าปฏิบัติหน้าที่โดยแอบแฝงผลประโยชน์เฉพาะตน ครอบครัวหรือพวกพ้อง ประโยชน์ดังกล่าวนี้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะรายได้หรือทรัพย์สินเงินทองเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการรายงานหรือการนำเสนอรายการที่สนับสนุนการได้เปรียบของกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มกดดัน กลุ่มการเมือง รวมไปถึงการรับของขวัญ ของแถม ส่วนลด บริการ การให้กู้ยืม อภินันทนาการ ที่เกินขอบเขตของมาตรฐานจรรยาบรรณบุคคล องค์กร รวมทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพราะการกระทำของบุคลากรทุกระดับ

ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจย่อมส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง ความเชื่อถือและความไว้วางใจของสังคมต่อองค์กร

สื่อสาธารณะต้องสร้างวัฒนธรรมความเป็นองค์กรที่มีคุณธรรม และความซื่อสัตย์ (Integrity) มีกลไกการติดตามตรวจสอบ เพื่อมิให้รายการและบุคลากรองค์กร รวมทั้งผู้ผลิตอิสระเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและอ้อมแฝงในการนำเสนอสินค้าและบริการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ และ/หรือทางการเมือง เช่น การนำเสนอ หรือส่งเสริมสินค้า และ/หรือ ผลิตภัณฑ์ การโฆษณาการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการปรากฏตัวเพื่อเป็นพิธีกรในกิจกรรมส่งเสริมการขาย การให้ใช้ชื่อสนับสนุนสินค้า ฯลฯ หรือการกระทำใดที่ส่งผลเสียหายต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือขององค์กร

เพื่อความโปร่งใสในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน องค์กรต้องให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการผลิต การจัดหา และการเผยแพร่รายการ เช่น ผู้สื่อข่าว ผู้นำเสนอรายการ ผู้ผลิตรายการ ทั้งที่เป็นบุคลากรองค์กรและผู้ทำงานอิสระ ต้องแจ้งข้อมูลผลประโยชน์ของส่วนตัว และของสมาชิกในครอบครัวที่อาจส่งผลต่อการทำหน้าที่ในองค์กรสื่อสาธารณะ หรือ ส.ส.ท.

“โครงการสมุยสะอาด” เป็นตัวอย่างหนึ่งของไทยพีบีเอสที่ใช้
กระบวนการส่งเสริมให้พลเมืองมีส่วนร่วมกับการขับเคลื่อน
เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นกระบวนการของ
สื่อพลเมือง (Civic Journalism) เป็นหลัก และใช้งานสื่อสารมวลชน
ในรูปแบบ “งานสื่อสารทางออก” (Solutions Journalism)
มาสนับสนุน เพื่อมุ่งตอบสนองเป้าหมาย
เชิงยุทธศาสตร์ขององค์กรคือเป็นสื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS)

อาคารสำนักงานใหญ่ 145 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0-2790-2000 เว็บไซต์ www.thaipbs.or.th